42

MŪSŲ

SPARNAI

OUR WINGS — Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
PUBLISHER — Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
ADDRESS — 5230 So. Artesian Ave., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.

		Psl.
Laimutis Gražys	PAVASARIO GIESMĖ (viršelis)	
Kun. St. Neimanas	LAISVĖS SIEKIANT	2
M. Z. ir J. Snarskis	VELYKOS; SU VELYKOM!	6
Kun. P. Dilys	VILNIAUS EV. REFORMATŲ BAŽNYČIA	8
M. Z.	PAVASARIS; TAU IŠBUČIUOSIU RANKAS, MAMA	14
J. Kregždė	KĖDAINIŲ GIMNAZIJOS ŽLUGIMAS	16
M. Z.	MOTINA	23
V. A.	NAMAI	24
Kun. Fr. Skėrys	KUNIGŲ SUVAŽIAVIMAS ANNABERGE	26
Hypatia Petkienė	NUOSTABUS GYVENIMAS	28
Kun. Fr. Skėrys	TRUMPOS KUNIGŲ BIOGRAFIJOS	30
Dagys	PASKUTINIS LAIŠKAS	34
V. Anysienė	IŠ TORONTO PADANGĖS	35
Dagys	GAILA	38
Emilija Railienė	MANO 1976 M. VASARA	40
Dagys	NEPALŪŽTA	43
A. Vaisiūnienė	GRYTELNINKO KUINAS	44
V. A.	JAUNIEJI!	45
V. A.	GYVENIMAS; TROKŠTU GYVENTI; NORĖČIAU	47
V. A.	GANDRAI; ŽARIJA PALIKTI	48
Fr. Šlenteris	MOKYTOJAS FR. SKĖRYS-KUNIGAS	49
Dagys	MANO TAURĖ	50
P. Bastys	DAIL. DAGYS KŪRYBINGAS IR SAVAS	51
Hypatia Y. Petkus	DR. JOKŪBO KREGŽDĖS ODISĖJA	55
V. A.	PRASILENKIMAS	60
Eugenius Gerulis	ATSISVEIKINIMAS SU VLADU JAKUBĖNU	61
Dagys	NUSILEIDO TAMSA	62
A. J.	VLADĄ JAKUBĖNĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS	63
J. Kr.	OLGA SABAITĖ-LIŠAUSKIENĖ	66
Dora K.	PETRĄ ČIGĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS	68
Kun. St. Neimanas	ALEKSANDRAS JODINSKAS	72
H. Pavilonis	ANDRIUS ŠLEKYS	73
Jonas Jokubonis	PAPILIEČIŲ PADAVIMAI (III-ji dalis)	75
V. A.	LIETUS, VĖJAI, PURVAS	81
Bitininkas	MEDAUS NAUDINGUMAS ŽMOGUI	82
* * *	GAUTI LEIDINIAI	84
Laima Kasparaitytė-Lucht	THE SAGE AND THE CHILD	85
* * *	KRONIKA	90

LEIDĖJAS — Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija
REDAKCINĖ KOMISIJA — Petras BRUŽAS, Eugenius GERULIS, Jokūbas KREGŽDĖ, Palmyra LAMPSATIENĖ, generalinis superintendentas kun. Stasys NEIMANAS, Jonas PALŠIS, Arvydas RAMONIS
REDAGUOJA — Jokūbas KREGŽDĖ, 2439 W. 51st St., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.
ADMINISTRUOJA — Jonas PALŠIS, 5718 So. Richmond St., Chicago, Ill., 60629, U. S. A.
KAINA — AUKA

REDAKCIJA rankraščius taiso, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos ar leidėjo nuomonę.

MŪSŲ SPARNAI

LIETUVIU EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951 1977 BIRŽELIS Nr. 42

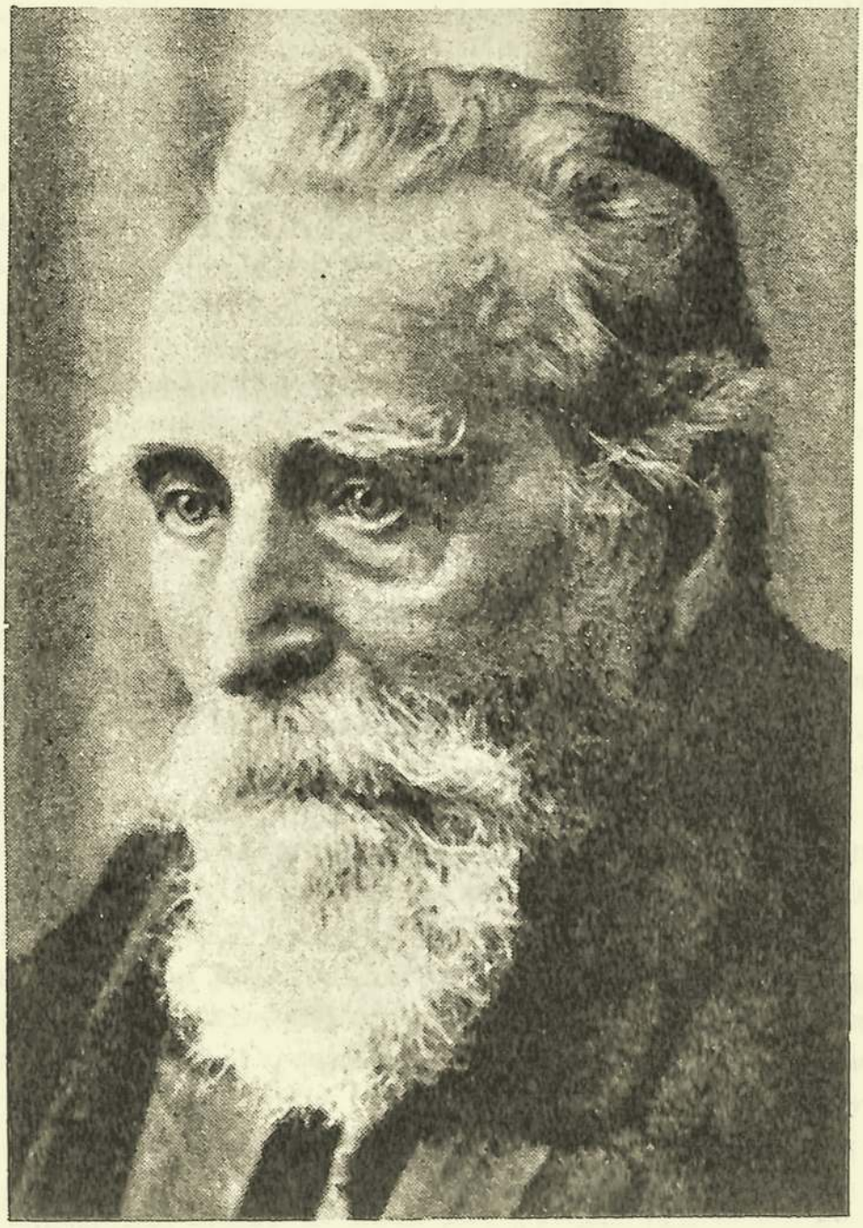

Dr. Jonas BASANAVIČIUS
Ožkabaliai, 1851.XI.23 — Vilnius, 1927.II.16

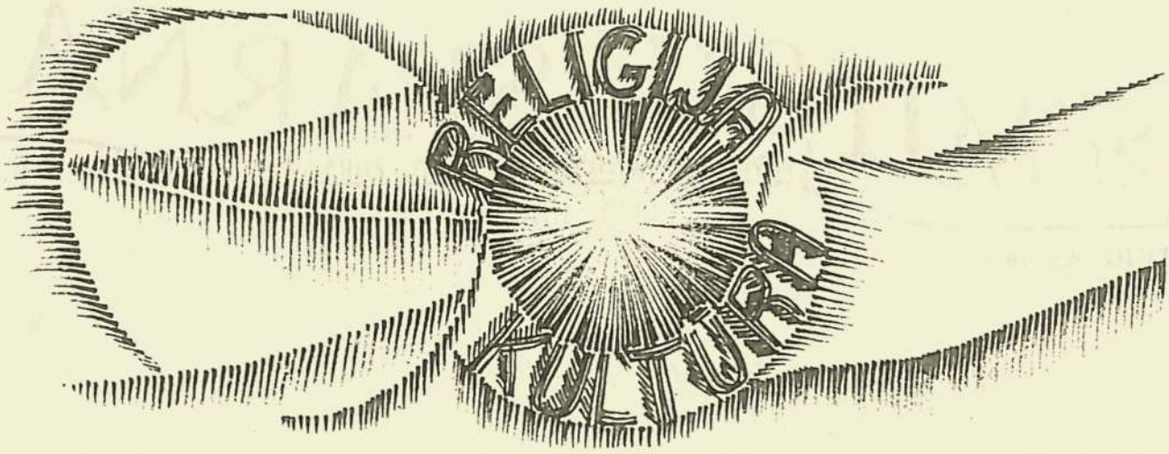

Kun. St. NEIMANAS

LAISVĖS SIEKIANT

Viešpats sako: "Prašykite, tai bus jums duodama; ieškokite, tai rasite; belskite, tai bus jums atidaroma. Nes kiekvienas, kuris prašo-gauna, kuris ieško-randa ir tam, kuris beldžia-atidaroma". Luk. 11, 9-10

"Laukti"-yra dalis mūsų gyvenimo. Kiekvienas nemažai laiko praleidžiame belaukdami pakeitimų, sprendimo, pagerėjimo ligos metu, žinių, efektingo veikimo, stovėdami eilėje, besiruošdami kelionei. Belaukiant pasikeičia aplinkuma, stovis, sąlygos, pažiūros, pajėgumas ir, siekiant savo užbrėžto tikslo, dažnai reikia vėl pradėti iš naujo:-sudaryti naują planą, pasirinkti kitą kelią, pakeisti strategiją. Laukimo laiką turime visais atžvilgiais tinkamai išnaudoti.

Laukti galima aktyviai ir pasyviai. Nuo to, ko žmogus, tauta ar bendruomenė iš gyvenimo laukia, -dalinai priklauso ir visas tolimesnis gyvenimas. Kur, tačiau, tik pasyviai užsilaikoma, pasiduodama likimui, ten dingsta meilė ir viltis laisvai, savistoviai veikti ir priešintis gyvenimo apsunkinimams.

Viešpats sako: "Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visaip šmeižia. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus". Žmonės, valdžios pareigūnai neturėtų vieni kitus persekioti

dėl teisybės, juos varžyti. Tai "piktasis", kuris neapkenčia teisybės, bijo tiesos. Žmonės per mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atėjimą yra įgalioti kovoti prieš neteisybę ir piktą. Mes turime galimybę palaužti piktą, neteisybės galią, jai priešintis, ligonis gydyti. Teisybės, teisėtumo troškimas ir siekimas mus atpalaiduoja nuo baimės ir suteikia didvyrių tikėjimą, drąsą, dvasinį pasitenkinimą.

Susirinkome Viešpaties Dievo namuose slegiami rūpesčių. Su meile ir viltimi prisimename savo pavergtą Tėvynę ir vergijos jungą nešančius brolius ir seseris. Minime Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo 59-tąją sukaktį. Vasario Šešioliktosios minėjimuose vis iš naujo pasiryžtame sustiprinti mūsų organizacijų ir asmeninę veiklą kelyje į Nepriklausomą Lietuvą. Tėvynė ir valstybė lieka gyvos tik pareigos pildymo dėka. Jei tautos ar valstybės pranyko, kaip istorija rodo, tai dalinai todėl, kad jos vaikai nepaisė pareigų, kurios reikalauja ne tik medžiaginių, bet gal daugiau ir gyvybės aukų bei pasišventimo.

Mums, išeiviams, atitenka dviguba atsakomybė ir pareiga: kaip Amerikos piliečiams-ateiviams ir kaip Lietuvos išeiviams, -budėti išlaikant demokratinę santvarką ir jos siekiant. Iki šiol atrodė, kad mes čia laisvėje veikdami, teikėme pavergtiesiems viltį į laisvę, kėlėm jų prislėgtą nuotaiką. Nūdien atrodo, kad daug iškentėję ir terorizuojami komunizmo vergai yra užsigrūdinę. Fizinės baimės nebodami, įkvepia drąsos laisvėje gyvenantiems, kad budėtų, nepatektų į panašią vergiją, kad gelbėtųsi nuo gręsiančios dvasinės ir fizinės savižudybės. Užsitęsęs laukimo laikas mus, gerai čia įsikūrusius, paveikė neigiamai, atbukino mūsų jautrumą.

Šią savaitę prasideda gavėnios laikas, skirtas tikinčiųjų apmąstymui ir savęs ištyrimui, norint sekti savo mokytoją, gelbėtoją Jėzų Kristų, kurs atėjo gelbėti žmones nuo išnaudojimo, vesti iš tamsos į šviesą, iš vergijos į laisvę. Tas kelias, tačiau, nėra lengvas, nei patogus. Jėzus savo mokiniams pasakė: "Žmogaus sūnus bus perduodamas į žmonių rankas ir jie nužudys jį. Trečią dieną jis bus prikeltas. Ir jie labai nuliūdo". Savo žemišku gyvenimu Viešpats mums nurodė kelią iš nusiminimo į šviesią viltį ir ateitį, savęs išsižadėjimo būdu. Žmonės lengviau pakelia, pergyvena sunkumus ir priespaudą, jei yra vilties, kad greit viskas pasikeis, bus geriau. Todėl Viešpaties ir buvo pasakyta mokiniams, kad trečią dieną jų mokytojas bus prikeltas. Tai nebuvo tik pažadas, bet įvykis, kurį visa krikščionija mini per Velykas. Tuo Dievo amžinas įstatymas išsipildė, -kad tik per vargą, persekiojimus ir kančias einame prie pergalės ir šlovės. Tad tikintieji nusiminimo ir priespaudos metu nepraranda vilties, nes Viešpats jiems yra gyvas pavyzdys. Jie veikia kol diena yra, kol naktis dar neužklupo, kada niekas nebegalės veikti.

Visais amžiais kovota fiziniai, dvasiniai ir ideologiniai už būvį, už geresnį, teisingesnį rytojų. Bet tik iš dalies. Daugiausia ginant savo siekimus, vadovaujantis egoistiniais sumetimais, prisilaikant seno įstatymo dėsnio, -"Akis už akį, dantis už dantį". Jėzus, siekdamas viso pasaulio žmonių patirtą neteisybę ir vargą atitaisyti, tokį kovos būdą pasmerkė teigdamas, kad visi, kurie ima kalaviją, nuo kalavijo ir žūna. Šiuo metu tokiam teigimui skiriama nemažai dėmesio, kai plačiai svarstomi nusiginklavimo, ginklų apribojimo klausimai.

Viešpats siekė piktą, savanaudišką žmogaus širdį nugalėti. Pats žmogus, kaip toks, žymiai pasikeitė. Technikos pažangai išsivysčius, tas padeda jam išsilaikyti kovoje už būvį-prasimaitinti. Jis lenktyniauja su savo kaimynu, giriasi, kad gamyboje jį pralenks, gyvens pertekliuje. Bet tas antrasis, -"tikėjimo" žmogus, nepasikeitė. Jis tebesvarsto tuos pačius klausimus: kaip prie šių, greit besikeičiančių sąlygų išsilaikyti. Išoriniai gyvenimo forma, pažiūros, pareikalavimai pasikeitė, bet žmogaus vidujinis gyvenimas pasiliko toks pat: -tikėjime, viltyje, siekime surasti tikrą laimę, kur gyventų tobula teisybė.

Anglų valstybės pagrindinis įstatymas, didysis aktas dėl asmens ir politinės laisvės-Magna charta libertatum, paskelbtas 1215 m. karaliaus Jono Bežemio, rišasi su Helsinkyje pasirašytu 1976 m. aktu. Ta kryptimi žmogus lėtai žengia. Tuo skiriasi technikos moksle paženges žmogus nuo tikinčio, kur laukia Dievo.

JAV prezidentas Jimmi Carter pasakė: "Turime prisitaikyti prie pasikeitusio laiko, bet vis laikytis nesikeičiančių principų. Patyrimas rodo, kad "daugiau" nebūtinai reiškia ir "geriau". Būdami ištikimais patys sau, turime būti ištikimi ir kitiems". Nūdien žmogaus teisių klausimas vis darniau, plačiau ir garsiau keliamas, ginamas. Vis drąsiau pradedama šaukti laikytis teisybės, pareikštų pažadų, Helsinkyje pasirašytų valstybių galvų susitarimo.

Minėdami Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo dieną, kaip išeivijoje, taip ir tėvynėje pasilikę, skaudžiai pergyvename primestą neteisybę ir skriaudą, praradę teisę ir laisvę pagal savo norą ir valią savistoviai tvarkytis savo tėvų žemėje, kuri okupanto pavergta ir padaryta savavaliavimo kolonija: ten išniekinta visa tai, kas mūsų tautiečiams brangu ir šventa.

Kai kurie, apsilankę tėvų žemėje ir suklaidinti, džiaugdamiesi giria, pasitarnaudami okupanto naudai, kad pavergtoj Lietuvoj padaryta pažanga, išvystyta statyba, gamyba, tuo vis daugiau prisidėdami prie savųjų išnaudojimo ir skriaudimo. To akivaizdoje, vieni paliauna kovoję už teises, praranda viltį, o kiti vėl ieško naujų kelių kovai laimėti.

Turime sutikti, kad šiuo metu tėvynė Lietuva su josios gyvento-

jais fiziniai yra pavergta, užguita, kad siekiant laisvės metų metais padėtis nepagerėjo, bet priešingai, -vis daugiau varžoma įvairiais okupanto potvarkiais ir žiauriomis priemonėmis. Jų pagalbos šauksmas nutildomas psichiatriniuose namuose bei ištrėmime. Betgi tuo pačiu laiku pastebime vis daugiau žymių, kurios liudija, kad dvasia lietuviai tebegyvi, užsigrūdinę ir atsparūs.

Prašančių, ieškančių ir beldžiančių skaičius didėja, jungiasi su visų pavergtųjų pagalbos šauksmu. Vis daugiau pasisakoma už tikėjimo laisvę. Kur Viešpaties dvasia veikia, ten ir laisvės aušra švinta, nauja dvasia reiškiasi, apie kurią kalbėta Baltuosiuose rūmuose prezidento inauguracijos metu, kur dalyvavo pakviesti ir SSR disidentai.

Galime džiaugtis, kad mūsų tarpe Tėvynės vadavimo klausimas neužmirštas, kad mūsų organizacijos jautriai pergyvena priespaudos pasekmes ir ieško tinkamo būdo pratęsti savo pagalbos ranką. Neretai pasitaiko tokiais atvejais, vieton padėjus, trukdoma, jeigu savųjų tarpe sutartinai neišsiaiškinama ko prašoma, siekiama ir prie kieno durų dūzgenama.

Dr. Jonas Basanavičius rišasi su Vasario 16-tąja ne vien dėl to, kad jis prieš 50 metų tą dieną mirė Vilniuje, kad 1918 m. vasario 16 pirmas pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo aktą. Jis per visą amžių savo darbais žadino tautos sąmonėjimą savistoviam gyvenimui. Tai buvo jo gyvenimo siekis. Svetur gyvendamas, fiziškai atskirtas nuo tautos kamieno, savo dvasines jėgas pašventė Tėvynei, prašydamas, ieškodamas, dūzgendamas. Mums jis ir liko pavyzdžiu ir kelrodžiu.

Išsiblaškę po platųjį pasaulį mūsų tautiečiai, kur jie bebūtų, pagarbiai lenkia savo galvas prisimindami visus paaukojusius savo pajėgas už tautos laisvę, tebekenčiančius Sibiro šiaurės darbo stovyklose, kalėjimuose. Vieningai, sutartinai prašydami su visais nuskriaustaisiais pasaulyje, tikėkime, kad būsime išklausyti. Apaštalas Povilas sako: "Tuo tarpu mes esame išgelbėti viltimi. Jei turime viltį nematydami, tada laukime ištvermingai". Dr. Albertas Schweitzer kalbėjo: "Ariant, visų pirma reikia turėti viltį. Kas būtų, jeigu tas, kuris sėja rudenį, nesitikėtų pavasario! Koks būtų mūsų veikimas be vilties sulaukti naują, geresnį laiką?"

Mūsų veikime glūdi pažinimas ir pasitikėjimas. Žmogus, kuris neveikia nusiskųsdamas, kad gyvenimas tik kova ir vargas, -netoli tenužengia. Betgi tie, kurie veikia, patiria, kad gyvenimas yra kova ir pergalė-laimėjimas.

(Pamokslas pasakytas Lietuvių Ev. Reformatų bažnyčioje, Chicagoje, 1977 m. vasario 20 d., minint Lietuvos Nepriklausomybės atstatymą).

Evanston, 1977. III. 28

VELYKOS

Amžina meilė kėlės iš karsto-
Visas pasaulis džiūgauti ima:
Pietvėjis gėles laukuose barsto-
Žemėj ir sieloj prisikėlimas!
Sieloje gera, sieloje šventa,
Sieloje aidi varpo gaudimas...
Liūdnas gavėnios dienas gyventas
Vėlei nušviečia prisikėlimas.
Mums neišreikšti Dievo malonės,
Neapsakyti džiaugsmo brangiausio:
Kristus kentėjo, mirė už žmones
Ir prisikėlė vėl garbingiausiai...
Dieve, Tau nešam giesmes padėkos,
Nešame maldas, nuoširdžias, menkas...
Žemiški turtai mūsų-Tau niekas,
Todėl tik maldai suneriam rankas...

Klaipėda, 1937 M. Z.

SU VELYKOM!

"Kam nuo kojų pančiai krinta,
kam dievų aušra sušvinta..." (J. Janonis)
Sausrugius nors dalgiai kerta,
ainiams tuo-išlikt sutverta...
Giltinė-pramigus-gaudo...,
tuo tik-atgimimą gliaudo:
Švęst Velykas-amžinąsias,
dangiškos aušros duotąsias-
laiptais varpų aušringųjų,
be sapnų Jokūbiškųjų...
Nors į kojas-dalgiai krinta,
aušros-dieviškos vis švinta!...

Biržai J. Snarskis
1976

Tiesus žvilgsnis DAGYS

Žūstantis Lietuvos valdovas DAGYS

Kun. P. DILYS

VILNIAUS EV. REFORMATŲ BAŽNYČIOS VEIKLA 1918-1940 M.

(Tęsinys iš "M. Sp." Nr. 40)

II-ji dalis (1931-1940)

Sekantis Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčios dešimtmetis (1931-1940) pasižymėjo dinamiškumu tiek santykiuose su evangelikų Bažnyčiomis Lenkijoje, tiek ir užsienyje. Nežiūrint to, kad po kun. K. Ostachiewicz atleidimo, kun. P. Dilys perėmė kai kurias jo pareigas ir buvo išrinktas Konsistorijos nariu, vienok Bažnyčia jautė kunigų trūkumą. Vilniuje tuo metu (1931) veikė gener. suprnt. kun. M. Jastrzębski, kun. J. Kurnatauskas ir jaunimo reikalams skirtas kun. P. Dilys. Izabelinoje klebonavo suprnt. kun. F. Kurnatauskas, Vilniaus kun. J. Kurnatausko tėvas, Volinijoje-diakonas J. Opoczenski ir sakytojas A. Balaban. Bažnyčios vadovybė dėjo pastangas užtikrinti dvasinį aptarnavimą kitur gyvenančių reformatų. Ji įsteigė Vilniaus parapijos filialus Brastoje (Brzesc nad Bugiem), Balstogėje (Bialystok) ir parapiją Lucke (Luck), Volinijoje. Po suprnt. kun. F. Kurnatausko mirties (1934 m.), kun. J. Kurnatauskas buvo Sinodo perkeltas į Izabeliną klebonu. Kun. P. Dilio pastangomis jis buvo pakviestas į Vilnių kunigauti. Rūpintis spauda buvo pakviestas Varšuvos reformatų kun. Aleksander Otto Piasecki, Zelovo, netoli Lodzės, parapijos klebonas. Į Lucką klebonauti buvo angažuotas kun. Jozef Pospiszyl, t.p. Varšuvos Reformatų Bažnyčios dvasininkas, kuris vos tik buvo grįžęs iš Pragos, kur jis gilino teologinį mokslą. Jis galėjo parapijiečius Lucke aptarnauti lenkų ir čekų kalbomis. Sinodas įšventino kunigu diakoną Jaroslavą Opoczenskį, kuris sėkmingai dirbo Volinijoje. Iki 1934 m. pabaigos Vilniaus Bažnyčia prarado du kunigus: kun. K. Ostachiewicz ir suprnt. kun. F. Kurnatauską, bet dvasininkų skaičius padidėjo (kun. P. Dilys 1931, kun. J. Pospiszyl 1933, kun. A. Piasecki ir J. Opoczenski 1934).

Vilniaus Bažnyčiai nuostolis buvo tragiška teol. kandidato Henriko Kubik mirtis, kuris nuskendo besimaudydamas 1931 m. netoli Vilniaus. Jis buvo nuo 1926 m. Vilniaus Bažnyčios stipendininkas, Bažnyčios iždas išlaikė jį per keletą metų. Jis turėjo būti įšventintas diakonu 1932 m.

1931 m. spalio mėn. mirė Varšuvos Ev. Ref. Bažnyčios suprnt. kun. Wladyslaw Semadeni, aukštos kultūros ir plačių religinių pažiūrų dvasininkas. Nors santykiai tarp Varšuvos ir Vilniaus buvo

blogi, po kun. W. Semadeni mirties, aukščiausiu ev. reformatų dvasininku Lenkijoje buvo Vilniaus Bažnyčios genr. suprnt. kun. M. Jastrzębski. Jis buvo pakviestas vadovauti suprnt. Semadeni laidotuvėms Varšuvoje, kuriose dalyvavo visa eilė aukštų pareigūnų iš Švietimo ministerijos ir kitų ev. Bažnyčių atstovai. Reformatams Varšuvoje rūpėjo pabrėžti, kad kalvinistinės tradicijos Lenkijoje yra gyvos.

Po kun. Stefano Skierski išrinkimo naujuoju Varšuvos Ev. Reformatų Bažnyčios superintendentu, kas atitiko mūsų Bažnyčioje genr. superintendento titului, santykiai tarp abiejų Bažnyčių dar labiau pablogėjo. Varšuvos tikslas buvo sujungti Bažnyčias į vieną Lenkijos Ev. Reformatų Bažnyčią. Varšuva panaudojo kun. K. Ostachiewicz atleidimą ir nutarė įsiveržti į Vilniaus Bažnyčios teritoriją. Kun. K. Ostachiewicz rado kelioliką šalininkų, kurie buvo nepatenkinti Vilniaus Sinodo padarytu žygiu kun. K. Ostachiewicz atžvilgiu. Varšuva suorganizavo atskirą mažą parapiją Vilniuje su kun. K. Ostachiewicz priešakyje. Pamaldos buvo laikomos privačiame name. Vilniaus Sinodas kietai reagavo į tokį nedraugišką Varšuvos žygį. Remiantis 1928 m. 2-ju kanonu, Sinodas nutarė suorganizuoti nuo 1933 m. Varšuvoje atskirą Vilniaus parapijos filialą. Ten buvo apsigyvenę apie 1000 Vilniaus parapijos narių, kurie daugumoje nenorėjo prisirašyti prie Varšuvos Bažnyčios. Filialo administratorium buvo paskirtas kun. P. Dilys. Varšuvos Bažnyčios parapija Vilniuje ir Vilniaus filialas Varšuvoje priešinosi tuo metu vis dar iš Rusijos laikų galiojantiems įstatymams. Vilniaus Sinodas, išklausęs teisinės komisijos rekomendaciją, apsiribojo tik filialu todėl, kad civilinės metrikacijos tvarka Varšuvoje buvo skirtinga negu Vilniaus krašte ir Sinodas nenorėjo įsivelti į teisinį konfliktą. Pamaldos buvo laikomos Varšuvoje vieną kartą į mėnesį evangelikų ligoninės koplyčioje (Szpitalna ulica no. 10), visiškai netoli Varšuvos ev. reformatų bažnyčios (Leszno no. 20). Filialą aptarnavo administratorius kun. P. Dilys ir keletą kartų į metus atvažiuodavo kun. J. Kurnatauskas. Faktinai tai buvo parapijos lygio bažnytinis vienetas su atskira filialo valdyba ir atskira kasa. Nuo 1935 m. filialas padengdavo 50% kunigų atvykimo išlaidų. Paskutinį kartą kun. P. Dilys atlaikė pamaldas 1939 m. rugsėjo 3 d. Pamaldos buvo du kartu pertrauktos dėl vokiečių orinio Varšuvos puolimo. Čia reikia pabrėžti, kad kun. P. Dilys per visą laiką palaikė draugiškus santykius su Varšuvos Bažnyčioje dirbančiais jaunesniais kunigais-J. Jelen ir Emil Jelinek. Jie buvo jo kolegos iš universiteto laikų. Taip pat tarp Varšuvos filialo narių niekuomet nebuvo skleidžiama neapykanta Varšuvos Bažnyčiai. Šiandie, po virš 40 metų, sunku pasakyti, kokia būtų to filialo ateitis, jeigu nebūtų kilęs II Pas. karas.

Šalia Varšuvos filialo organizavimo dar du Vilniaus Bažnyčios gyvenime lemią įvykiai nustatė jos veikimą. Kun. P. Dilys, aptarnaudamas filialą Balstogėje, susipažino su kun. Petru Gorodiszcz, Barbikonų misijos viršininku Lenkijoje. Šioji misija dirbo tarp žydų, tikslu skelbti jiems Evangeliją, atversti juos krikščionybėn. Pamaldos jiems buvo laikomos lenkų kalba pagal anglikonų Bažnyčios ritualą. Tai nebuvo vienintelė misija tarp žydų Lenkijoje. Dar veikė Bazelio misija Vilniuje (vokiečių kalba) ir amerikietiška Varšuvoje. Savo pavadinimą ta misija gavo nuo žodžio "Barbican", Londono miesto dalies. Kun. Gorodiszcz, susipažinęs su Vilniaus Ev. Ref. Bažnyčios istorija ir jos nusistatymu žydų atžvilgiu, privačiai pasiūlė kun. P. Diliui ištirti galimybes prijungti jo parapiją, susidariusią tik iš krikštytų žydų, prie Vilniaus Sinodo, paliekant joje anglikonų pamaldų tvarką. Kartu kun. Gorodiszcz užtikrino, kad prisijungimas neįpareigos Vilniaus Sinodą finansiniai remti jo parapiją ir mokėti jam algą.

Vilniaus Sinodas, ištyręs padėtį, susirišo su vyriausia misijos būstine Londone ir nutarė tą parapiją priimti savo globon, o kun. P. Gorodiszcz priimti į Vilniaus Sinodo dvasininkų skaičių su superintendento titulu, organizuojant atskirą Vilniaus Bažnyčios distriktą su anglikonų ritualu. Šis Sinodo žygis tuo metu, kada antisemitizmas augo Lenkijoje, rodo Sinodo krikščionišką nusistatymą kitų tautybių atžvilgiu ir buvo įvertintas, kaip drąsi evangelikų Bažnyčios politika. Kun. P. Gorodiszcz buvo gilaus tikėjimo žmogus ir iki mirties (gruodžio mėn. 1941 m.) pasiaukojęs Kristaus Evangelijai.

Lenkų Tautinė Katalikų Bažnyčia 1933-34 m. taip pat ieškojo Vilniaus Sinodo globos. Ji net neoficialiai pasiuntė vieną savo vyskupą Faroną į Vilniaus Konsistoriją nustatyti prisijungimo sąlygas. Iš savo pusės, Vilniaus Konsistorija neoficialiai delegavo kun. P. Dilį į Zamošč, netoli Liublino, susipažinti su vyskupais, kunigais ir parapijiečiais. Pasikalbėjimai su vyskupu Faronu ir kun. Dilio pranešimas iš Zamošč įtikino Vilniaus Bažnyčią, kad dar nepribrendo laikas administraciniai jungtis su Lenkų Tautine Katalikų Bažnyčia. Nežiūrint to, kad abi Bažnyčios buvo ekumeniniai ir draugiškai nusistačiusios, bet dogmų ir religinės tradicijos skirtumai buvo per dideli. Be to, Vilniaus Bažnyčia, susijungus su skaitlingesniu vienetu, galėjo lengvai prarasti savo iš Reformacijos gautą veidą ir tapti nei protestantiška, nei katalikiška. Taip pat Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios nuomonė negalėjo būti ignoruojama todėl, kad kanoniškai Biržų ir Vilniaus Sinodai buvo vienas vienetas.

Nežiūrint negatyvaus nusistatymo dėl susijungimo su Lenkų Katalikų Tautine Bažnyčia, vienok kažkas panašaus, tik daug ma-

žesniame maštabe, vis tiek palietė Vilniaus Bažnyčios religinį gyvenimą.

Netoli Izabelinos, kur klebonavo kun. J. Kurnatauskas, buvo du kaimai: Konna-gudų kaimas ir Podbolocie-lenkų kaimas. Konna dirbo buv. stačiatikių diakonas Sergius Szwedko, Podbolocie-buv. Romos katalikų diakonas Jozef Janik. Tų kaimų gyventojai kartu su savo dvasininkais susipažino su kun. J. Kurnatausku iš Izabelinos. Juridiniai parapijiečiai nebepriklausė nei prie Stačiatikių, nei prie Romos Katalikų Bažnyčios. Jie prašė Vilniaus Bažnyčios jurisdikcijos. Vilniaus Sinodas buvo pastatytas prieš naują problemą. Niekuomet Sinodas neturėjo tikslo skleisti neramumą tarp kitų tikybų, parapijų, tuo labiau, kad Vilniaus Bažnyčia kartu su stačiatikių Bažnyčia bendradarbiavo organizacijose skleisti taiką pasaulyje. Iš kitos pusės, apie 500 kaimiečių su šeimomis ir savo dvasininkais pareiškė norą prisijungti prie Vilniaus reformatų Bažnyčios. Iškilo dideli sunkumai. Paaiškėjo, kad parapijiečiai ir jų dvasininkai nėra susipažinę su reformatų tikybos pagrindais. Sinodas Vilniuje nutarė sudaryti specialią teologinę komisiją iš genr. suprnt. kun. M. Jastrzębski, kun. J. Kurnatausko ir P. Dilio, kad išdirbtų pagrindus, kurie galėtų padėti pozityviai išspręsti tą reikalą. Komisija įteikė Sinodui šią rekomendaciją:

1. Vilniaus Bažnyčios kunigai J. Kurnatauskas ir P. Dilys turėtų asmeniškai keletą kartų aplankyti tas parapijas (Konna ir Podbolocie), sukviesti parapijiečius, paaiškinti jiems apie mūsų Bažnyčios religinius pagrindus, užklausti juos ar jie jiems suprantami, ar jie laisva valia norėtų juos priimti ir padaryti savo religinio gyvenimo pagrindais.
2. Tą klausimą teigiamai išaiškinus, pasiūlyti Sinodui priimti tas parapijas savo globon, pavadinant jas Ev. Reformatų Konna parapija ir Ev. Reformatų Podbolocie parapija.
3. Diakonas Sergius Szwedko ir Jozef Janik, po atitinkamo jų pasiruošimo, ordinuoti Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčios diakonais, su teise dalinti Šv. Vakarienę, krikštyti ir laidoti parapijiečius, bet be teisės konfirmuoti jaunimą ir laiminti moterystės ryšius.
4. Palikti parapijose-Konna ir Podbolocie-ligšiolinę pamaldų tvarką, suderinant jų turinį su reformatų Bažnyčios pagrindais. Leisti mūsų Bažnyčios kunigams, reikalui esant, dėvėti kartu su sutana Podbolocie parapijoje baltą komžą.
5. Pavesti kun. J. Kurnatauskui nustatyti pamaldų tvarką Konna parapijai, o kun. P. Diliui-Podbolocie parapijai.

Sinodas priėmė šią rekomendaciją be pataisų ir tuo būdu Vilniaus Bažnyčia padidino dvasininkų skaičių 2 diakonais ir 500 parapijiečių.

Sinodo nutarimas leisti parapijiečiams melstis pagal jų papročius (anglikonų, buv. stačiatikių ir buv. Romos Katalikų Bažnyčios tvarka), rodo jo elastingumą pareikšti tikėjimui. Tai, be abejo, buvo ekumeninis, su laiku einąs žygis. Tai sudarė sąlygas skleisti mūsų protestantišką pasaulėžiūrą žmonėms, gyvenantiems už mūsų Bažnyčios ribų. Įdomu pažymėti sekantį faktą: kai kun. P. Dilys ir diakonas S. Szwedko atvyko į neveikiančią reformatų parapiją Rasna, netoli Brastos, tai pamaldose, kurias atlaikė kun. P. Dilys reformatams, susirinko 6 žmonės, o kai po valandos diakonas S. Szwedko laikė pamaldas pagal priimtą tvarką Konna parapijoje, susirinko virš 300 žmonių (stačiatikių iš apylinkės).

Vilniuje virš 5 metų veikė vaikų darželis. Vadovu buvo paskirtas kun. P. Dilys, o mokytoju-lenkė (liuteronė). Tarp vaikų 80% buvo katalikai ir tik 20% evangelikai. Mokslas prasidėdavo pamaldomis mūsų Vilniaus bažnyčioje ir visi vaikai su tėvais ateidavo reguliariai. Čia buvo proga neevangelikams skelbti Evangeliją ir skleisti, Lenkijoje taip reikalingą, tolerancijos dvasią.

Konsistorija leido mėnesinį žurnalą "Szlakiem Reformacji" (Reformacijos keliu), kurį redagavo kun. A. Piasecki. Be to, Sinodas rūpinosi seneliais. Kai tik buvo galima, Vilniaus Bažnyčia palaikė ryšius su Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia. Kuratorius M. Yčas ir kiti aplankydavo Vilnių, sudarydami planus artimesniam bendradarbiavimui. Vilniaus Bažnyčios kunigai ir kuratoriai aplankydavo sinodus Biržuose. Skaitlinga Vilniaus Sinodo delegacija lankėsi Biržuose 1939 m. birželio mėn. Tarp reformatų lietuvių ir reformatų iš Vilniaus Bažnyčios, kurių didelę daugumą sudarė lenkai, nebuvo jaučiama neapykanta, o vyravo tendencija bandyti krikščioniškai sugyventi.

Vilniaus Bažnyčia gana vėlai, tik 1935 m., bandė užmegzti artimesnius ryšius su protestantų Bažnyčiomis užsienyje. Formaliai Vilniaus Bažnyčia atsisakė nuo Olandijos Fondo nuošimčių, palikdama juos Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčiai. Kun. P. Dilys 1936 m. buvo deleguotas į Genevą atstovauti Vilniaus Bažnyčią 400 m. Reformacijos Genevoje įvedimo minėjime. Ten jis susitiko su Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios genr. suprnt. kun. P. Jakubėnu. Kun. P. Dilys kartu su dr. K. Kurnatausku 1938 m. dalyvavo Larvike, Norvegijoje, Pasaulio Bažnyčių Sąjungos suvažiavime (Obalsis buvo: skleisti taiką pasaulyje per Bažnyčias). Taip pat suprnt. kun. P. Gorodiszcz atstovavo Vilniaus Bažnyčią suvažiavime Oxforde 1938 m. Vilniaus Bažnyčios atstovas buvo 1939 m. deleguotas į Amsterdamą atstovauti jaunimą krikščioniškame kongrese.

1938 m. birželio mėn. mirė genr. suprnt. kun. Mykolas Jastrzębski, sulaukęs 79 m. amžiaus. Nauju genr. suprnt. buvo pakviestas iš Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios prof. dr. kun. Konstanti-

nas Kurnatauskas, ilgametis Bažnyčios veikėjas ir žinomas asmuo tarptautiniuose bažnytiniuose sluoksniuose. Jis buvo Vilniuje įvestas į tas garbingas pareigas Lietuvos Ev. Ref. Bažnyčios genr. suprnt. kun. P. Jakubėno.

II Pas. karo pradžioje, po Lenkijos, kaip valstybės likvidavimo ir Vilniaus krašto grąžinimo Lietuvai, 1940 m. sausio 6 d. buvo sušauktas Vilniuje nepaprastas Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodas, kuriame Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčios egzistavimas, kaip atskiro administracinio vieneto, buvo nutrauktas.

Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčios veikimas tarp pasaulinių karų yra dar vienas pavyzdys, kaip Viešpats Dievas valdo pasaulį, leidžia Bažnyčioms pergyventi ramius ir audringus laikus, net išnykti iš mūsų išorinio gyvenimo. Bet sėkla, pasėta kiekvienos Bažnyčios, jeigu ji tarnauja Dievo tikslams, neišnyksta, bet neša vaisius žmonių širdyse. Tik Dievas žino, kiek palaimintų darbų Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčia pasėjo tarp tų, kurie buvo jai artimi.

Vilniaus Ev. Reformatų Bažnyčios dvasininkų likimas:

1. Genr. suprnt. prof. dr. kun. Konstantinas Kurnatauskas išvyko į V. Vokietiją ir ten mirė 1966 m. vasario 3 d.
2. Suprnt. kun. Piotr Gorodiszcz mirė Vilniuje 1941 m. gruodžio mėn.
3. Kun. Jonas Kurnatauskas mirė V. Vokietijoje 1964 m.
4. Kun. Aleksandras Piaseckis mirė V. Vokietijoje 1947 m.
5. Kun. Povilas Dilys kunigauja nuo 1951 m. Chicagos Lietuvių Ev. Reformatų parapijoje.
6. Kun. Jozef Pospiszyl gyvena Čekoslovakijoje. Adresas ir veikimas-nežinomi.
7. Kun. Jaroslav Opoczenski mirė Čekoslovakijoje taisant stogą ev. ref. bažnyčiai apie 1963 m.
8. Diakonas Jozef Janik dingo II Pas. karo metu. Jo žmona, kun. J. Kurnatausko sesuo, gyvena New Jersey, bet apie vyro likimą nieko nežino.
9. Diakonas Sergius Szwedko buvo sušaudytas vokiečių okupacijos metu.
10. Diakonas J. Fajans mirė vokiečių koncentracijos stovykloje II Pas. karo metu. Jis buvo kun. P. Gorodiszcz asistentu.
11. Sakytojas Antanas Balaban išvyko tuojau po II Pas. karo į Čekoslovakiją. Jo likimas nežinomas.

(Pabaiga)

PAVASARIS

Ir vėl pavasaris, o Dieve,
Ir vėl mes visko, visko turim,
Ir vėlei mums žieduotos pievos,
Ir vėl su šviesia viltim žiūrim!

Kaip nesidžiaugti giedriu džiaugsmu,
Kaip Tau neduot garbės, o Dieve:
Tave giesmėms liaupsina paukščiai,
Žiedais Tau siunčia garbę pievos.

Ir mes padėkai rankas tiesiam
Į Tavo sostą, Visagali,
Užu žiedus, už paukščių giesmes,
Ir užu visą gamtą žalią...

TAU IŠBUČIUOSIU RANKAS, MAMA

Tau išbučiuosiu rankas, Mama,
Išglamonėsiu galvą žilą,
Už tas naktis neišmiegotas,
Už Tavo meilę karštą, gilią...

Budėjai Tu prie mano lopšio,
Dabojai pirmus mano žingsnius;
Džiaugiais linksma:-Užaugs paguoda
Kai aš pasensiu, kai palinksiu...

Tikrai, Tau ačiū miela Mama,
Širdis sūnaus pilna padėkos.
Jis žino, kad šiandien laimingas
Tik per Tave, per kitą nieką.

Prisimenu, man išvažiuojant
Prašei Aukščiausiojo malonės,
Meldei, kad laimintų Jis Tavo
Sūnaus gyvenimo keliones...

Ir aš dabar Tavęs ilgiuosi,
Ilgiuos Tavęs ir gimto namo:
Ten išbėgiojau vaiko dienas,
Ten gyveni Tu, mano Mama.

Todėl kai grįšiu, išbučiuosiu,
Išglamonėsiu galvą žilą,
Už tas naktis neišmiegotas
Ir užu meilę karštą, gilią...

Klaipėda, 1937 M. Z.

Skambėk gitara DAGYS

Labai skaudu DAGYS

J. KREGŽDĖ

KĖDAINIŲ GIMNAZIJOS ŽLUGIMAS

Po trečiojo Lietuvos-Lenkijos rzeczpospolitos padalijimo 1795 metais, beveik visa etnografinė Lietuva pateko po carinės Rusijos jungu. Dar prieš paskutinį padalijimą, popiežiaus Klemenso XIV breve, už pragaištingą veiklą, 1773 m. buvo panaikintas jėzuitų ordinas, kurio rankose buvo didžioji dalis Lietuvos švietimo institucijų. Švietimui vadovauti buvo įsteigta Edukacinė komisija, kurios veiklą vėliau perėmė rusų valdžios įsteigtoji Vilniaus švietimo apygarda, kuri nuo 1803 m. visų mokyklų administravimą pavedė imperatoriškajam Vilniaus universitetui.

Garsioji Kėdainių gimnazija, įsteigta kng. Kristupo II Radvilos, veikusi savistoviai ir vėliau reformatų sinodo išlaikoma, kuri buvo pasiekusi akademinio lygio, nuo 1807 m. pateko Vilniaus universiteto priežiūron, nors finansiniai ir toliau pasiliko reformatų žinioje.

Lietuvoje ir Lenkijoje buvo siekiama išsivaduoti iš carinės priespaudos. Rusijos imperijos valdžia, valdant carui Aleksandrui I-jam, senosios feodalinės santvarkos ir jos institucijų bei ideologijos globėjui ir gynėjui, bijojo bet kokio visuomenės, ypač jaunimo, organizavimosi.

XIX a. pradžioje mokykla dar nebuvo nei visuomeninės minties, nei jos veiklos avangarde. Rusiškai reakcijai stiprėjant, moksleivių tarpe pradėjo reikštis nepakanta. Moksleivių pagrindinis dėmesys krypo į tautinį momentą ir į Lietuvos-Lenkijos suverenumo atkūrimą. XIX a. pirmame ketvirtyje mokyklose pradėjo kurtis slaptos moksleivių organizacijos, apie kurias platesnė visuomenė iki moksleivių bylų iškilimo nieko apie jas negirdėjo ir nežinojo.

Pradžioje moksleivių visuomeninis aktyvumas buvo nedidelis ir toli nesiekiąs. Vienok caro valdžios griežtumas, nelauktai žiaurus pasielgimas su mažais moksleivių būreliais, jos "karas su vaikais", -įvedė juos į istoriją.

Moksleivių byloms vesti rusų valdžia paskyrė komisiją, vadovaujamą senatoriaus Mikalojaus Novosilcevo, kuri tuo metu buvo pagrindinė carinės politikos vykdytoja Lietuvoje. M. Novosilcevas, pagarsėjęs girtavimu, palaidu gyvenimu, kyšininkavimu, nuo 1807m. artimiausias caro Aleksandro I bendradarbis, pasiryžo nuslopinti moksleivių sąjūdį Vilniaus univ-te ir kitose Lietuvos mokyklose.

Vilniaus univ-to studentų tarpe 1817-1823 m. veikė slaptos filomatų(mokslo mėgėjų), filaretų(doros mėgėjų) ir spindulingųjų(išky-

lautojų) organizacijos, kuriose dalyvavo ir lietuviškos dvasios(rašęs lenkiškai) poetas Adomas Mickevičius. Šių būrelių studentų areštai prasidėjo 1823 m. Vilniuje buvo areštuota daugiau kaip šimtas žmonių. Vilniaus univ-te buvo smarkiai pagriežtinta studentijos priežiūra, atleisti keli žymūs demokratinių pažiūrų profesoriai: J. Levelis, I. Danilevičius ir kt. Be to, Vilniaus švietimo apygardos globėjas kng. A. Čartoriskis turėjo savo vietą užleisti M. Novosilcevui. Vilniaus univ-to studentų bylą įspūdingai pavaizdavo poetas Mickevičius "Vėlinių" III dalyje, išgarsinęs ją visoje Europoje.

Vilniaus univ-to studentų veiklos dvasia persimetė ir į kitas Lietuvos mokyklas, neaplenkdama ir Kėdainių gimnazijos, suvaidinusios didelį vaidmenį Lietuvos švietimo istorijoje, kaip protestantizmo kultūrinis židinys. Apie tai, kad nuo rusiškų okupantų iš mokslo institucijų pati pirmoji nukentėjo reformatų gimnazija Kėdainiuose, tai šio reikšmingo fakto nemini nei geografas P. Šinkūnas savo monografijoje "Kėdainių miesto istorija", (Kaunas 1928), nei LE-ja, kuri pasitenkina tik mokyklos uždarymo data. Apie gimnazijų, kolegijų slaptus moksleivių būrelius išsamias žinias patiekia M. Lukšienė veikale: "Lietuvos švietimo istorijos bruožai XIX amž. pirmoje pusėje", Kaunas 1970 m., 516 psl., kurios duomenimis čia pasinaudojama.

1823-24 m. per Lietuvos mokyklas nuvilnijusi moksleivių politinių bylų banga prasidėjo nuo Vilniaus gimnazijos. 1823 m. gegužės 3 d. Vilniaus gimn. pasirodė patriotiški, prieš rusus nukreipti, užrašai. V klasės mokinys Mykolas Plioteris (15 m.) užrašė lentoje "Tegyvuoja gegužės 3 d. konstitucija" (1791 m.,J. Kr.), o kiti jo draugai dar prirašė: "Mielas yra mums, šio krašto žmonėms, jos prisiminimas, tik nėra kas jos reikalautų". Mokyklos vadovybė tuoj griežtai nubaudė išsišokėlius mokinius, pasodindama juos į karcerį su duona ir vandeniu nuo 1 iki 5 dienų. Universitetas griežtai įspėjo gimnazijos direktorių, istorijos mokytoją ir universiteto profesorių, kurio pamokos pradžioje tai įvyko ir dar apie tai pranešė gubernatoriui, kuris įsakė mokinius palikti suimtus, o kaltus mokytojus pašalinti. Suimti mokiniai buvo išvežti į Varšuvą ir tardymo metu jie prasitarė apie studentų spindulingųjų draugiją universitete. Novosilcevas skubiai išvyko į Vilnių tirti įvykių vietoje.

Caro brolis didysis kunigaikštis Konstantinas, Lenkijos vicekaralius, įsakė nuosprendį sugriežtinti. Kng. Konstantinas buvo labai despotiškas, kaprizingai piktas, griežtas, brutalus ir netaktiškas. Vilniaus gimn. suimti 4 mokiniai ir naminis prižiūrėtojas buvo išsiųsti kareiviais į Lietuvos tuomet dar veikusį korpusą.

Novosilcevas, po kratos kelių studentų butuose, aptiko studentų filomatų-filaretų draugijų pėdsakus. Taipgi patyrė apie Svisločiaus mokinius "aušrininkus", kurie bendravo su "Karinių bičiulių" drau-

Kėdainiai XIX a. pradžioje. 1830 m. graviūra

gija, veikusią lietuviškame garnizone ir turėjusią ryšių su rusų dekabristais, kurie siekė sugriauti carinę patvaldybą ir iš dalies baudžiavinę santvarką. Nuslopinus 1825. XII. 26 dekabristų sukilimą, buvo suimta 16 Vilniaus univ-to studentų. Nuteistieji buvo išgabenti į Sibirą, į Čitą.

Beveik tuo pačiu metu buvo padaryti areštai Kražių Kolegijos moksleivių tarpe, kur veikė nedidelis "Juodųjų brolių" būrelis. Jų vyriausias iniciatorius K. Jančiauskas rašinėjo paskvilius, juos išsiuntinėdamas per miestelio žydus. Filomatų-filaretų, spindulingųjų studentų ir Svisločiaus bei Kražių mokinių areštai ir bylos įaudrino ir kitų mokyklų jaunimą.

Kėdainių gimnazijos mokinių išdaigos prasidėjo romantiniai, o baigėsi tragiškai. Keturi draugai pamilo dvi mergaites: Jonas Mollesonas ir M. Natkevičius-Ameliją Reingardaitę, o J. Mikalauskas ir J. Tyras-Mollesono sesutę Roziną. 1823 m. rudenį suėję nutarė apie savo meiles niekam nesakyti ir sudaryti draugystės sąjungą. Mollesonui meilė nesiseke ir jis turėjo išsitatuiravęs ant rankos giltinę. Draugai paseke juo ir dar pridėjo savo mylimųjų inicialus. Susitikdami jie pasižadėjo nesibučiuoti, o sveikintis, sakydami "dextra manus" (dešinė ranka).

Iš pradžių buvęs keturių, o prisidėjus J Plačkauskui, -penkių narių būrelis vėliau savo veiklą nukreipė politine kryptimi. Mollesonas parašė patriotinę maldą, kurią kiti persirašė. Visi nusirašinėjo patriotinius eilėraščius ir patys buvo sugalvoję kurti politinio turinio paskvilius.

1824. I. 14 Kėdainiuose, netoli nuo mokyklos, buvo rastas prie sienos prisegtas prastai sueiliuotas paskvilis, kuriame vaikiškai

buvo žadama atlikti didelius žygius, -"Kėdainių mokykla visko padarys". Sausio 21 d. panašaus turinio paskvilio eilėraštyje, vietoj Kėdainių mokyklos, buvo įrašyta "mūsų partija" ir "Ką norėsime, tą padarysime, visą guberniją išrūkysime". Sekančią dieną rastame paskvilyje jau buvo įrašytas grasinimas:"Tegu daro su mumis ką nori, kunigaikštis Konstantinas vis dėlto neištrūks iš mūsų rankų". Vieno paskvilio pradžia skambėjo: "Kaip pasmaugė Pavlą ir Piotrą, taip pasmaugs Aleksandrą ir kunigaikštį Konstantiną". Nebuvo paskleistas Natkevičiaus siūlytas ultimatumas Konstantinui, jei jis nepaleis Vilniaus mokinių, tai būsiąs užmuštas ir kad toks pat likimas laukiąs ir generalgubernatorių Korsakovą. Tuo pat metu ant miesto tvoros buvo kreida užrašytas šūkis:"Lai gyvuoja gegužės 3-čiosios konstitucija". Tuo laiku kng. Konstantinas kaip tik turėjo važiuoti pro Kėdainius, o mokiniai, matyt, žinojo, kad jis yra vyriausias sprendėjas Vilniaus mokinių byloje.

Gimnazijos rektorius eruditas kunigas Jonas Mollesonas, susirūpinęs mokyklos likimu, bet nenutuokdamas, kad jo mylimiausias sūnus yra visų tų paskvilių pagrindinis iniciatorius, skubiai, sausio 22 d., painformavo Vilniaus univ-to rektorių Juozą Tvardovskį, o šis-Novosilcevą, kuris slapta tuoj atvyko į Kėdainius. Tuoj buvo suimti: J. Mollesonas, M. Natkevičius, J. Tyras, J. Plačkauskas, E. Krasnovickis ir J. Mikalauskas.

Natkevičius tardymo metu paaiškino, kad jis pradėjęs nekęsti caro todėl, kam buvo nuteistas Kėdainių gyventojas Gratkauskas 25 metams katorgos už tai, kad trenkė karininkui per veidą. Jaunimą taipgi erzino reikalavimas nusiimti kepures prieš kiekvieną carinės armijos karininką. Mintis nušauti Konstantiną buvo Mollesono ir Natkevičiaus aptarta. Kai Konstantinas apsilankysiąs Kėdainių mokykloje, jam įteikti neva prašymą ir tuo metu nušauti.

Tyras, pirmojo paskvilio autorius, tardomas aiškino, jog jų tikslas buvęs paveikti visuomenės nuotaiką, kad ji paremtų Vilniaus mokinius bei studentus. Jie, Kėdainių mokiniai, jautėsi pajėgūs nuveikti kažką prieš kng. Konstantiną.

Monarchinėje dvasioje augusiai visuomenei teroristiniai ketinimai atrodė itin baisūs. Senasis Mollesonas, laikydamas savo aukščiausia pareiga išsaugoti mokslo instituciją, pats iškėlęs mokykloje bylą ir atidengęs vyriausio bylos dalyvio, savo sūnaus, nusikaltimą ir įsitikinęs jo kalte, tramdydamas tėvo jausmus, prašė poną senatorių Novosilcevą tiksliai tirti ir kad būtų jo sūnus sušaudytas Kėdainiuose. Mokinys Mollesonas, raginamas senatoriaus pasakyti teisybę, norėjo žinoti, ar jo prisipažinimas ir paaukojimas savo gyvybės padės išteisinti tėvą ir išgelbėti jį nuo persekiojimo.

Suimtieji buvo išgabenti į Vilnių, kur karo teismas tuo metu tei-

Buvusieji gimnazijos rektorių namai Kėdainiuose

sė Kražių mokinius. Mokinius varyti buvo įsakyta surakintus. Sprendimą diktavo Konstantinas, kurio griežtumas turėjo sukrėsti ir nugąsdinti visuomenę. Bylos eigą sekė Novosilcevas. Nuosprendis buvo peržiūrėtas Konstantino ir caro Aleksandro I.

Lietuvoje mokinių bylos ėjo viena paskui kitą. 1824 m. vasario 8 d. buvo paskelbtas mirties nuosprendis kražiškiams, o balandžio 27 d. (senuoju stiliumi)-kėdainiškiams. Karo teismo sprendimu Mollesonui ir Tyrui buvo paskirta mirties bausmė. Vėliau šis nuosprendis buvo "maloningai" pakeistas. Mollesonas (17 m.), atėmus jam bajorystę, ir Tyras (17 m.) buvo pasiųsti sunkiesiems darbams į Sibirą. Plačkauskas (20 m.), Natkevičius (15 m.) ir Krasnovickis (18 m.), atimant paskutiniem dviem bajorystę-į tvirtovės darbus. Mikalauskas (19 m.) išsiųstas atlikti tarnybos tolimų įgulų eilėse be teisės avansuoti. Mažiausiai nusikaltusiam Rečinskui, už patriotinių eilėraščių nurašinėjimą, skirta 4 mėn. arešto. Rektorius Mollesonas buvo paliktas policijos priežiūroje. Trys mokytojai-Kujavskis, Maučanavičius ir Rečinskis (pastarasis išplėšęs iš savo brolio mokinio sąsiuvinio pavojingus eilėraščius),-irgi buvo atiduoti policijos priežiūrai. Prancūzų kalbos mokytojas Petras Baronas buvo išsiųstas į Permę, įtariant, kad jis veikia mokinius liberaline dvasia. Bylos vedimas atsiėjo 3344. 79 rublių. Išlaidas valdžia išieškojo iš pačių nusikaltėlių, t.y. iš jų tėvų ir giminų. Kė-

dainių gimnazijos tuo metu metinė sąmata siekė 2820 rublių.

Dar byloms nepasibaigus, atskiru 1824. III. 1 caro dekretu buvo uždaryta Kėdainių gimnazija. Uždarant mokyklą buvo surengtos ceremonijos, kad jos, šalia bylų, taip pat paveiktų jaunimą ir Lietuvos visuomenę. Tą dieną Kėdainių gimnazijos mokiniai buvo išrikiuoti klasėmis vienoje salės pusėje ir prie jų sustatyti mokytojai. Antroje salės pusėje stovėjo garbės globėjai (jų Raseinių aps. buvo du), Vilniaus univ-to rektorius Tvardovskis, gimn. rektorius Mollesonas, Vilniaus gubernijos mokyklų direktoriaus pavaduotojas ir Raseinių aps. bajorų maršalka. Į salę įžengė Novosilcevas su gubernijos prokuroru, raitosios artilerijos karininku ir žemesniaisiais valdininkais.

Prokuroras perskaitė nuosprendį uždaryti gimnaziją. Novosilcevas trumpai paaiškino, kad tai daroma todėl, "... kad būtų išnaikintas tas kenksmingas lizdas". Tada mokytojai perėjo į valdininkų pusę, o prie mokinių perėjo ispravninkas, artilerijos karininkas ir apskrities maršalka, -nuosprendžio vykdytojai. Novosilcevas perskaitė įsakymą ispravninkui, kad visus mokinius, kurie neturi teisės stoti į kitas mokyklas, pristatyti tėvams, -tam reikalui skiriama 300 rubl. Iš visos mokyklos buvo išskirti tik 5 mokiniai, kurie pranešė valdžiai apie draugų nusikaltimą ir jiems buvo leista toliau mokytis kitose mokyklose. Univ-to rektorius Tvardovskis, atstovaudamas švietimo vadovybę, pasakė "pono senatoriaus aprobuotą" kalbą, kurioje negailestingai puolė mokyklą, kaltino mokinius ir įtikinėjo, kad bausmė esanti visai pelnyta. Už tą kalbą Novosilcevas siūlė caro valdžiai apdovanoti Tvardovskį antro laipsnio Onos ordinu.

Laike ceremonijų mokiniai atrodė taip prislėgti, kad salė buvo pilna graudaus verksmo ir raudojimo, išskyrus vienintelį kunigą Mollesoną, kuris dėl senatvėje netikėtai užgriuvusios didelės nelaimės-dėl netekimo sūnaus-buvo tartum suakmenėjęs. Iškilmingas Kėdainių gimnazijos uždarymas buvo ne tik grasinimas, bet ir noras įbauginti visuomenę.

Mokyklą uždarius, mokiniai buvo ispravninko išvežioti į namus. Tėvai turėjo pasirašyti, kad priėmė mokinį ir atsako už jo elgesį. Netrukus pradėjo plaukti tėvų prašymai leisti jų vaikams toliau mokytis. Prašymai po truputį buvo tenkinami, bet tik atskirai kiekvienam asmeniui.

Po Kėdainių spektaklio netrukus sekė antrasis Vilniuje, -Kražių "Juodųjų brolių" bylos pabaiga. 1824 m. kovo 8-9 d. Vilniuje buvo viešai vykdoma moksleiviams bausmė: nuteistieji buvo apkalti grandinėmis ir varomi didelės minios akivaizdoje. Novosilcevas, Konstantino pavestas, sekė, kokį įspūdį tai daro publikai.

Šiems įspūdžiams dar neatslūgus, prasidėjo naujos mokinių by-

los Panevėžyje ir Kaune. Visuomenė įvykių buvo tiesiog priblokšta. Panevėžio mokiniai kartojo tą patį, ką ir kitų mokyklų moksleiviai. Panevėžio mokinių byla jaudino žmones dar ir dėlto, kad kaltininkai buvo 11, 13, 16 metų vaikai. Tik vienas J. Vankavičius turėjo 19 metų. Vėliausiai neramumų banga pasiekė Kauno mokyklą. Teismo sprendimai ir šių mokyklų mokiniams buvo griežti ir žiaurūs. Visos mokinių bylos truko daugiau metų laiko.

Visose mokyklose buvo sugriežtinta drausmė, įvestos policinės priemonės, sugriežtinta iš užsienio atvežamų knygų cenzūra. Cariné švietimo vadovybė visomis priemonėmis saugojo jaunimą, sekdama, kad į jo tarpą neprasiskverbtų jokia pažangesnė idėja ir uždraudė bet kokį mokinių tarpusavio bendravimą.

Moksleivių bylos giliai sukrėtė Lietuvos ir Lenkijos visuomenę, sukėlė daugelio žmonių pasipiktinimą, didesnę neapykantą caro valdžiai ir dar labiau įaudrino atmosferą. Tas viskas dėjosi 1830-31 m. sukilimo išvakarėse.

Biržų gimnazijos IV-tosios laidos abiturientai su mokytojais po egzaminų prie reformatų klebonijos „Meškauskynės" gonkų (iš k. į d.) — priešakyje: Anelė Janilionytė (su gitara), Andrius Špuoris, mokt. Jonas Dilys, Antanas Sprindys, mokt. Elena Šlekienė, Juozas Trimakas; gonkose: Zelma Karnauskaitė, Eugenija Snarskytė, Jonas Štaupas, Jonas Kutra, Antanas Gailiūnas, Mykolas Šimavičius, Petras Bružas, mokt. Vilius Šlekys, Jonas Ignašiūnas, Marija Krisiukėnaitė, mokt. Stasys Paliulis, Olga Devenytė, Emilis Smilgis, Irena Trečiokaitė ir mokt. Jurgis Kutra. *Biržai, 1926 m. birželis*

MOTINA

Koks šviesus, koks gražus ir kaip daug pasakantis vardas-Motina! Prisiminus brangiausį ir mylimiausį šeimos širdies vardą, kiekvieno doro vaiko sieloje pabunda kažkoks aukštas ir gražus pagarbos jausmas. Pati gamta, pati žmogaus prigimtis taip sutvarkyta, kad motina vaidina svarbiausią rolę žmonijos gyvenime.

Didieji mokslo vyrai su gilia pagarba kalba apie savo motinas:

-Aš niekuomet neužmiršiu savo motinos, -sako filosofas Kantas, -ji augino ir maitino pirmąjį gėrio diegą manyje; ji paveikė mano širdį, kad pajusčiau gamtą; ji pažadino ir praplėtė mano supratimą ir jos pamokymai turėjo didžiausios įtakos mano gyvenimui.

Visi žymieji pasaulio žmonės pripažįsta, kad tik dėka savo motinų jie tapo žymiomis asmenybėmis ir pasiekė tą, kuo šiandien yra.

-Reikia bučiuoti žemę, kurią yra palietus Tavo koja, -rašė vokiečių poetas Heinrich Heine savo motinai.

-Laikyk pagarboje savo motiną per visas jos gyvenimo dienas, -rašė Tobius, -atmindamas, kokius ir kiek pavojų ji kentėjo dėl tavęs.

Friedrich Hardenberg-Novalis, vienas žymiausių vokiečių literatūros atstovų-romantikų, prisipažįsta savo motinai:

-Tu beveik viską aukojai mano jėgoms išugdyti ir visa, ką kada nors darau ar drįstu daryti gera, yra Tavo kūrinys ir gražiausia padėka, kurią Tau galiu atiduoti.

Mūsų poetas Petras Vaičiūnas taip giedojo motinai:

"Motinos akys, kaip saulė šviesiausia,
Viską pamato ir viską supranta;
Joms suliepsnojus, tu liūdnas neklausi,
Kaip beišeiti į švintantį krantą.
Motinos meilė, kaip dangiškos ugnys,
Skaidriai liepsnodama guodžia pasaulį.
Motinos meilė-tai jūros bedugnė...
Jai suliepsnojus mums užteka saulė..."

Jei ne motina, ne jos pasišventimas, liūdnas būtų žmonių likimas. Matydami šitą motinos reikšmę žmonijos gėriui, turime mylėti ir gerbti ją. Už meilę-meile, už gerą-geru atsilyginti. Bet skaudu darosi, kad daug vaikų yra tik ašarų priežastimi savo motinoms. Daug jų nukrypsta nuo tiesos, pamiršta motinos meilę, pilni pagiežos, egoizmo ir įžūlūs, brenda į sugedimo purvą, ignoruodami ašaras ir neklausydami balso tos, kuri jiems davė gyvybę, kuri prie jų lopšio praleido nemigo naktis, užsimiršdama save ir gyvendama vien tik dėl jų.

Dori vaikai švenčia savo motinos ir tėvelių dieną ne tik antrąjį gegužės sekmadienį, bet visada. Visada jie mini savo tėvelius, visada jie prisimena savo motinėlę. Bet ypatingai Motinos Dienai skirtą sekmadienį turime artintis prie savo motinėlių sakydami:

Ak Motin, Motin, Motina,
Sena, žila, bet mylima,
Juk kas išsems liepsnojančią
Tos Tavo meilės gilumą.
Kieno gi rankos ilsdavo
Kas nakt prie lopšio liepinio,
Kieno gi akys verkdamos
Mažam dorybę skiepino?
Menu, kai glamonėdavai,
Kai prie krūtinės glausdavai,
Liūliuodama, myluodama
Giesmelę šventą ausdavai...
Bet kuo aš atsilyginsiu,
Kuo aš atsidėkosiu Tau?
-Štai pluoštas gėlių žydinčių,
Kaip meilės ženklas nuo sūnaus!

Klaipėda, 1937 M. Z.

NAMAI

Kur saulės skęsta kamuolys
Auksinėj jūroj vakarais,
Tu visada akis keli,
Po tolumas ilgai dairais.

Gal būt atskirsi kur toli
Nors kontūrus mielų namų,
Bet horizontas nebilys
Uždengia viską melsvumu.

Ir tu skubi, skubi, skubi
Su dulkių debesim pirmyn,
Sunki kuprinė ir grubi
Tarytum skverbiasi širdin.

Ir vis arčiau, arčiau, arčiau
Kas žingsnis prie gimtų namų;
Seniai namų aš nemačiau,
Širdis užlieta kartumu.

Ir tu eini, eini, eini
Ir kelio galo nematyt,
O už devynerių kalnų vaidenas
Saulė vis skaisti.

Sibiras. V. A.

Nieko negaliu padaryti (medis)

Tenka nuleisti rankas DAGYS

Esu menkas DAGYS

Kun. Fr. SKĖRYS

KUNIGŲ SUVAŽIAVIMAS ANNABERGE

1977 m. sausio 6-9 d.d. įvyko antras iš Lietuvos kilusių ev. liuteronų kunigų, gyvenančių V. Vokietijoje, suvažiavimas Bonn-Bad Godesberge, Annabergo pilyje-Pabaltiečių Krikščionių Studentų Sąjungos laisvalaikio namuose. Į Annabergo pilį suvažiavo 11 evang. kunigų: garbės senj. Adomas Gelžinius iš Braunschweigo, pats šeimininkas vicesenj. Juozas Urdzė su žmona, Alfredas Franckaitis su žmona iš Freistatto, Martynas Klumbys iš Bensheimo, Mikas Klumbys iš Barntrupo, reformatų kun. Fridrikas Barnelis su žmona iš Hofheimo-Taunus, metodistų kun. Ričardas Lupas iš Leer-Ostfriesland, Vilhelmas Banžėrius iš Korschenbroicho, Rudolfas Vymeris iš Bad Oeynhauseno 8, Karolis Felgendreheris iš Hamburgo ir Fr. Skėrys iš Mannheimo.

Raštu suvažiavimo dalyvius sveikino: dabartinis okup. Lietuvos vysk. Jonas Kalvanas iš Tauragės, Lietuvių Evang. Liuteronų Vyr. Bažn. Tarybos pirm. senj. kun. Adolfas Keleris iš Bremeno, kun. dr. Gustavas Vagneris iš Wietze, kun. Hermanas Jekelis iš Goettingen, dekanas Jurgis Gunga iš Lippstadt-Benninghauseno ir kun. Gustavas Butkevičius iš Bochumo.

Pirmą dieną po vakarinių pamaldų, laikytų vicesenj. Juozo Urdzės, sekė mirusiųjų kunigų prisiminimas ir malda už Henriką Šmitą, kilimo nuo Prienų, Julių Stanaitį ir Petrą Šimukėną.

Penktadienį, prieš pietus, kun. K. Felgendreheris pravedė Biblijos studiją iš Mato Evangelijos 25, 34-46. Po kavutės vicesenj. J. Urdzė padarė pranešimą apie evangelikų Bažnyčią dabartinėje Lietuvoje. Visi dalyviai labai apgailėstavo, kad evangelikai kunigai Lietuvoje yra susiskaldę ir ne vieningai dirba Viešpaties vynuogyne.

Kadangi šis kunigų suvažiavimas buvo surištas su lietuvių ev. liuteronų suvažiavimu, tai jau penktadienio vakare dalyvavo apie 30 žmonių. Vakarines pamaldas atlaikė kun. Martynas Klumbys. Maldose prisimintas kompozitorius, pianistas prof. Vladas Jakubėnas, kuris staigiai mirė praeitais metais, gruodžio 13 d. Chicagoje.

Prof. Vladas Jakubėnas buvo pagarsėjęs kaip gilus ir objektyvus muzikas, muzikos meno kritikas ir publicistas. Jis buvo lietuvių reformatų senos šeimos atžala, principų žmogus, nesusiviliojęs sirenų valsais. Jis sakydavo: "Mano dainos, tai dovana visuomenei". Vl. Jakubėnas buvo ne vieno lietuvio muziko mokytojas. Pas jį mokėsi ir tilžiškis lietuvis muzikas Valteris Banaitis.

Prof. Vl. Jakubėnas įsirikiavo į eilę tų evangelikų pionierių, didžiai nusipelniusių lietuvių tautos kultūrai, pradedant kunigu Martynu Mažvydu, pirmos lietuviškos knygos (1547) ir giesmyno (1566) autorium. Be to, jis dažnai akomponuodavo solistams įvairiuose koncertuose. Muzikas Valteris Banaitis pagrojo vargonais keletą jo kūrinių ir intonavo prie Nežinomo Kareivio kapo Kaune vėliavos nuleidimą. Buvo labai jaudinanti valandėlė, prisiminus Lietuvos Nepriklausomybės laikus.

Šeštadienį Biblijos studiją pravedė reformatų kun. Fr. Barnelis iš Luko Evangelijos 16, 1-13. Prie Biblijos studijų prisidėjo kiekvienas dalyvis (-vė) ir davė savo teigiamą įnašą.

Po kavutės buvo parodytas filmas "Trys tautos tarp Rytų ir Vakarų". Iš filmo turinio buvo galima matyti, kaip tos trys tautos (Lietuva, Latvija ir Estija) savo istorijoj buvo vėtytos ir mėtytos. Matėme labai tragiškų vaizdų.

Vakarines pamaldas laikė kun. Fr. Skėrys. Po to įvyko aukšto lygio koncertas, į kurį buvo atvykę daugiau žmonių iš Bonnos ir apylinkių. Broliai latviai-Daniels ir Pauls Bruveris, neseniai atvykę iš Latvijos, smuiku ir pianinu išpildė Boehmo "Tišena" ir Guno "Meditacija". Ponia Rūta Sprogienė iš Wuppertalio padeklamavo savo sukurtų eilėraščių: "Nedaug draugų svetimoj šaly", "Pasiilgau namų, bet sugrįžt negaliu", "Atgyja su Lietuva ryšys". Petras Odinis (fleita) iš Wuppertalio ir Valteris Banaitis (pianinu) iš Huettenfeldo išpildė Balio Dvariono "Eleginė pjesė" ir Kačanausko "Siuntė mane motinėlė". Pauls Bruveris (smuiku), Petras Odinis (fleita) ir Daniels Bruveris (pianinu) išpildė Greeno "Lopšinė", Denzo "Vakarinė giesmė" ir Fiebego "Poema".

Žinomas poezijos vertėjas iš lietuvių į vokiečių kalbą kun. Alfr. Franckaitis padeklamavo Mykolaičio Putino "Ramybės valandėlė" lietuvių kalba ir po to savo vertimą į vokiečių kalbą. Taip pat Maironio "Gražumas dangaus" dviem kalbom. Kun. Franckaitis per 10 metų yra išvertęs į vokiečių kalbą apie 350 lietuviškų eilėraščių. Būtų labai gaila, kad tie eilėraščiai liktų neatspausdinti. Būtų gera, jei atsirastų mecenatas, kuris padėtų jam išleisti keletą knygų. Tai būtų didelis įnašas lietuviškos poezijos vokiečiams.

Buvusi Vilniaus operos solistė Šimaniukštytė-Pansė, dabar gyvenanti Bonnoje, padainavo, palydint pianinu V. Banaičiui, visą eilę dainų: Gruodžio-"Visur tylu", Šimkaus-"Oi kas, Dievuliau mano" ir "Kur bakūžė samanota". Keletą liaudies dainų: "Saulelė raudona", "Oi, kas sodai, per sodeliai", "Aš paėmiau mergužėlę". Bendrai visi padainavome: "Lietuva brangi" ir "Bijūnėlis žalias". Tai buvo gražus ir jaudinantis koncertas, kurio dalyviai taip greit neužmirš, ypatingai tie, kurie lietuviškų koncertų jau 20 ar 30 metų nebuvo girdėję.

Sekmadienį kun. A. Gelžinius atlaikė pamaldas su Šv. Vakariene, vargonais grojo muz. V. Banaitis. Po pamaldų, uždarymo žodį tarė šeimininkas kun. J. Urdzė. Visi nuoširdžiai padėkojo šeimininkui už suvažiavimo suorganizavimą, o poniai Verai Urdzienei už kūnišką aprūpinimą.

Tie dalyviai, kurie pirmą kartą lankėsi Annaberge, buvo sujaudinti iki ašarų. V. Banaičiui vargonais grojant dar sugiedojome "Pranaše Didis" ir porą kitų giesmių. Šis suvažiavimas sujungė visus dalyvius į vieną krikščionišką šeimą ir leido prisiminti jaunystėje išgyventas bendrai dienas.

NUOSTABUS GYVENIMAS

Gyveno kartą žmogus, gimęs nežymiame kaimelyje, paprastos moters sūnus. Jis triūsėsi staliaus dirbtuvėje, kol jam suėjo gal trys dešimtys metų. Tada apie trejus metus jis buvo keliaujančiu pamokslininku.

Jis niekad nėra parašęs knygos. Jis niekad neturėjo tarnybos. Jis neturėjo savų namų. Jis niekad nelankė universiteto. Jis niekad nenukeliavo toliau, kaip šimtą-kitą mylių nuo savo gimtinės.

Žodžiu, jis niekad neatsiekė to, kas paprastai rišama su šio pasaulio garsenybėmis. Jis neįsigijo jokių diplomų. Jis neturėjo jokio turto, tik galingą savo Dieviškojo Žmogiškumo Šviesą.

Jis buvo dar jaunas, kai visuomenė prieš jį nusistatė. Jis buvo atiduotas priešams. Jis kentėjo neteisingo teismo apgaulę. Jis buvo prikaltas prie kryžiaus tarp nusikaltėlių. Jo žudikai varžėsi tarp savęs dėl vienintelio jo nuosavo daikto, - tai buvo jo apsiaustas.

Jam mirus, jis buvo nuimtas nuo kryžiaus ir palaidotas draugų paskolintame kape. Toks buvo jo žemiškas gyvenimas. Jis grįžta prisikėlęs iš mirties.

Devyniolika su viršum prabėgo ilgų šimtmečių, o šiandien, kaip ir vakar, Jis yra žmonijos dėmesio centre.

Tur būt neklystume sakydami, kad sudėjus drauge visas kareivių gretas, kurios amžių bėgyje kada nors žygiavo; visus laivus, kurie kada jūromis plaukė; visus seimus ir parlamentus, kurie kada posėdžiavo; visus karalius ir galiūnus, kurie kada viešpatavo, - nėra buvę kitos tokios Galybės, kuri taip būtų paveikusi žmogaus buitį šioje žemėje, kaip tas Vienas To Žmogaus Nuostabus Gyvenimas.

James Allan Francis, L. L. D., D. D.
Los Angeles, California, 1926 m.

(Iš anglų kalbos vertė Hypatia Petkienė)

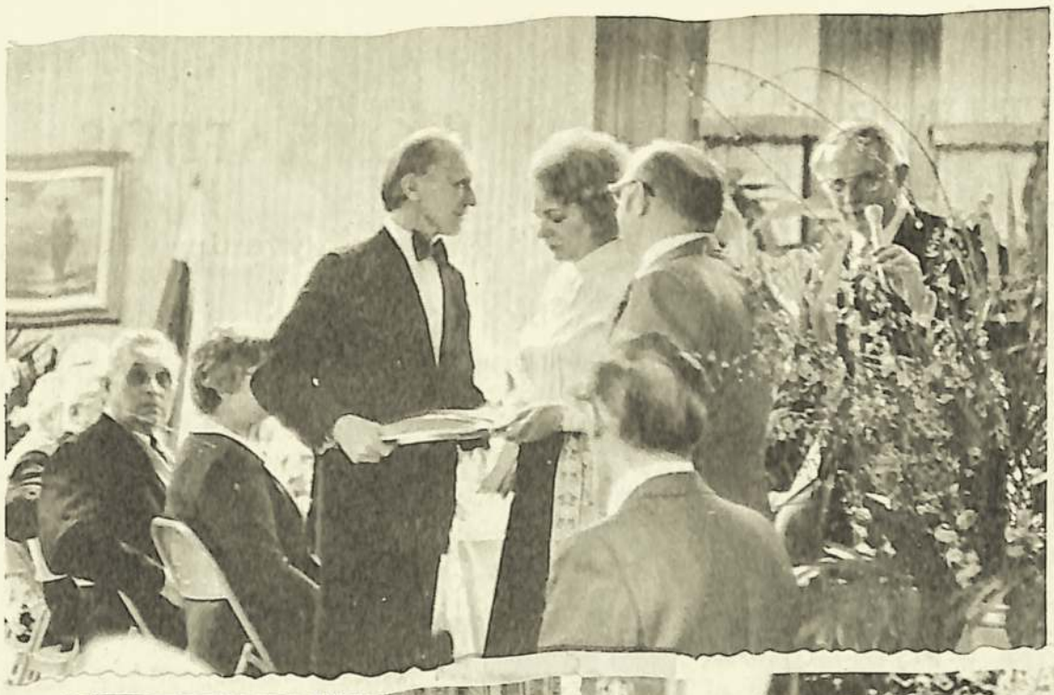

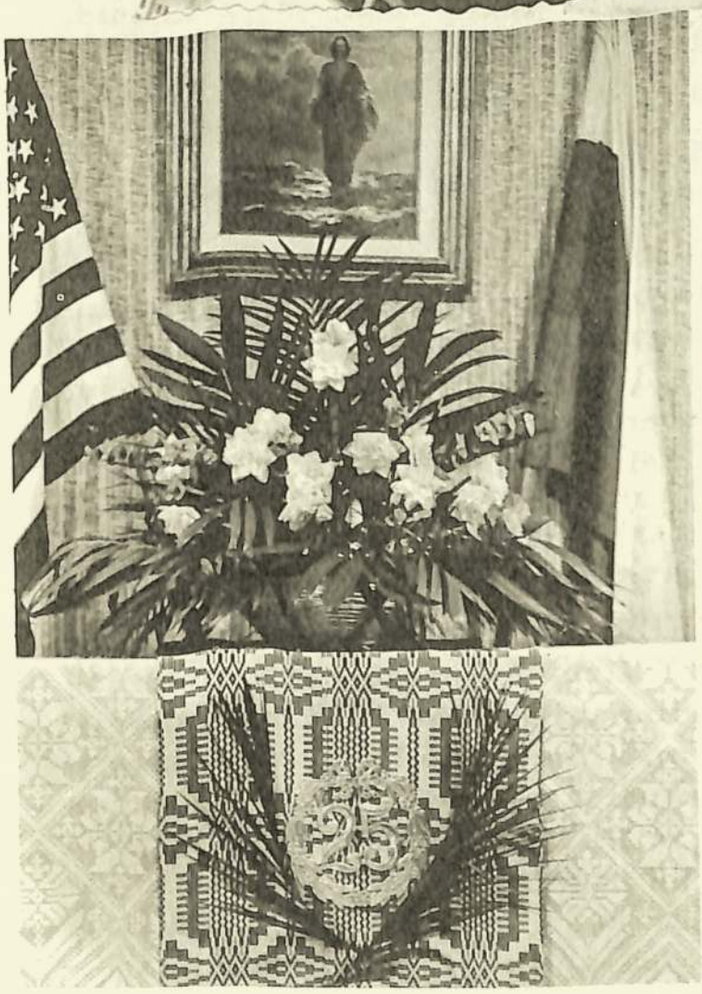

Tėviškės parapijos choras sidabrinį 25-rių metų jubiliejų atšventė Giesmių Vakare, 1977 m. balandžio 3 d., Verbų sekmadienį. Viršutinėje nuotraukoje: tarybos pirm. K. Vaišvila su I. Kasparaitiene įteikia choro dirigentui Jurgiui Lampsačiui sidabrinę lėkštę su įrašu: „Už patvarumą ir meilę lietuviškai giesmei". Apatinėj — dešinėje nuotr. — solistė Bronė Variakojienė.

Nuotr. M. Nagio

Kun. Fr. SKĖRYS

TRUMPOS KUNIGŲ BIOGRAFIJOS

Duodu čia kelių evangelikų kunigų trumpus gyvenimo aprašymus:

* * *

Kun. ADOMAS GELŽINIUS, garbės senjoras, gimė 1902 m. balandžio 19 d. Lampsočių km., Šilutės aps. Užaugo Venskų km. 1926 m. Klaipėdoje baigė lietuvių suaugusiųjų gimnaziją. Kaune Vytauto Didžiojo universitete, teologijos fakultete studijavo teologiją ir filosofiją. Vikaru buvo Batakių ir Žvyrių parapijose. 1931 m. Kauno evangelikų bažnyčioje buvo ordinuotas kunigu. Nuo 1931 ligi 1941 m. kunigavo Kretingoje. Nuo 1936 m. lektoriavo Pedagogikos Institute Klaipėdoje, Panevėžyje ir Vilniuje. Skaitė paskaitas apie evangelikų tikybos dėstymo metodus. 1937 m. išrinktas senjoru ir Konsistorijos viceprezidentu. Tas pareigas ėjo iki repatriacijos 1941 m. Jam buvo pavesta šaukti kunigų konferencijas, egzaminuoti teologijos kandidatus, ordinuoti kunigus ir juos įvesti į parapijas.

Vokietijoje kunigavo Praschnitz parapijoj, Pietų Prūsijoj. Po II Pas. karo, kaip kunigas, aptarnavo Woltwiescho, Veltheimo ir Braunschweigo parapijas iki išėjimo į pensiją. Šalia savo tiesioginių pareigų vokiečių parapijose, aptarnavo lietuvius liuteronus, gyvenančius Wattenstedt, Salzgitter-Lebenstedte ir kitur. Panaikinus DP stovyklas, reguliariai, vieną kartą į mėnesį ir tankiau, aptarnavo lietuvius liuteronus Salzgitter-Lebenstedte. Šias pareigas jis eina iki šios dienos. Bendradarbiauja išeivijos bažnytinėje spaudoje. Yra aktyvus Lietuvių Ev. Liuteronų Vyr. Bažnyčios Tarybos narys ir priklauso prezidiumui.

* * *

Kun. KAROLIS FELGENDREHERIS (Karl Felgendreher) gimė 1911 m. kovo 15 d. Nevadolyje, prie Virbalio miesto. Pradžios mokyklą lankė Nevadolyje. Kybartų gimnaziją baigė 1932 m. Teologiją studijavo Kaune ir Vienoje. 1938 m. Vilkaviškio bažnyčioje buvo įšventintas į kunigus. Įšventinimo apeigas atliko senj. A. Gelžinius ir kun. Titelbachas. Vilkaviškyje ir Pilviškiuose kunigavo iki 1941 metų. Repatriavęs į Vokietiją du su puse metų išbuvo vokiečių kariuomenėje. Nuo 1945 m. iki dabar kunigauja Šv. Jono bažnyčioje Hamburg-Altona. Turi labai didelę parapiją ir keletą kunigų pagelbininkų.

* * *

Kun. ALFREDAS FRANCKAITIS (Alfred Franzkeit) gimė 1921 m. spalio 29 d. Karaliaučiuje. Užaugo Kybartuose. Kaune lankė vokiečių gimnaziją ir ten įsigijo vidurinę brandą (baigė 6 klases-Mittle-

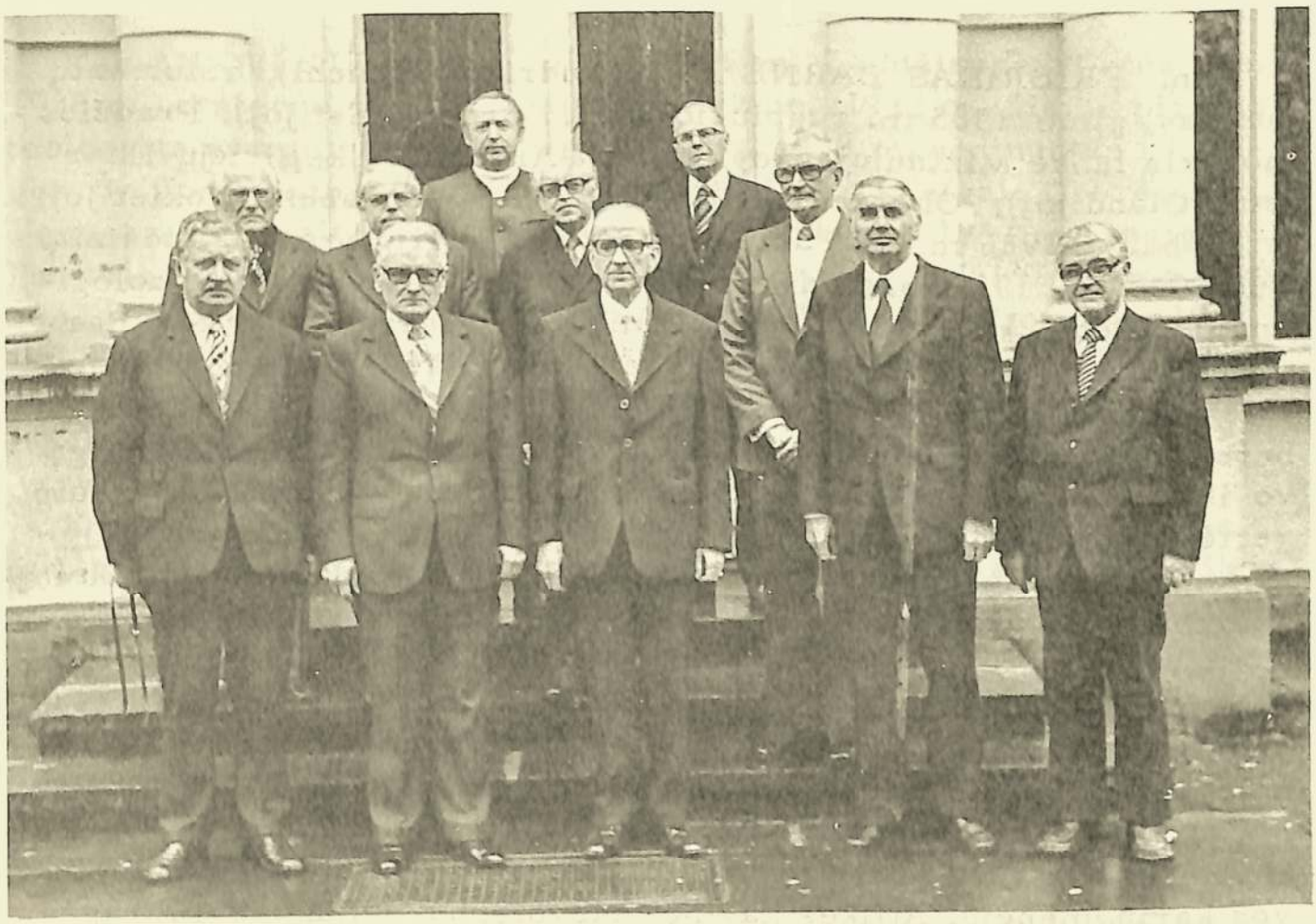

Evangelikų kunigai (iš k. į d.) — pirmoje eilėje: Fr. Skėrys, K. Felgendreheris, A. Gelžinius, J. Urdzė; antroje eilėje: Mikas Klumbys, Martynas Klumbys, A. Franckaitis, V. Banžėrius, R. Vymeris, Fr. Barnelis. *Nuotr. M. Sprogio*

re Reife). Du metus lankė VI Valstybinę gimnaziją Kaune ir iki repatriacijos baigė aštuonias klases. Prie Berlyno universiteto institute užsieniečiams įsigijo brandos atestatą. Teologiją studijavo Erlangeno ir Muensterio universitetuose. Po įšventinimo į kunigus, nuo 1952 m. iki šios dienos kunigauja Bodelschwingo prieglaudose Bethelyje, filialyje Freistatte. Jis yra tos prieglaudos viceprezidentas.

* * *

Kun. VILHELMAS BANŽĖRIUS (Wilhelm Banszeris) gimė 1909 metais sausio 12 d. Voveriškiuose, Klaipėdos aps. Pradžios mokyklą lankė Rokuose. 1929 m. baigė Vytauto Didž. gimnaziją Klaipėdoje. Teologijos vieną semestrą studijavo Kaune. Toliau studijas tęsė Greifswalde ir Vienoje. 1937 m. Jono bažnyčioje Klaipėdoje buvo įšventintas į kunigus. Kunigo pareigas ėjo Doviliuose ir Pašyšiuose, Šilutės aps. Po II Pas. karo pasiliko Rytų Vokietijoje ir kunigo pareigas ėjo Saksų provincijoje Farslebene, Zielitze, Samswegene ir Merseberge. 1974 m., išėjęs į pensiją, persikėlė iš R. Vokietijos į V. Vokietiją ir gyvena, kaip pensininkas, Korschenbroiche.

* * *

Kun. FRIDRIKAS BARNĖLIS (Friedrich Barnehl), reformatų kunigas, gimė 1905 m. rugpiūčio 21 d. Dorpate (Estijoj). Pradžios mokyklą lankė Mintaujoj, progimnaziją-Archangelske;liciejų-Haarlem (Olandijoj); Oberrealschule-Hamburg-Wandsbek (Vokietijoj) ir ją baigė. 1926 m. dr. Tumėno kursuose įsigijo brandos atestatą. Nuo 1925 iki 1929 m. studijavo Vytauto Didž. Universiteto teologijos fakultete. 1929-30 m. lankė kunigų seminariją Elberfeld-Barmen (Vokietijoj). 1931 m. Biržuose ordinuotas reformatų Bažnyčios kunigu ir pradėjo kunigauti Seirijų parapijoje. 1934 m. sinodo buvo paskirtas reformatų parapijos kunigu Biržuose ir ten kunigavo iki 1941 m. Repatriavus 1941 m. į Vokietiją, buvo paimtas, kaip vertėjas, į vokiečių kariuomenę. Nuo 1945 m. ėjo Hesseno parapijose kunigo pareigas. Nuo 1947 m. ligi 1970 m. - Frankfurto prie Main reformatų parapijos kunigas. Išėjęs į pensiją gyvena Hofheim-Ts.

* * *

Kun. RIČARDAS LUPAS (Richard Lupp), metodistų kunigas, gimė 1908 m. rugpiūčio 25 d. Tauragėje. Pradžios mokyklą lankė Tauragėje, 1927 m. baigė Tauragės valstybinės gimnazijos 6 klases. 1927 metais Pilviškiuose pradėjo kunigo praktikanto darbą pas kunigą Huehn, kuris truko pusketvirtų metų. Pusantrų metų tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Atlikęs karinę prievolę, buvo diakonu Tauragės metodistų parapijoj ir ten dirbo iki 1937 m. Kunigaudamas studijavo neakivaizdiniu būdu. 1937 m. Dorpate (Estijoj) buvo įšventintas kunigu. Nuo 1937 m. iki repatriavimo 1941 m. kunigavo Tauragės metodistų parapijoj. Po karo kunigavo 8 metus Neuschoo (Ostfriesland) parapijoj, Hamburg-Fuhlsbuettel 7 metus ir nuo 1964 m. Leere (Ostfriesland). Iš čia jis 1975 m. išėjo į pensiją, kur ir dabar tebegyvena.

* * *

Kun. JUOZAS URDZĖ, vicesenjoras gimė 1909 m. Gaudžiučiuose, Akmenės vls. 1929 m. baigė Mituvos gimnaziją Latvijoje. Tais pačiais metais pradėjo teologijos studijas Rygos universitete ir jas tęsė Kauno Vytauto Didž. univ. teologijos fakultete. Nuo 1932 m. iki 1936 m. buvo vikaru Skuode. 1937 m. ordinuotas kunigu ir ligi 1941 m. buvo klebonu Biržų liuteronų bažnyčioje. 1941 m. repatriavo į Vokietiją ir iki karo pabaigos kunigavo Pommeranijoj, Kallies mieste, Dramburg aps. Iš ten dar aptarnavo 13 apylinkės parapijų. Po karo buvo katedros pamokslininku Luebecko mieste. Nuo 1945 metų iki šiai dienai aptarnauja lietuvius liuteronus Nordheim-Westfalijoje ir kitose vietovėse. Yra Pabaltiečių Studentų Krikščionių Sąjungos namo vedėjas-šeimininkas ir Lietuvių Liuteronų Vyr. Bažnyčios Tarybos narys.

* * *

Kun. MIKAS KLUMBYS gimė 1905 m. Laudžiuose, Šilutės aps. 1928 m. eksterno įsigijo abitūrą Berlyne. 1932 m. išlaikė pirmus teologijos egzaminus ir 1936 m.-antrus. 1938 m. ordinuotas į kunigus Šv. Jono bažnyčioje Klaipėdoje. Ordinavo kunigai: Obereigner, Vanagas, Tenikaitis ir Reisgys. Nuo 1932 ligi 1937 m. kunigavo Rusnėje, nuo 1937 ligi 1942 m. Karklininkuose, Klaipėdos aps. Nuo 1942 ligi 1945 m. Allenburg, Wehlau aps., Rytų Prūsijoj. Nuo 1947 ligi 1962 m. kunigo pareigas ėjo Blomberg, Lippe, o nuo 1962 ligi 1971 m. aptarnavo parapijiečius Lemgo, Lippe. Nuo 1971 m. pasitraukė į pensiją.

* * *

Kun. MARTYNAS KLUMBYS gimė 1913 m. Dėglių km., Klaipėdos aps. Į kunigus įšventintas 1951 m. Šventinimo apeigas atliko kunigai: Baltrys ir Sprogys. Iki 1959 m. kunigo pareigas ėjo Šilutėje ir filialuose: Ramučiuose, Vyžiuose, Naustubrioj, Rukuose, Saugoj, Kintuose ir Klaipėdoje. 1959 m. iš Lietuvos perkėlė į V. Vokietiją ir gyvena Bensheime. Aptarnauja Balkhausen parapiją, ligoninę Jugenheime ir 4 senelių prieglaudas. Per Wetzlar ir Montecarlo siųstuvą siunčia oro bangomis pamokslus ir Evangelijos pranešimus lietuvių kalba į okup. Lietuvą.

* * *

Dekanas JURGIS GUNGA gimė 1912 m. Smilgynių km., Klaipėdos aps.. Šešis metus lankė Vytauto gimnaziją Klaipėdoje. 1934 m. įsigijo abitūrą Luizos gimnazijoje, Klaipėdoje. Teologijos studijas pradėjo Vytauto Didž. universitete Kaune ir, gavęs stipendiją, 1935 metais išvyko į Baselį studijuoti teologijos. 1939 m., prijungus Klaipėdos kraštą prie Vokietijos, norėjo studijas užbaigti Karaliaučiaus univ-te, bet ten atsisakė užskaityti studijas Kaune ir Baselyje. Tada studijavo 2 metus mediciną Karaliaučiaus univ-te. Po II-jo Pas. karo Goettingeno univ-tas pripažino teologijos studijas Kaune ir Baselyje. Pastudijavus dar dvejus metus, 1947 m. buvo įšventintas kunigu. Nuo karo pabaigos iki 1947 m. aptarnavo lietuvius liuteronus Luettich kareivinėse Goettingene, pravesdavo vaikams pamaldėles ir vadovavo sekmadienio mokyklai. Nuo 1947 m. perėjo Westfalijos liuteronų Bažnyčios tarnybon. Dabar vadovauja Benninghausen parapijai ir yra ligoninės kunigas. Jo žmona yra tos ligoninės gydytoja.

* * *

Kun. GUSTAVAS VAGNERIS, filosofijos daktaras, gimė 1907 m. Mickuose, Šakių aps. 1928 m. abitūrą įsigijo Rygiškių Jono gimnazijoje, Marijampolėje. Teologiją pradėjo studijuoti Kaune Vytauto Didž. universitete teologijos fakultete. Kartu studijavo ir humanitarinius mokslus. Pirmus teologijos egzaminus išlaikė 1932 m., o

antrus-1934 m. Tais pačiais metais trumpai tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Po kelių mėnesių iš kariuomenės buvo paleistas. Kunigo pagalbininko pareigas ėjo Marijampolėje, Virbalyje, Žeimelyje. Nuo 1934 ligi 1939 m. buvo Pagėgių Donelaičio gimnazijos mokytojas ir sekmadieniais dar aptarnavo Raseinių parapiją. 1940 m. Vilniaus univ-te išlaikė valstybinius egzaminus iš germanistikos. Studijavo ir lituanistiką, bet nebaigė, -betrūko tik vieno egzamino, -lietuvių kalbos istorijos. 1943 m. Karaliaučiaus univ-te įsigijo filosofijos daktaro laipsnį. 1941 m. repatriavo į Vokietiją. Repatriantų stovyklose ėjo kunigo pareigas. Po kurio laiko buvo perkeltas į Vakarų Prūsiją, Neumark-Escherlin. 1945 m. rusams ir lenkams užėmus tą sritį, persikėlė į Obersachsen, Alt-Lommatzsch, Meissen aps. Nuo 1945 m. gruodžio pabaigos iki 1973 m. ėjo kunigo pareigas Hagen-Westfalijoje iki pensijos. Laiką leidžia rašydamas mokslinį darbą.

* * *

Kun. RUDOLFAS VYMERIS, kun. Augusto Vymerio iš Tauragės sūnus, gimė 1906 m. Baigė 4 klases Tauragės vidurinėj mokykloje, o Šiauliuose dar dvi klases ir 1926 m. Kaune eksternu įsigijo brandos atestatą. Teologijos studijas Kaune Vytauto Didž. univ-te pradėjo 1924 m. 1928 m. buvo ordinuotas kunigu diakonu. 1930 m. buvo įšventintas Garliavos parapijoj kunigu. 1941 m. repatriavo į Vokietiją. Iki pensijos dirbo Bergkirchen, prie Bad Oeynhausen, parapijoje.

DAGYS

PASKUTINIS LAIŠKAS

Aš vis galvojau parašyti laišką,
Gal paskutinį laišką savo draugui.
Bet niekad to nepadariau
Ir kodėl taip, -to nežinau.
Dabar jei parašyčiau jam aš jį,
Skaitytų jį ne jis, -bet svetimi...
Mes niekada nerašom paskutinio laiško draugui.
Tai būt žiaurus pasielgimas
Ir savo draugo užgavimas.
Nors jų parašome daugiau arba mažiau,
Nors siunčiam juos dažniau arba rečiau,
Bet vienas jųjų būna paskutinis laiškas,
Nors to ir nepareiškiam mes, -
Likimas deda antspaudas savas. 1976

V. ANYSIENĖ

IŠ TORONTO PADANGĖS

Negailestinga mirtis 1976 m. gruodžio 14 d. išplėšė iš mūsų tarpo visų gerbiamą ir mūsų visuomenei brangų asmenį-inž. Jurgį Preikšaitį. Jis buvo vienas iš pirmųjų lietuvių evangelikų parapijos steigėjų. Jis bei Petras Šernas buvo pirmojo, dar neformalaus branduolio, pirmininkai. Nenuilstamai dirbo Bažnyčios labui ir užėmė evangelikų tarpe reikšmingą vietą. Buvo žymus ir Toronto visuomeniniame gyvenime.

* * *

Darbščios Išganytojo parapijos moterys surengė 1976 m. gruodžio 19 d., sekmadienį parapijos eglutę. Pagal Amerikos paprotį, pamaldas pravedė vaikai. Paįvairinimui vaikai gražiai suvaidino pritaikytą Kalėdoms vaizdelį. Daugybės lempučių apšviesta ir skoningai papuošta eglutė žavėjo akis. Labai pažengęs Petro Šturmo vedamas ir diriguojamas choras gerai nuteikė visus dalyvius.

Šventišką, tylią nuotaiką staigiai sudrumstė didelis triukšmas ir beldimas prie durų. Pasirodo, atvyko Kalėdų Senelis su dideliu maišu ant nugaros. Krenkšėdamas, lazda tranksėdamas į grindis, perėjo per visą bažnyčią ir patogiai įsitaisė priešakyje. Buvo dosnus ir savo juokais linksmai nuteikė visus dalyvius. Maloni diena baigta kavute ir pyragaičiais.

* * *

Labai susirūpinę parapijiečiai sekė savo mielo kunigo ligą. Kalėdoms jis jau buvo grįžęs iš ligoninės, bet dar negalėjo laikyti kalėdinių pamaldų. Parapijiečiai labai dėkingi suprnt. kun. P. Diliui, kuris sutiko atvykti iš Chicagos.

Penktadienį, gruodžio 24 d., mūsų bažnyčia buvo perpildyta ir visi ėjo prie komunijos. Kun. Dilys laikė pamaldas ir sekmadienį, gruodžio 26 d. Jo nuoširdūs ir filosofiniai pamokslai rado gilų atgarsį susirinkusiųjų širdyse.

PETRAS ŠTURMAS

Džiugina parapijiečius P. Šturmo sėkmė Toronto visuomeninėj veikloj: išrinktas Canados lietuvių bendruomenės pirmininku. P. Šturmas yra daugmetinis mūsų bažnyčios vargonininkas, choro dirigentas ir bažnyčios valdybos narys. Kunigui susirgus ar išvykus į kitas parapijas, jis gerai praveda pamaldas. Sėkmingai dalyvauja mėgėjų spektakliuose ir yra O. Byškevičienės vadovaujamo teatro "Aitvaras" vieneto dalyvis. Be to, pats paišo programas ir dekoracijas.

Petras ŠTURMAS, Toronto lietuvių bendruomenės pirmininkas, prie dail. Dagio paveikslo lietuvių namuose. Toronto, 1975.XII.

Petras gimė Vokietijoje, Kühlungsborn, W. Mecklenburg. Karo sūkuryje jauna moteris, atskirta nuo vokiečių mobilizuoto vyro ir kitų šeimos narių, su kūdikiu glėbyje ir sesute, atsidūrė rusų rankose. Ji su kitais lietuviais buvo grąžinta į Lietuvą, į gimtąją Tauragę.

Karui pasibaigus per Raudonąjį Kryžių Šturmui pasisekė surasti žmoną, bet, deja, buvo atskirti nepereinamais rubežiais. Šturmui atvykus į Canadą, jau po Stalino mirties, po didelių vargų pasisekė išgauti iš plėšrių komunistų nagų savo mylimą žmoną ir sūnelį Petrą. Tada jis jau buvo 14 metų amžiaus.

Mokslą pradėjo Petras Tauragėje. Dėl muzikalinių gabumų buvo paskirtas į 7 metų muzikos mokyklą, kur mokėsi piano, smuiko ir dainavimo. Dalyvavo vaikų chore ir stygų orkestre. Vaikų muzikaliniame festivalyje buvo apdovanotas garbės lapu.

Atsiradęs Canadoje įstojo į Western Technical mokyklą ir, tėvams nupirkus pianiną, tęsė piano pamokas pas muziką Gailevičių. Įsijungęs į parapijos veiklą, įstojo į jo dėdės Andriaus Usvalto vadovautą pučiamųjų instrumentų parapijos orkestrą. Tais pačiais metais suorganizavo moterų oktetą ir paruošė vaikučius giedoti kalėdines giesmes. Vėliau buvo priimtas į konservatoriją, kur mokėsi groti vargonais. Kartais teko jam pavaduoti muzikę O. Beresnevičienę, gim. Yčaitę. Vėliau, jai išvažiavus iš Toronto, liko lietuvių evangelikų parapijos vargonininku.

Neužmiršo ir pagrindinės studijos technikume-braižymo ir planavimo. Atsiradus hidroarchitektūros departamente atitinkamai

vietai, iš maždaug 20 kandidatų, buvo priimtas jis. Jau virš 10 metų dirba hidroarchitektūros institucinių namų planavimo departamente. Linkime jam geros sėkmės.

ŠIUPINIO LINKSMYBĖS

1977 m. vasario 22 d. Toronto Mažosios Lietuvos Moterų Dr-ja suruošė tradicinį šiupinį gražioje Prisikėlimo parapijos salėje. Draugija nėra gausi skaičiumi, bet pilna energijos ir nenuilstamos meilės savo mielam Klaipėdos kraštui ir jo tradicijoms, kurias ji palaiko, kiek išgali. Taip ir šiais metais buvo įvykdyta atsinešta iš Klaipėdos krašto tradicija, -prieš gavėnią suruošti šiupinio vakarienę.

Skaidriai apšviesta salė, gražiai papuošti stalai ir besišypsančios šeimininkės linksmai nuteikė besirenkančius nuolatinius šiupinio lankytojus ir svečius. Didelio dėmesio susilaukė turtingas loterijos stalas. Fantų margumas traukė kiekvieno akis. Išsiskyrė darbščių ponių rankdarbiai ir ypač žavėjo mūsų iškilių dailininkų: Dagio, Tamošaičio ir Halinos Žmuidzinienės paveikslai.

Šiupinį pradėjo draugijos pirmininkė Elzė Jankūtė savo miela, pažįstama šypsena ir keliais nuoširdžiais žodžiais pasveikindama svečius ir perduodama žodį vakaro vedėjai Baltadonienei.

Pagrindinę kalbą pasakė svečias iš Montrealio Ansas Lymantas, daugmetinis "Pajūrio" žurnalo redaktorius, kuris trumpai priminė Mažosios Lietuvos svarbiausius istorinius bruožus ir paminėjo mažlietuvių patriotų veiklą, kurie, su patriarchu Martynu Jankum priešakyje, savo nepailstama veikla privedė prie krašto prijungimo prie Lietuvos.

Lymantas taip pat paminėjo, kad Anysų šeimos pastangomis spaudai ruošiami prieš tris metus Toronte mirusio mažlietuvio veikėjo ir buvusio Lietuvos konsulo ir Klaipėdos krašto gubernatūros patarėjo dr. Martyno Anyso atsiminimai, liečią tą sunkų laikotarpį prieš Klaipėdos krašto atplėšimą nuo Lietuvos. Šiuos atsiminimus, kuriuose vaizdžiai atskleidžiama nacionalsocializmo plėtra Klaipėdos krašte, autorius pirmą kartą surašė 1947-48 m. Vokietijoje, bet prieš savo mirtį dar spėjo juos paruošti naujoje versijoje. Šį rankraštį spaudai paruošė dr. Marija Gražina Anysaitė-Slavėnienė, talkinama istorikų- dr. Juozo Jakšto ir dr. Juliaus Slavėno. Dr. Jakštas atsiminimams parašė ilgą įvadą, o rašytojas prof. dr. Antanas Musteikis peržiūrėjo veikalo kalbą. Prie atsiminimų išleidimo, šalia garbės prenumeratorių ir aukotojų, stambia finansine parama prisidėjo Chicagos Mažosios Lietuvos Bičiulių Dr-ja. Veikalą leidžia Kultūrai Remti Dr-ja, o spausdinimo darbą Chicagoje prižiūri autoriaus sūnus prof. dr. Jurgis Anysas.

Svečias iš Montrealio prajuokino dalyvius vaizdžiu dialogu tarp Malčio ir Klaščio, kurie niekad nesugyveno, o Juknienė puikia žemaičių tarme perskaitė ištraukas iš Donelaičio "Metų". Lietuvių liuteronų Išganytojo parapijos klebonas kun. Algimantas Žilinskas sukalbėjo maldą prieš vakarienę. Šiupinys yra gardus valgis, žinomas jau Kristijono Donelaičio laikais, tai sumaišytas iš bulvių košės su žirniais ir užpiltas lašiniukų spirgučiais. Donelaitis savo neužmirštamoj knygoj "Metai" taip aprašo:

"Su lašiniais gardžiai išvirtą girdami valgom,
Juk ne pirmas mets, kaip mes gyvendami vargstam,
Irgi ne pirmas sykis jau, kaip šiupinį verdam".

Įdomią kultūrinę programą paruošė aktorė ir "Aitvaro" teatro režisierė Aldona Byškevičienė. Pasirodė "Šatrijos" skaučių tunto skautės. Jos darniai padainavo tris neužmirštamas dainas apie pajūrį. Po deklamacijų, buvo šauniai pašoktas jūreivių šokis, akompanuojant pianinu ir akordeonu Donatui ir Marytei Balaišiams. Ypatingo dėmesio susilaukė R. Meiklejohn'aitės skambinimas. Ji taip švariai išpildė Khatchaturiano sonatą, jog galima iš jos tikėtis naujos stiprios muzikinės jėgos. "Aitvaro" teatro artistai-L. Nakrošienė, S. Ramanauskas ir V. Balčiūnaitė su dideliu pasisekimu suvaidino ištrauką iš komedijos "Kopūstai".

Malonus vakaras baigtas kava su namuose keptais pyragais. Linksmai praleistą laiką užbaigėme nugirsta nepažįstamų žmonių pastaba: "Reikia pačiam pabuvoti tarp mažlietuvių, tik tada galima pajusti, kokie jie mieli ir nuoširdūs!".

DAGYS

GAILA

Juk ir buinios gėlės vysta,
Kai žydėti laikas baigias.
Taip pradingo mūs' draugystė,
Kaip prieš karštą saulę snaigės.

Gaila dingusios draugystės,
Tos, ką mano širdį puošė,
Kas ramybę joje vystė
Ir pilnesnei buičiai ruošė...

Negailėčiau tos draugystės
Ir ją kuo greičiau užmirščiau,
Jei tik būt' jėgų jaunystės-
Nakčiai aitvaru pavirsčiau...

1976

Rambynas *Dail. Kiburas*

Olga Pacaitė-Paulikienė deklamuoja nežinomo autoriaus eilėraštį „Rambynas" Mažosios Lietuvos Draugijos surengtame tradiciniame šiupinyje. Chicago, 1977.II.19

Emilija RAILIENĖ

MANO 1976 METŲ VASARA

Tie metai man buvo nepaprasti: suėjo 55 metai, kaip palikau brangią Lietuvą. Visuomet norėjau sugrįžti ir vėl pakvėpuoti Lietuvos oru, pasimatyti-pašnekėti su giminėmis, draugais ir pažįstamais. Pamatyti tas vietas, kur leidau vaikystės dienas, bet buvau nusitarus tą daryti tik tada, kai bus galima laisvai važiuoti kur nori be jokių suvaržymų.

Betgi tais metais po Šv. Velykų pabudau vieną naktį su tokiu ilgesiu ir noru pamatyti brangią Lietuvą, kad tiesiog sunku buvo besusilaikyti. Padrąsinta ir paraginta ne kurių draugų ir mano vaikų, pradėjau daryti žygius važiavimui. Sūnus, marti ir jų draugė Hope irgi nutarė važiuoti. Važiavome su E. Budelio vadovaujama ekskursija.

1976 m. suėjo 80 metų nuo brolio Juliaus gimimo. Jis mirė 21 metų amžiaus, bet jau buvo pasižymėjęs poetas. Tais metais Lietuvoje buvo atžymėta jo 80 metų gimimo sukaktis.

1976 m. liepos 12 d. pradėjom kelionę per New Yorką į Helsinkį, Suomija. Buvo įdomu pamatyti tą šalį, kuri sėkmingai atsilaikė nuo rusų okupacijos. Iš Helsinkio turėjome skristi į Leningradą, bet orlaivis buvo perpildytas ir mums 4-iems teko praleisti apie 6 valandas laukiant kito orlaivio.

Leningrade pasitiko mus brolio Mykolo našlė ir jos giminaitė su gėlėmis ir meiliais sveikinimais. Viešbutį pasiekėme tik 11 valandą naktį. Į Leningradą norėjau patekti, nes ten yra palaidoti abu mano broliai. Leningrade pirmą dieną buvome pavežioti po miestą, nuvežti į Hermitage muziejų. Tai buvę carų rūmai. Ten yra neapskaičiuojamas turtas, pilna visokių gražių ir įdomių dalykų. Nors gaila, bet tenka pasakyti, kad nėra tinkamai užlaikomas ir prižiūrimas. Vakare važiavome pas brolienės gimines, kur ir ji dabar gyvena. Ji yra rusė, bet ji ir jos giminės nepaprastai malonūs ir meilūs žmonės.

Kitą dieną iš ryto važiavome į Puškino kapines, kur yra palaidotas brolis Julius. Bevažiuojant pradėjo degti mūsų taksi, bet vairuotojas mašinos nestabdė iki pats automobilis su smarkiu gargždėjimu sustojo. Didelė buvo baimė, kad neeksploduotų, o buvome laukuose. Brolienės giminaitė paprašė pravažiuojantį žmogų, kad baigtų mus nuvežti į kapines. Džiaugiaus laimingai pasiekusi kapines.

Prie kapinių senos moterys pardavinėjo gėles. Viena iš jų turė-

jo tokių lelijų, kokios augo prie mūsų namo Lietuvoje. Tas lelijas Julius labai mėgo. Buvau labai patenkinta su nusipirktom lelijom, nors jos atnešė man daug malonių ir liūdnų prisiminimų iš praeities. Buvo labai skaudu, kad po 61 metų nuo mudviejų paskutinio karto pasimatymo, aš tik tiek tęgalėjau padaryti: padėti tas kelias lelijas ant jo kapo.

Jo kapą puošia gražus paminklas, vaizduojąs nulūžusį medį. Kapas gražiai prižiūrimas, rodos, literatūros draugijos rūpesčiu. Yra pasodinta gėlių, kokių turėjome Lietuvoj: rūtų, gvaizdikų ir kitokių. Nors buvo labai skaudu būnant prie jo kapo čia, bet buvau ir patenkinta galėjusi aplankyti jo paskutinę poilsio vietą šiame pasaulyje.

Nuvažiavome ir į kapines, kur palaidotas brolis Mykolas. Čia visai kitoks vaizdas. Jis yra palaidotas bendroj duobėj su kitais, kurie žuvo vienokiu ar kitokiu būdu 1942, 1943 metais. Aš nežinau tikrai, kaip jis mirė ir, aišku, po tiek metų ir nebesužinosi. Nėra ten nė vieno iš palaidotų vardo. Tik brolienė parodė tą vietą, kur ji su savo sesute jį palaidojo.

Atsisveikinę su broliene ir kitom giminėm, išskridome į Vilnių. Vilnių pasiekėme vėlai šeštadienio vakare, bet ten mus jau laukė vyro giminės ir dvi mano pusseserės, atvažiavusios net iš Kauno nežiūrint vėlumos. Apdovanojo visus mus gėlėmis. Toks didelis jų mums meilės parodymas mane labai sujaudino. Aš jas visas sutikau pirmą kartą.

Mus apgyvendino "Gintaro" viešbutyje, kuriame visi turistai turi apsistoti. Maistas buvo geras, patarnavimas mandagus. Sekmadienį iš ryto vedžiojo ir vežiojo po Vilnių ir jo priemiesčius. Vilnius-įdomus miestas. Gaila, kad to laiko buvo per mažai ir negalėjome daugiau pamatyti. Vilnių mačiau pirmą kartą. Popietę praleidom vyro giminių malonioje draugystėje.

Buvome nuvažiavę į Trakus ir į Kauną. Po trumpo Kauno apžiūrėjimo, popietę praleidome su mano giminėmis. Priėmė su tikrais lietuviškais valgiais, kurių jau nebuvau valgiusi per daugelį metų.

Brolio Juliaus 80 metų gimimo sukakties pagerbimui leido man, kaip jo vienintelei belikusiai seseriai, nuvažiuoti vienai dienai į Biržus ir į kitas vietas, kur gyvenome ir leidome vaikystės dienas.

Biržuose yra pastatytas gražus broliui paminklas: aukštas akmeninis stulpas, ant kurio viršaus yra jaunuolio figūra, panaši į Juliaus atvaizdą, nukreiptu veidu į šiaurvakarius. Man tai buvo jaudinantis vaizdas. Ta aikštė, kur paminklas stovi, pavadinta "Juliaus Janonio Aikštė". Iš čia nuvažiavome pas kun. Jašinską, mūsų šeimos draugą. Mūsų ir jo tėvai buvo labai artimi draugai nuo pat jaunų dienų. Jis yra jau 87 metų, bet jo galvojimas ir elgesys yra kaip jauno žmogaus. Jo gilus tikėjimas ir atsidavimas Dievo valiai niekados neišdils man iš atminties. Kartu su juo nuvažiavome į

Kuratorė Emilija Janonytė-Railienė su instituto direktoriumi prof. K. Korsaku apžiūri lietuvių kalbos ir literatūros institute sukauptą memorialinę medžiagą apie poetą Julių Janonį. Vilnius, 1976.VII

bažnyčią, kurioje ne tik aš, bet ir mūsų tėvai garbino Dievą ir atlikinėjo visas religines pareigas. Buvau labai sujaudinta. Nepajutau pati, kaip puoliau ant kelių maldoje. Dar bebūnant pas kun. Jašinską, atvažiavo mano miela draugė net iš Šiaulių su manimi pasimatyti. Gaila, pasimatymui turėjome vos kelias minutes. Pamatėme Biržų pilies griuvėsius, bet dėl laiko stokos tik iš šono. Pilis atstatoma, taisoma. Kiek daug prisiminimų...

Minutėlei sustojome Kilučių kaime pamatyti mano draugę. Po 55 metų buvo džiugu, bet ir skaudu matyti ją nusenusią ir varginga gyvenančią. Pakeliui užsukome į Šimpeliškių kaimą, kur gyvenom 1917 m. Ten buvo atvežta mano pusseserė iš Gajūnų pasimatymui. Ir vėl ašaros, ir vėl džiaugsmas. Užsukome taipgi į Štakirių km. pas mano draugės brolį. Jis nusenęs, sergantis. Čia esąs kolūkis pavadintas Juliaus vardu.

Sustojom Beržiniuose, kur mūsų tėveliai pradėjo savo vedybinį gyvenimą, kur mes visi keturi gimėm ir augom. Namas sudegė per I Pas. karą, 1915 m. Dabar ten yra Juliui paminklas, -akmuo sveriantis daug tonų su Juliaus metaliniu atvaizdu iš priekio. Gražiai padarytas. O kiek čia prisiminimų!...

Pravažiavome pro Papilį. Buvo jau tamsu ir nieko nebuvo galima matyti. Papilyje buvau krikštyta. Sustojome pas pusbrolius. Iš jų vienas labai sergantis. Jis man labai ir labai dėkojo, kad dar gavo mane pamatyti. Mūsų giminės buvo visuomet labai artimi vieni kitiems. Pusbrolio sūnus yra netekęs abiejų rankų ir vienos akies. Jaunas, gražus vaikinas. Tai pasekmės karo ir kitokių žiaurumų. Su ašaromis atsisveikinę, išvažiavome į paskutinę vietą, pas pusseserę. Radom juos jau sugulusius, nes jau buvo 11 val. nakties. Mums atvykus, visi sukilo ir mus vaišino. Po trumpo pasikalbėjimo, po nuoširdaus tarpusavio džiaugsmo, turėjome grįžti į Vilnių. Tą kelionę atlikome dviem automobiliais. Jauno daktaro automobilis tą dieną turėjo 3 kartus "flat tire", kaip amerikiečiai kad sako. Tas atėmė mums daug brangaus laiko. Į Vilnių grįžome 6 val. ryto.

Vilniuje buvau paprašyta patikrinti kai kuriuos rankraščius, nuotraukas projektuojamai knygai apie Julių. Buvau nepaprastai pavargusi. Gavau leidimą pasilikti vienai dienai Vilniuje, kai mūsų ekskursija išskrido į Maskvą.

Šeštadienį iš ryto būrys giminių išlydėjo mane į aerodromą kelionei į Maskvą, kur mane pasitiko mano sūnus. Iš Maskvos išskridome į Vieną, Austrijoj.

Šioj kelionėj pirmą kartą pradėjo lyti. Vienoje visos krautuvės uždaromos šeštadienį ir būna uždarytos sekmadienį. Čia teko pamatyti imperatorių rūmus. Daug grožio ir brangenybių, viskas labai gražiai užlaikoma.

Lietuvos žmonės yra vaišingi, nuoširdūs. Save nuskriausdami vaišina, dalinasi su kitais. Meilė tėvynei, artimiesiems glūdi jų širdyse. Žinoma, yra ir išimčių.

Pagaliau vėl pasiekėme šią gėrio, neribotos laisvės šalį. Čia gyvename, džiaugiamės visokiais pertekliais, patogumais, bet ne visi ir visada tinkamai įvertiname šią šalį. Pamirštame, koks brangus dalykas yra laisvė. Gyvenu kelionės pergyvenimais ir, tur būt, taip bus iki mirties.

DAGYS

NEPALŪŽTA

Pakyla bangos ir nupuola,
Žuvėdros supasi ant jų.
Kaip sunkų laivą kraipo, daužo
Mane likimas-net baugu...

Tik nepajuda kranto uolos,
Lyg nepaliestų audros jų, -
Taip nepalūžta mano viltys
Belaukdamos kitų dienų.

1947

Aleksandra VAISIŪNIENĖ

GRYTELNINKO KUINAS

Tas buvo prieš keliasdešimt metų. Kai žmogus sensti ir pradedi atsilikti nuo šio dinamiško tempo, tai kas belieka senam žmogui daryti? Vaikai jau dideli, vedę ar ištekėję. Namuose padedi auginti anūkus. Daug kartų pradedi jaustis, kad mažiau ir mažiau esi bereikalingas šiame pasaulyje ir laikas, rodos, negailestingai tave kviečia, artina prie amžino poilsio.

Būnant vienam, mintimis tenka grįžti į praeitį ir prisiminti visokius išgyvenimus, kada buvai jaunas, pilnas energijos ir stiprus. Prisimenu, kai vieną kartą pas draugę atvažiavo jos teta iš Rygos atostogų metu paviešėti Lietuvoje, Latvijos pasienyje, kur turėjo savo giminių. Pasibaigus atostogoms, reikėjo vežti tetą atgal į Latviją. Buvo vasara, pati darbymetė, nei laisvų arklių, nei žmonių nebuvo. Tėvai nusamdė iš grytelninko kokį tai seną, numaitintą kuiną ir prašė manęs ir draugės nuvežti tetą į Latviją. Šia proga leido mums net kelias dienas pabūti Šenbergo (Schönberg-Skaistkalne) "kermošiuje", nes tomis dienomis kaip tik buvo metinis kermošius.

Važiuojame su tuo kuinu vėžio greitumu. Kuinas nepaeina greičiau, nors lupk botagu kiek tik nori. Draugė ir sako man:

-Įkišk botkotį kuinui tarp kojų, pamakaluok ir matysi kaip kuinas pradės bėgti.

Aš taip ir padariau. Nesuspėjau nė pamatyti, kaip kuinas spyrė man į ranką ir vos neišvertė iš vežimo. Daugiau jau nesirūpinau dėl lėto važiavimo ir toliau važiavome taip, kaip kuinas norėjo.

Latvijoje metiniai "kermošiai" būdavo labai gražūs, -dūdų orkestras grodavo valandomis. Į Šenbergo "kermošių" privažiuodavo žmonių iš toliausių vietų ir priveždavo visko: gražiausių indų, porcelano, sidabro išdirbinių, medžiagų, pasiūtų rūbų, avalynės, maisto produktų, grynaveislių gyvulių ir t. t. Žinoma, ne visi buvo tokie laimingi, kad galėtų prisipirkti visko, ko tik norėjo. Mums užteko mažmožių ir tai buvome labai patenkintos. Vežėmės namo karštų, didelių ir mažų, baronkų, rūkytų žuvelių, supintų ant šiaudinės pynės, kurios vadinosi strimalės ir kitų skanių žuvelių bačkutėje, vadinamų minagomis.

Kai šiandieną pagalvoji ir palygini šių ir anų dienų žmonių reikalavimus, tai kokiais mažais ir pigiais reikalavimais buvai patenkintas. Šiandien jau ir automobilis nebe didelis daiktas. Tada žmonių moralė buvo visai kitokia ir kuklumas jautėsi kiekviename žingsnyje.

Šiandien pasaulio progresas ir technika iš vienos pusės, atrodo, kad labai palengvina žmogui gyventi, o iš kitos pusės-nebenatūralus žmogaus gyvenimas griauna jo sveikatą iš pagrindų: blogas oras, dulkės, automobilių dujos, triukšmas ir nežmoniškai didelis judėjimas bei tempas-vis skubi ir skubi, -griauna nervų sistemą be pasigailėjimo. Apsidirbti, atrodo, nebeužtenka laiko, nežiūrint, kad namuose pilna visokių aparatų darbo palengvinimui. Gaunasi įspūdis, kad greit gyvenimo tempas bus nepavejamas. Romantika visai išnyko. Iš kasdieninės muzikos paliko tik afrikietiškas ritmas, prie kurio dar negali priprasti, o ką jau bekalbėti apie jaunimo išorinę išvaizdą!

Apie savo praeitį ir prisiminimus nedrąsu ir prasitarti, nes niekam nebeįdomu jų klausytis. Geriausia yra savo atsiminimus pasilaikyti tik sau. Gyvenimą sunku mums jau bepavyti, kaip anuo metu tam grytelninko kuinui, kuris nespėjo eiti pagal mūsų norą.

Caracas, 1976 m. rugpiūčio 25 d.

JAUNIEJI!

Leiskite pakelti tostą
Už ąžuolą, kuris prie Nemuno užaugo,
Už eglę tartum rūtą tylią, ramią
Įleidusią šaknis giliai į žemę.
Leiskite pakelti taurę vyno
Už ąžuolą, kuris tą eglę apkabino,
Kad vėtroj ir audroj nelūžtų juodu,
Kad žiemą, vasarą kartu siūbuotų.
Leiskite pakelt lietuvio tostą
Už margo rašto ilgą kraičio juostą,
Tegul jinai lelijom, tulpėm išrašyta,
Lyg saulės kelias, veda jus į laimės rytą.
Leiskite pakelt midučio ragą-
Tegul geltonas gintaras liepsnoja, dega,
Tegul jo karštos liepsnos visad plazda
Ir neša jus į didį "Meilės Kraštą".
Už jus, kad laimė gėlėmis žydėtų,
Prie Nemuno, Neries dangum žvaigždėtu.
Už jūsų šviesų kelią, platų mostą,
Jaunieji, leiskite pakelti pirmą "Meilės tostą".

Sibiras V. A.

Biržėnų Klubas savo veiklos 25 metų sukaktį atšventė 1977 m. vasario 27 d. Biržėnų Klubo žymieji veikėjai (iš k. į d.) — Sėdi: „Mūsų Sparnų" bendradarbis, buvęs klubo pirmininkas, Jonas Jokubonis, Pranė Mačiukienė, dabartinis klubo pirm. Kazys Mačiukas; stovi — klubo steigėjas Petras Bružas, valdybos sekretorius Jonas Indriūnas, buvęs valdybos pirm. — Jonas Palšis, ižd. Jonas Dagys, buvęs valdybos pirm., dabartinis finansų sekretorius dr. Juozas Briedis, klubo vicepirm. Ronaldas Maldūnas. *Nuotr. M. Nagio*

Mokytoja Eugenija Snarskytė-Stanevičienė su žurnalu „Mūsų Sparnai" tarp gėlių savo ispaniško stiliaus sodelyje tolimajame Urugvajuje, kur saulė šviečia iš šiaurės

GYVENIMAS

Kartais būna jis saldus, kaip vynas,
Ir lašelį gaila būt paliet...
Kartais jo palietum vandenyną, -
Toks kartus, kaip sielvartas širdies.
Kartais būna jis trapus, kaip smilga,
Tartum žvakė: rodos, tuoj užgęs...
Kartais būna jis be galo ilgas,
Ties kapų duobe nesibaigiąs.
Ir jei tau jis nedavė troškimų,
Ne į saulę atvedė takais,
Nesakyk, kad "Mano toks likimas",
Vienas Tu už viską atsakai.

Sibiras V. A.

AŠ TROKŠTU GYVENTI

Aš trokštu gyventi,
Kaip trokšta gyventi nyki dykuma.
Nesakau, kad gyvenimas-šventė,
Pasitaiko visko jame.
Būna džiaugsmo ir ašarų
Apgaulingų, tikrų...
Kartais jisai skrieja pavasariu,
Kartais rudeniu slenka niūriu...
Bet aš trokštu gyventi-
Ir gyvenimas duotas man tam,
Kad jis panašus būt į šventę, -
Atiduodant kitam.

Sibiras V. A.

AŠ NORĖČIAU PALIKTI

Aš norėčiau palikti meilę
Tiems, kurie po manęs gyvens;
Vilnių, Baltiją, rasą gailią
Ir miglotus beržynus rudens.

Aš norėčiau, kad jie mylėtų
Žemę, sūdytą darbo druska,
Mūsų mažą, mylimą Lietuvą-
Ją mylėt juk yra už ką...

Te jie myli, ką aš mylėjau,
Veidą, šypsnį, rankas draugų,
Ir tave, šilo kvepiantis vėjau,
Ir alyvų kerus už langų.

Aš mylėjau mūs žemę gerą-
Teikė skausmą ir laimę jinai.
Paklausykit, -ten varpos šnara,
Pažiūrėkit, -ten aukso kalnai...

Sibiras V. A.

GANDRAI

Aš įkėliau į klevą ratą,
Kad parskristų į sodžių gandrai,
Kad atgimtų nudžiūvus viršūnė,
Kad prabiltų medžio randai.

Seną ratą į klevą įkėliau-
Juo tu, Tėte, kadais važiavai...
Aš girdžiu ratų girgždėsį vėlei,
Kai pasisuka medy gandrai...

Sibiras V. A.

ŽARIJA

Netiesa, naktie, netiesa,
Kaip kadais per rasą basa
Į namus parbėgsiu palaukėm,
Netiesa, naktie, kad nelaukia.

Tušti namai, lyg neregintčios akys,
Tuščia tyla, be svirplio ir be vėjo.
Jokia čigonė niekada nesakė,
Jokia čigonė niekad nežadėjo.

Kad taip išduota būsiu slenksčio gimto,
Kad šulinys nė lašo neišsaugos.
Kokie praeiviai obelis iškirto,
Ir usnimis užsėjo tėvo lauką.

Netiesa, naktie, netiesa,
Gimtajam židiny šviesa,
Lyg karšta gyvybės gija
Pelenuos gyva žarija.

Neišdavė manęs gimtasis slenkstis:
Gimtajam židiny dainuos dabar ugnis,
Ir svirtis vėl į mėnesieną lenksis,
Ir nužudytos obelys atgis.

Dar grįš gandrai gandralizdin nurimę.
Dar šniokš rugiai aukšti ir dyvini,
Nes amžinas dangus virš šių arimų,
O po dangum-arimai amžini.

Sugrįžus V. A.

Fr. ŠLENTERIS

MOKYTOJAS SKĖRYS KUNIGAS

Kunigas Fricas SKĖRYS

Kunigui Juliui Stanaičiui 1973 m. rugpiūčio 4 d. mirus, lietuvių liuteronų sielovados tarnyboj V. Vokietijoje liko trys kunigai: A. Gelžinius, Juozas Urdzė ir A.Keleris. Iš jų vienas pensininkas, antras išeis pensijon šių metų rudenį. Būdami pensininkais, jie dar lieka aktyviame sielovados darbe kol sveikata jiems dar leidžia.

Teko susirūpinti gauti jaunesnių Bažnyčios darbuotojų. Neturint pilnai paruošto teologo, ilgametis Vasario 16 gimnazijos mokytojas ir tikybos dėstytojas Fr.Skėrys iš Mannheimo sutiko stoti bažnytinėn tarnybon. Lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčios Vyr. Tarybos prezidiumo nutarimu, 1974 m. birželio 9 d. Fr. Skėrys buvo ordinuotas kunigu diakonu.

Ordinacija įvyko Kristaus bažnyčioje Bremene, Neue Vahr, kur Bremeno lietuviai evangelikai visada renkasi pamaldoms. Į ordinacijos iškilmes atsilankė virš 80 tautiečių iš Bremeno apylin-

kės ir net iš tolimesnių vietovių, kaip tai iš Braunschweigo ir Salzgitter-Lebenstedt. Ordinacijos apeigas atliko garbės senj. kun. A. Gelžinius, asistuojant senj. kun. A. Keleriui ir vicesenj. kun. J. Urdzei. Tai buvo pirma ordinacija po karo V. Vokietijoje. Liturgiją atliko kun. J. Urdzė, pamokslą pasakė kun. Fr. Skėrys. Žmonių įspūdingą giedojimą galingais vargonais palydėjo studijų tarėjas ir vargonininkas B. Smitas (Tamaros Kelerytės vyras) iš Ofeno. Po pamaldų parap. salėje buvo kava ir perskaityti gauti sveikinimai.

Fr. Skėrys gimė 1919 m. liepos 2 d. Kalėnų km., Lauksargių parapijoj, Klaipėdos krašte, stambaus ūkininko šeimoje. Nuo 1926 iki 1932 m. jis lankė vietos pradžios mokyklą ir toliau ligi 1937 m. - Donelaičio gimnaziją Pagėgiuose, o nuo 1937 m. - Tauragės mokytojų seminariją, kurią baigė 1940 m. birželio 17 d. Mokytojavo Tauragės Naumiestyje ir vėliau Vokietijoje.

Nuo 1955 m. balandžio 18 d. yra Vasario 16 d. gimnazijos mokytojas, kur dėstė vokiečių kalbą žemesnėse klasėse ir visose klasėse evangėlikams tikybą. Dabar gi, po ordinacijos kunigo pareigoms, gimnazijoje dėsto tik tikybą evangelikams visose klasėse.

Bažnytiniam darbui, padedant garbės senj. A. Gelžiniui, jis pasiruošė privačiai ir prie senj. kun. A. Kelerio sudarytos komisijos išlaikė kolokviumą. Jis aptarnaus lietuvius evangelikus Bavarijoj, Baden-Wuerttembergo ir Hesseno kraštuose.

DAGYS

MANO TAURĖ

Aš pakėliau savo taurę,
Taurę pilną paslapčių, -
O ji mano žygio kelią
Rašė rašalu žaliu...

Ir išlenkęs aš tą taurę
Linksmas žygin išėjau,
Bet visur tik vaizdą niūrų
Bekeliaudams sutikau...

Ir bandžiau pripilt vėl taurę
Žalio vyno kuo greičiau,
Bet prispaudęs ją prie lūpų
Kraujo kvapą pajutau...

Ech, kad sviesiu ją iš rankų,
Lai tamsi bus ateitis!
Lai grūmoja, dūksta, trankos
Man nežinoma dalis...

VII. 30. 1948

P. BASTYS

DAILININKAS DAGYS KŪRYBINGAS IR SAVAS

Dailininkas DAGYS tarpe savo kūrinių

Biržų kraštas mums yra davęs daug žymių ir Lietuvai nusipelniusių žmonių. Ne vieną jų ir čia išeivijoje galime sutikti. Mūsų Toronto lietuvių kolonija taip pat gali didžiuotis turėdama savo tarpe šviesių ir iškilių biržiečių. Šiuo metu gal labiausiai judrus, plačiai žinomas ir veiksmingas yra dailininkas-skulptorius Jokūbas Dagys. Tai tikras Biržų apylinkės sūnus, giliai suaugęs su savo gimtąja žeme ir jos praeitimi.

Dail. Jokūbas Dagys gimė 1905 m. gruodžio 16 d. Šlepščių km., Biržų valsčiuje. Tuo laiku mokyklų tinklas dar buvo retas ir jaunam Dagiukui reikėjo kasdien vaikščioti po 4-5 km į Biržus. Ten, jau paūgėjęs, pradėjo lankyti pradžios mokyklą, vėliau ir gimnaziją. Iki mokyklos lankymo, kaip ir daugelio to meto Lietuvos vaikų, jo darbas buvo ganymas gyvulių tėvų ūkyje. Beganydamas jis įsi-

gijo ne vien tik piemens profesiją, bet kartu pajuto tą aplinkumos grožį, kuris žadino jame kūrybines galias ir jo tolimesnį gyvenimą nukreipė ta linkme.

1927 m., gavęs brandos atestatą, nuvažiavo į Kauną ir įstojo į meno mokyklą. Joje mokėsi iki 1932 m. Studijų pradžioje J. Dagys gal būt kiek daugiau buvo linkęs į tapybą, tačiau skulptorius Zikaras buvo lemiamas veiksnys, nukreipęs jauno studento palinkimus į skulptūrą. Iš pradžių skulptūra nelabai patiko, nes aplinka buvo neviliojanti: molis, drėgmė, o ir darbas nevisai švarus. Tik po to, kada pirmas darbas buvo pagirtas ir rodomas pavyzdžiu kitiems, J. Dagiui dar beklaidžiojančiam meno labirintuose, buvo daug lengviau pasirinkti meno šaką. Ne tik tas pirmas, bet ir kiti J. Dagio meno mokykloje darbai buvo gerai įvertinami. Jis kiekvieną darbą dirbo atsidėjęs ir visada rūpinosi, kad būtų gerai padaryta. Jis buvo gabus ir studijų metu pasireiškė pirmaujančių eilėje.

Baigęs studijas, meno dalykus dėstė Raseinių gimnazijoj. 1937 metais studijų reikalais lankėsi Berlyne ir Paryžiuje. Lietuvoje priklausė dailininkų draugijai ir yra padaręs, be laisvos kūrybos, keletą antkapių. Yra dalyvavęs visose dailininkų ruoštose parodose Lietuvoje ir kartą Latvijoje ir Estijoje.

Per II Pas. karą, 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. Teko gyventi įvairiose vietose ir kūrybos darbas nebuvo įmanomas. Skulptoriui reikia pastovios vietos, medžiagų ir laiko. Tačiau ir tuo laiku J. Dagys nesėdėjo rankas sudėjęs. Tuoj po kapituliacijos, kuriantis švietimo institucijoms, jis įsijungė į pedagoginį darbą prekybos mokykloje, kuri veikė Soest, o vėliau Greven. Turėdamas poetinę meno gyslelę jis palinko į rašymą. Atsimenu, kai Greven kažkieno iniciatyva buvo suruoštas literatūros vakaras, tai ten savo kūrybą skaitė ir J. Dagys. Tuo metu iš skulptūros darbų galima būtų paminėti jo kuklų paminklėlį Greven kapinėse.

Išgyvenęs Vokietijoje nepilnus trejus metus, jis išvyko į Angliją. Čia savo kūrybai sąlygų taip pat nesurado. Tačiau buvo gera proga aplankyti garsiuosius pasaulio muziejus ir pažinti pasaulinę kūrybą. Bene vienintelis didesnis darbas, kurį dail. J. Dagys padarė, tai šv. Kazimiero statula Londono lietuvių katalikų bažnyčioje.

J. Dagys ilgai neužsibuvo ir čia. Nesuradęs ko norėjo, ryžosi keliauti dar toliau. 1951 m. pabaigoj, perplaukęs Atlantą, pasiekė Canados žemę. Pripratęs Anglijoj prie kiek švelnesnio klimato, čia jau rado žiemą ir pasidarė lyg ir nejauku. Prasidėjo nauji vargai ir nauji rūpesčiai. Toronte, kuriame apsistojo, šviesių perspektyvų nesimatė, nes ne taip lengva buvo įsidarbinti. Nors jo ištekliai buvo kuklūs ir jie greit tirpo, tačiau J. Dagys nepuolė į apatiją, bet su pasitikėjimu žiūrėjo į ateitį ir gyveno viltimi. Žinoma, kaip ir kiekvienam naujakuriui, pasirinkimo nebuvo ir reikėjo tenkintis

Dailininkas DAGYS su žmona Lois Anna, kuri yra ne tik žemiškų gėrybių kaupėja, bet ir dailininko visų reikalų tvarkytoja

bet kokiu darbu. Kaip daugelis išmintingų žmonių, taip ir jam veikiau buvo prieinama ir įsigyjama valytojo profesija.

J. Dagys nuo 1954 m. atsidėjo vien tik menui. Jo kūryba yra gausi ir įdomi. Jo kūriniuose atsispindi Lietuva su didžiais savo valdovais, o taip pat ir dabarties žmogus su jo išgyvenimais, kančia ir tragika. Dail. J. Dagys turi savitą stilių. Jo nepaveikė nauji vėjai ir nepasiklydo tarp įvairių meno srovių. Užtat jis mums yra suprantamas, mielas ir savas. Jo kūriniuose aiškiai yra pastebimas pilnas išbaigimas ir estetinis brandumas. Štai keletas medžio

skulptūrų: Vytautas su Kęstučiu kalėjime, kurioje vaizduojama priesaika, kad Vytautas dar veiks; DLK Gediminas diktuoja laišką, kurį rašo vienuolis; Skelbiu Nepriklausomą Lietuvą; Vadas šaukia į ataką; Būkime drąsūs, kurioje vaizduoja sukilėlius; Susimąstęs dainius prie kanklių; Paėmę arklą, knygą, lyrą ir daugelis kitų. Tai vis istorinės temos, nusakančios daug ką kiekvienam lietuviui.

Dail. J. Dagys Toronto ev. liuteronų bažnyčiai yra nupiešęs didžiulį paveikslą-Kristaus malda Getsemanės sode, o Šv. Jono Krikštytojo parapijos bažnyčiai-kryžiaus kelius (stacijas). Taipgi yra padaręs iš medžio skulptūrą "Žuvusiems už laisvę". Savo skulptūroms naudojo daugiausia medį, kiek rečiau metalo lydinius. 1967 m. išleido gana gausų ir gražų albumą. J. Dagys priklauso Sculptor's Society of Canada, Colour and Form menininkų grupei ir Amerikos Lietuvių Dailininkų S-gai. Savo kūriniais dalyvavo Canados skulptorių sąjungos, Ontario dailininkų s-gos, Royal Canadian Academy of Art s-gos, Montrealio grynojo meno muziejaus ir kitų muziejų rengiamose parodose. Jo darbai buvo rodomi Toronte, Montrealyje, Quebecke, Hamiltone, Londone, Winnipege, Ottawoje, Windsore, Chicagoje, Detroite, Rochesteryje ir kituose miestuose. Jo darbų galima užtikti pas daugelį meno mylėtojų. Dail. Dagys yra ne tik skulptorius, bet kartu meno kritikas ir poetas. Jo nueitas gyvenimo kelias ir darbai gražiai pavaizduoti kūrinyje "Mano ranka", kuris tilpo šio žurnalo 39 Nr. (6-7 psl.).

1975 m. gruodyje, Toronto Lietuvių Namuose, buvo visai prideramai atšvęstas dail. Dagio 70 metų sukaktuvinis gimtadienis. Be vietinių, nemažai dalyvavo ir iš toliau, o ypač biržiečių. Salės sienas puošė sukaktuvininko tapybos paveikslai ir atitinkamose vietose skulptūros darbai. Vaišių metu pasakyta daug kalbų ir kai kas paskaityta iš jo poetinės kūrybos. Pats sukaktuvininkas čia pat, pasinaudojęs svečių padovanotu prožektorium, parodė didžiąją dalį skaidrėse įamžintos savo kūrybos.

Tai buvo gražu ir didinga, tačiau kas po tokio rimto amžiaus sukakties belieka ateičiai? Daugelis gal būt pagalvoja, kad jau yra atėjęs laikas suglausti sparnus, džiaugtis nugyvento amžiaus darbais ir laukti ko ir pats nežinai. Bet dail. Dagys ne toks. Jo kūrybos potencialas nė kiek nėra sumažėjęs. Jis ir dabar yra judrus ir kūrybingas. Jis dirba be perstojo žiemos metu Toronte, o per vasarą-Wasagoje, prie savo vasarnamio specialiai tam tikslui įsiruoštoje dirbtuvėlėje.

Iškiliam dailininkui linkėtina sveikatos ir ilgiausių metų. O jei bus sveikas, tai Dagys ir surištas be darbo nesėdės!

Hypatia Y. PETKUS

DR. JOKŪBO KREGŽDĖS ODISĖJA

Po 23 metų JAV įstaigose valdiškos tarnybos veterinarijos gydytojas dr. Jokūbas Kregždė, gyv. Cincinnati, Ohio, išėjo į pensiją. Kaip ir daugelis mūsų tautiečių, į Ameriką atvyko 1949 m. Nuo 1954 metų dirbo kaip Supervisory Medical Officer US Department of Agriculture, Meat and Poultry Inspection Program. Teko su juo pasikalbėti tik ką jam išėjus "į laisvę" 1976 m. vasaros viduryje. Linksmo būdo, pilnas gyvybinės energijos ir sąmojaus, dr. Kregždė daug ką pergyveno, patyrė, kas eiliniam žmogui retai pasitaiko. Man pasakius, kad jo atsiminimai vertingi ir įdomūs, jis juokaudamas atsakė: "Nėr čia ko iš vėjų statyti pilį, iš degtuko skaldyti vežimą". Kaip iš tikrųjų yra, -tesprendžia mūsų skaitytojai.

J. Kregždė-biržietis, gimė reformatų šeimoje, jauniausias keturių brolių ir sesers tarpe. Jo gimtinė-Puodžiūniškių kaimas, apie 10 km nuo Biržų, netoli plento, einančio į Vabalninkus. Juokais būdavo sakoma: tame kaime nebuvo nė vieno Puodžiūno, o tiktai du Pipynių kiemai ir vienas Kregždžių. Kaip Kregždės savo pavardę įgijo, šeimos padavimai pasakoja taip: jų prosenelis, pavarde Slagonis, atsikėlęs į Lyglaukius ir tarp miškų įsikūręs. Žmonės kalbėję, kad Slagoniai atskrido ir susisuko lizdą kaip kregždės. Toks vardas nuo to laiko jiems ir prigijo.

Vaikystėje Jokūbas, kaip ir visi ūkininkų vaikai, ganė savo ūkio gyvulius: pirma kiaules, kas mažiems vaikams lengviausia, vėliau-arklius, o tik tada-karves, kas reikalavo jau daugiau patyrimo. Gyvenimas žaliojoje gamtoje ir Dievo sutvėrimėlių-gyvulių, paukščių ir augmenijos, teikė jam galybę įspūdžių bei žinių, kurios galėjo būti naudingos jo (daug metų vėliau) pasirinktai profesijai. Jis dar ir dabar prisimena, kaip reikia su gyvuliais "susišnekėti"-juos pašaukiant ar paraginant.

Jokūbo mama buvo Darata Nastopkaitė iš Rinkuškių km. Trys jos broliai buvo išmokslinti ir vaidino didelę rolę Jokūbo ateities siekimuose. Dėdė Stasys buvo kariuomenės generolas (pasižymėjęs Lietuvos Nepriklaus. kovose); Petras-veterinarijos gydytojas; Martynas-inžinierius. Jiems padėjo mokslus išeiti, kaip ir daugeliui ano laiko reformatų, Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia savo parama ir stipendijomis. Jokūbo tėvas Jonas Kregždė, nors buvo baigęs tik pradžios mokyklą, vienok buvo gana išpruseęs. Jis turėjo visokių užsiėmimų, kurie jam trukdė vesti ūkį. Savo mintimis jis nuolat skrajojo, lyg tos kregždės, po plačius horizontus. Dalyvaudavo teismuose kaip patarėjas ir apylinkės žmonės dažnai klausda-

vo jo patarimo. Be to, jis mėgdavo vežioti jaunimą į ano laiko mokyklas, kurios carinės Rusijos laikais būdavo net už šimtų ar tūkstančių kilometrų. Pasikinkydavo arklius ir veždavo juos į Bauskę, į Slucką, o kartais net į Samaros guberniją prie tolimųjų Uralo kalnų. Jis mėgo keliones, o kartu ir nuotykius.

J. Kregždė, baigęs Biržuose pradžios mokyklą, lankė Biržų gimnaziją, kurią baigė 1928 m. Atmintinų mokytojų tarpe buvo kun. P. Jakubėnas, dr. J. Mikelėnas, J. Dilys, dėdė P. Nastopka ir kiti. Po to, Kaune studijavo Vytauto Didž. univ-to Gamtos-Matematikos fakultete. Po metų, moksle atsižymėjęs, gavo valdžios stipendiją studijuoti veterinariją Berlyno Veterin. Akademijoje.

Žemės ūkio kraštui ypač buvo reikalingi veterinoriai, kurių tuo metu labai trūko. Iš pradžių, kol savųjų maža buvo, gyvulių ūkiui ir tuberkuliozės kontrolei tvarkyti buvo samdomi valdžios apmokami specialistai iš užsienio, daugiausia iš Vokietijos. Skatinant ir ruošiant Lietuvos jaunuolius tai profesijai, ta spraga buvo užpildyta.

Berlyne J. Kregždė rado virš 10 lietuvių veterinarijos studentų, tarp jų ir reformatą M. Trečioką iš Papilio. Čia taipgi studijavo įvairias mokslo šakas ir kiti: Vl. Jakubėnas-muziką, Z. Ivinskis-istoriją; A. Gerutis-žurnalistiką; broliai A. ir V. Mošinskai-inžineriją; J. Brakas ir Zubovas-techniką. Vėliau kone visi šie "berlyniečiai" turėjo tęsti savo studijas kitur, pablogėjus Lietuvos-Vokietijos santykiams dėl Klaipėdos krašto. J. Kregždė, kaip ir jo kolegos, paliko Berlyną 1932 m. ir išsikėlė į Vieną. Čia jau buvo didesnė grupė veterinarijos studentų, jų tarpe ir šie reformatai: J. Bėčas, J. Čygas, V. Nastopka, M. Trečiokas ir J. Puodžiūnas. Ten prekybą studijavo J. Kregždės pusbrolis J. Nastopka, tarnaudamas Lietuvos konsulate. Lietuvių studentų Vienoje buvo gana daug: A. Vokietaitis studijavo kūno kultūrą, J. Jakštas-istoriją ir kt. 1935 m. J. Kregždė įgijo veterinarijos doktoratą iš bakteriologijos srities. Studijų tezė- "Bruceliozės diagnozė ir pieno reakcija".

Grįžęs Lietuvon dirbo valstybiniame Veterinarijos-Bakteriologijos Institute, Tuberkuliozės ir Bruceliozės skyriuje. Tada jam teko daug važinėti inspekcijos reikalais po kaimus ir dvarus, daugiausia šiaurės rytų Lietuvoje,- Biržų, Šiaulių, Rokiškio, Ukmergės ir Utenos apskrityse. Tai buvo, pagal jo pasakymą, "karabelninko" gyvenimas: susisiekimas daugiausia arkliais, trankantis ūkininkų vežimuose, ant šiaudų susidėjus savus daiktus ir instrumentus. Į tokią tarnybą siųsdavo daugiausia jaunus veter. gydytojus.

Taip vyko kova su tuberkulioze pieno ūkiuose. Laikui bėgant pavyko pavojų dideliu procentu sumažinti. Daugiausia tomis ligomis sirgo ne vietinės karvės, kurios duodavo maža pieno, bet veisliniai galvijai (importuoti), pieningi, kurių atsparumas ligoms bu-

Kuratorius dr. Jokūbas KREGŽDĖ

vo daug mažesnis. Sergančias karves pagydyti buvo sunkiai įmanoma. Dažniausia reikėjo jas likviduoti.

Jis aplankė daug ūkininkų sodybų: pasiturinčių ir vargstančių. Matė didelį skirtumą ūkininkavimo būde, kas daugiausia priklausė nuo žemės našumo. Biržų krašte-lygumos, daug kur miškuota ir pelkėta, bet geresnė žemė, negu Zarasuose. Ten ežerų, kalvų ir slėnių vaizdai gražūs, lyg Europos Alpėse, bet visur smėlynai, derliai menki ir ūkiai neturtingi. Vargingesni ūkininkai gyv. namuose turėdavo ne medines grindis, o "laitą", t. y., kietai supluktą molį ar žemę. Tokie trobesiai, daugumoje, pamatų neturėdavo. Apatiniai rąstai gulėdavo ant lauko akmenų.

Tais laikais buvo daug trobų šiaudiniais stogais, kas nebūtinai reiškė neturto ženklą. Tai buvo praktiškiau, negu skarda ar gontais dengtas stogas. Vasarą-vėsu, o žiemą-šilta, nes storas šiaudų klodas yra geras izoliatorius. Šiaudinis stogas ilgainiui apsamanoja ir gerai išsilaiko net 30 ir daugiau metų.

Jis daug atsimena apie kaimo žmones, jų kasdieninius užsiėmimus. Vakarais vyrai vydavo iš pakulų arkliams pančius, iš linų virves, tvarkydavo arklių pakinktus; naujus pakinktus darydavo keliaujantis amatininkas-rimorius. Moterys verpdavo rateliais siūlus, ausdavo drobes ir kitokius audinius, megzdavo pirštines ar kojines. Vakarodami, ypač žiemą, kai dienos trumpos, sekdavo pasakas, ži-

noma, ir papletkavodavo apie gyvuosius ir mirusius. Apšvietimas būdavo daugiausia žibalinėmis lempomis.

Anuo laiku beveik visi produktai, be cukraus, druskos ir kt., buvo namų gamybos. Duoną kepdavo didelėse krosnyse, gerai įkaitintose žarijomis. Tešlos kepalą pašaudavo (įkišdavo) į krosnį su lyže (medinis, ilgu kotu, įrankis, panašus į kastuvą). Paruoštą kepalą (bakaną) uždėdavo ant didelio džiovinto kopūsto lapo ar ant prūdo ajerų pluošto, kad apsaugoti nuo pelenų. Mėsos produktus-kumpius, dešras, skilandžius-kabindavo aukštai kamine, kurdami ugnį apačioje iš drėgnų ar supuvusių medžių, kad daugiau būtų dūmų. Prieš kabinant, kumpius mirkydavo sūriame vandenyje su prieskoniais ir salietra; rūkydavo bent 3-4 savaites.

Įvairių apylinkių ūkininkai turėdavo savo specialius gaminius. Biržai buvo garsūs savo alumi. Rokiškis turėjo savo vaisių sūrį. Jie virdavo kriaušes, obuolius ir kitus vaisius su cukrum tol, kol pasidarydavo tamsiai ruda, standi masė, kuriai atšalus, ją galima buvo piaustyti su peiliu. Ukmergės-Utenos apylinkėse nepaprastai mėgo varyti nelegalų spiritą, arba "samagoną". Šiam reikalui naudodavo sušalusias, jau saldžias, bulves. Valdžia gaudydavo tokius "samagonsčikus" ir juos bausdavo, bet dažnai jie apsisukę ir vėl tą darydavo. Kartais vietos pareigūnai tokį "chronišką spirito varytoją" ištremdavo gyventi į kitą apskritį.

Kaimo žmonių gryčios neretai būdavo papuoštos religiniais simboliais: kryžiais, šventųjų paveikslais, kartais ir kunigėlių fotografijomis. Dažniausiai taip papuoštos būdavo vargstančių, neturtingų ūkininkų gryčios, kur bažnyčia buvo laikoma didelėje pagarboje. Pas pasiturinčius, geriau įsikūrusius ūkininkus, tai nei kryžių, nei kitų religinių ženklų dažniausiai nesimatė. Atsieit, bažnyčios intervencija jiems mažiau būdavo reikalinga. Tai gal būt žmogiška savybė, kuri pasitaiko ne tik kaimiečių, bet ir kitokių tarpe.

1936 m. tokios J. Kregždės kelionės pasibaigė. Nuo tada dirbo Kaune, Bakteriologijos Institute, Tuberkuliozės skyriuje. Kasdieniniuose laboratorijos darbuose irgi juokų pasitaikydavo. Kartą moteriškė iš Vilijampolės atnešė pieno pavyzdį tyrimui. Norėjo žinoti, ar kartais ten nėra "liubčiko" pridėta. Ji manė, kad jos kaimynė užbūrė karvės pieną, norėdama tuo būdu prisivilioti jos vyrą.

1940 m. dr. J. Kregždė buvo paskirtas Taikomosios Botanikos, Pašarų ir Šėrimo Instituto direktorium ir tų dalykų dėstytoju. Čia bendradarbiavo su biržiečiu reformatu, Vilniaus universiteto botanikos profesorium Jonu Dagiu iš Jasiškių. Vėliau įvairūs institutai buvo praplėsti ir įsteigta Veterinarijos Akademija. Dr. J. Kregždė dirbo šios Akademijos Bakteriologijos katedroje iki pat 1944 m. vasaros, kada antrą kartą Lietuvą užliejo sovietinis antplūdis.

1944 m. vasarą, su žmona dantų gydytoja Danute Yčaite, kurią

Kurt. daktarai Danutė ir Jokūbas Kregždės švenčia Wasagos kurorte 25 metų vedybinę sukaktį. Canada, 1965.VIII.14

vedė 1940 m., pasikinkę į vežimą arkliuką išvažiavo Nemuno krantais, ieškodami kelio į Vakarus. Arkliuko žingsniu pasiekė Jurbarką, kur rado prieglaudą pas evangelikų kunigus Gavėnią ir Mizarą. Pakeliui duonos užsidirbti padėjo žmonos pasiimtas prietaisas-bormašina dantims gręžti. Jai teko kai kam dantis gydyti. Jurbarko bažnyčioj, kartu su E. Balcerio šeima, juos užtiko rusų bombardavimas. Išbyrėjo visi langai. Ir vėl bėk arkliuką pasikinkęs! Aplink, visur buvo besitraukiančios vokiečių kariuomenės daliniai, kurie uoliai, vos upes perėję, sprogdino tiltus. Prie Smalininkų, vos spėjus pervažiuoti tiltą, jis bematant buvo sunaikintas. Pervažiavus pantoninį tiltą per Nemuną į Rytprūsius, ir vėl tas pats:-dideliu trenksmu tiltas įdardėjo į vandenį.

Vėliau jiedu įsėdo į traukinį ir vyko pro Karaliaučių ir Berlyną į Weimarą, kur jau buvo apsistojęs jo brolis Kostas (dabar gyv. Toronte). Pačiu laiku jie spėjo pervažiuoti Lietuvos sieną, nes kiek vėliau į Rytprūsius atvykusius pabėgėlius lietuvius vokiečiai pristatė priverstiniems apkasų kasimo ir kitokiems darbams. Weimare ilgai jiems būti neteko, nes artinosi rusų kariuomenė, kuri netrukus užėmė ir visą Thueringiją. Jie atvyko į amerikiečių valdomą Holzheim, kr. Giessen, pas žmonos gimines, kur išgyveno kol atėjo laikas išplaukti Amerikon.

Pasiekę Ameriką, nuvyko prie Cleveland, Ohio, pas Pijų J. ir Hypatiją Žiūrius, kur viešėjo iki įsikūrė Avon miestelyje. Čia dr. J. Kregždė rado darbą vietos Small Animal Hospital. Iš čia vėliau persikėlė į Cincinnati, kur jau daugelį metų pastoviai gyvena. Ten

taip pat gyvena ir jų vienintelė duktė (gimusi Hanau, Vokietijoje) Aldona Kregždaitė-Cytraus. Aldona yra gabi menininkė, įvairių menų mokytoja, kuri dabar specializuojasi "computer" moksluose.

Šiuo metu dr. J. Kregždė turi daug gražaus laiko pasidžiaugti gyvenimu, nes tarnyba nebevargina. Priklauso National Ass. of Federal Veterinarians ir taip pat lietuvių Veter. Gydytojų draugijai išeivijoje.

Dr. J. Kregždė ir jo žomna dr. Danutė Yčaitė-Kregždienė yra senos reformatų šeimos palikuonys. Abu yra Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios kuratoriai ir rėmėjai. Jie lankosi Chicagoje vykstančiuose kasmetiniuose Bažnyčios sinoduose ir savo širdyse nešioja didelį prisirišimą prie savo tautos ir prie savos Bažnyčios.

PRASILENKIMAS

Čia nepastovios vėjų kryptys
Ir virš vilnių ir duburiuos.
Prieš jas tarp Scilės ir Charibdės
Širdim pašiurpusia iriuos...

Parnešti lobių tau išėjęs
Per sankryžas klaidžių kelių,
Skirtas man žemės odisėjos
Dar vis pabaigti negaliu.

Mane prašei tuščiom negrįžti,
Žadėjai laukt ilgai, ilgai...
Tiktai visur, kaip Dievo rykštė,
Lydėjo perkarę vargai.

Per dyklaukius, vilnis užgintas
Vingiavo į tave keliai.
Kai sugrįžau, it Peras Giuntas,
Žydėjo diemedžiai žaliai...

Man niekis buvo klastos, vyliai, -
Nešiau, kaip perlą, meilę tau.
Duris pravėriau tyliai, tyliai...
Tačiau tavęs neberadau...

"Ji pasitikt tavęs išėjo!"... -
Šlamėjo diemedžiai žali...
O, Viešpatie, kuo nusidėjau,
Kad mes prasilenkėm kely?!

Sugrįžus V. A.

Eugenius GERULIS

ATSISVEIKINIMAS SU VLADU JAKUBĖNU

Didžiai gerbiama Našlė, mieli giminės, artimieji, bičiuliai!

Man tenka didelė garbė tarti Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorių vardu atsisveikinimo žodį.

Rodos dar taip neseniai, prieš keletą mėnesių, buvau susitikęs su kuratorium Vladu Jakubėnu Brazilijoje. Po to, mūsų Bažnyčios XXIX-me Sinode, kur kartu dirbome rezoliucijų komisijoje. Prieš kelioliką dienų kalbėjomės Rėzos minėjime, o šiandie, visai nelauktai ir netikėtai, tenka susitikti prie šio karsto.

Mirė mūsų didelis žmogus! Nuostolis ne vien mūsų Bažnyčiai, bet ir visai mūsų tautai. Vladą Jakubėną gerbė ir mylėjo ne vien reformatai, bet visi lietuviai, nežiūrint tikybų ar ideologijų skirtumo. Skaudu netekus iškilaus, visų gerbto ir mylėto asmens. Vieniems ašaros ant skruostų, kitiems - širdyje.

Kai Liuteriui mirė dukrelė, jis pasakė: "Mano žemiška širdis verkia, nes netekau savo mylimo vaiko, bet mano dvasinė širdis džiaugiasi, nes žinau, kad ji yra pas Dievą".

Kalvinas, mirštant žmonai, skausmo sugniaužtas, naktį išėjo į parką medituoti. Prieš 4000 metų pirmą kartą pravirko pasenęs Abraomas, kai mirė jo žmona. Kristus verkė žvelgdamas į žūsimą Jeruzalę. Vėliau, kai Jis buvo vedamas mirti į Golgotos kalną, verkė pakelėje sustoję žmonės. Kristus jiems tarė: "Neverkite dėl manęs, bet geriau verkite dėl savęs".

Kristus nori, kad mes skausmo valandoje giliau susimąstytume. Laidotuvių proga susirenkame ne vien velionį pagerbti, su juo atsisveikinti, ne vien paguosti jo gimines ir artimuosius, bet kartu kiekvienas maldingai apmąstome ir savo gyvenimo kelią. Visi, iškeliaudami amžinybėn, turėsime peržengti mirties slenkstį.

Prisikėlimas yra apaštalo Povilo doktrinos pagrindas ir centras. Jis sako, jei nėra prisikėlimo, tai nieko nėra. Povilas taip tvirtai tikėjo į prisikėlimą, kad šią tiesą skelbė iki jam buvo nukirsta galva. Beveik visi apaštalai žuvo kankinio mirtimi, bet tikėjimo neišsižadėjo.

Mes, krikščionys, irgi tvirtai tikime į žmogaus sielą ir dvasią, į žmogaus kūno prikėlimą. Laidotuvių proga, kaip anuomet Liuteris, kartu liūdime ir kartu turime džiugią viltį per Kristų į Dievą.

Tvirtai tikėdami ir laukdami prikėlimo, negalime linkėti, kad kapo duobė žmogui būtų jo amžinoji poilsio vieta! Kaip būtų liūdna ir beviltiška, jei tamsi kapo duobė tikrai liktų mūsų amžinuoju

antrašu. Nėra teologinio pagrindo poetiškai kalbėti apie sunkią ar lengvą žemelę, nes mirusiam kūnui nebesvarbu, o žmogaus sielos ir dvasios su kastuvais neužbersi! Mirštame ne amžinai ilsėtis, bet kilti į Dievą ir Jį aktyviai, džiugiai garbinti!

Mylimas Vladai, mes visi anksčiau ar vėliau keliausime ten, kur Tu iškeliavai. Viešpatie Dieve, būk maloningas mūsų mielam Vladui, to mes prašome per Jėzų Kristų. Amen.

P. S. Atsisveikinimo žodis tartas Evans ir Sūnų koplyčioje, Chicago, 1976 m. gruodžio 16 d.

DAGYS

NUSILEIDO TAMSA

(Muzikui Vladui Jakubėnui mirus)

Nusileido tamsa į tolybes bežvelgiančio vis piligrimo akis
Ir šviesusis pasaulis sutemo, -jo žingsniai sustojo,
Jo troškimai užgęso, kuriems savo jėgas jisai paaukojo.
Tik paliko jų vaisiai, kuriais jis gyvenimą savo dabino
Ir kuriais jis papildė tautos ir žmonijos lobyną.
O anie, tartum sėklos iš rankos sėjėjo pabertos,
Pakelėje bujos ir vis augs ir žydėti ilgai nenustos,
Ir ateivius kitus bekeliaujančius ten pasidžiaugti vilios...

Nusileido tamsa virš keleivio kuklaus,
Bekeliaujančiam jam per jo taką vingiuotą,
Ir nebėra šioj žemėje svečio-žmogaus,
Nes tik tiek jam tebuvo paskirta ir duota...

Šis pasaulis yra, tartum laikinas uostas, visų
Į kurį atsiūbuoja laivai iš pasaulių kitų.
Vieni jųjų atsiveža turtus didžius,
O kiti mažesnius.
Vieni jų išdalija tuos lobius savus ir tą uostą palieka,
Gi kiti-pasitraukia iš ten atminimui nelikdami nieko...

Nusileido snieguolė balta, tartum plunksna iš angelo sparno, šviesi,
Kuris nešėsi sielą parpuolusio žemėn žmogaus
Po išbandymo kieto, -likimo sunkaus
Į buveinę paskendusią savo didžioj paslapty...

Ta baltoji snieguolė netrukus sunyko-pradingo,
Bet praradusi savo skaistumą kuom buvo kadaise žavi,
Nepalikdama nieko, kas būtų gražaus ir prasmingo.
Gi žmogus kuo ilgiau čia bebūdamas tik pašviesėja,
Jei gyvena gyvenimą gerą ir darbus atlieka kūrėjo... 1977

VLADĄ JAKUBĖNĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

Vladas JAKUBĖNAS
Biržai, 1904.V.15 — Chicago, 1976.XII.13

Kai praeitų 1976 m. gruodžio 18 d. Lietuvių Tautinėse kapinėse Chicagoje buvo supiltas dar vienas naujas kapas, kuriame amžinam poilsiui paguldyti Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios kuratoriaus, kompozitoriaus profesoriaus Vlado Jakubėno palaikai, lietuvių visuomenė pajuto, kad jos dvasiniame ir kultūriniame gyvenime negailestinga mirtis padarė didelę spragą, kurią nelengva bus užpildyti. Juk lietuviai išeivijoje ir Tėvynėje neteko žmogaus, kuris savo kūryba ir veikla daugelio metų bėgyje praturtindavo kultūrinį tautos gyvenimą, o savo patarimais, kaip Bažnyčios kuratorius, sutvirtindavo jo mylimoje lietuvių reformatų bendruomenėje teisingą jos uždavinių supratimą.

Prof. Vladas Jakubėnas priklausė visai lietuvių tautai. Atsisveikinimas su juo ir palydėjimas amžinybėn liudijo, koks jis buvo artimas kiekvienam lietuviui tautiečiui.

Vl. Jakubėnas visai netikėtai mirė 1976 m. gruodžio 13 d., važiuodamas į muzikos pamoką. Jau gruodžio 16 d., pašarvojus velio-

nį Mažeikos-Evans laidojimo koplyčioje, ne tik našlė O.Jakubėnienė, sesuo H.Dilienė su šeima ir artimieji draugai budėjo prie karsto, bet ir lietuvių visuomenė, ypatingai senesniosios kartos žmonės, kuriems būtų sunku dalyvauti laidotuvėse, vis ėjo ir ėjo pasakyti paskutinį sudiev brangiam kompozitoriui, kurio sukurtos lietuviškos melodijos skatino jų širdyse meilę Tėvynei Lietuvai. Be to, gausus būrys Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorių ir parapijiečių su genr.suprnt.kun.St. Neimanu priešakyje tą vakarą maldoje ir kurt. E. Gerulio tartame žodyje išreiškė prie karsto savo pagarbą ir liūdesį, kad jų bažnytiniame gyvenime Vl. Jakubėnas daugiau nebedalyvaus.

Penktadienį, gruodžio 17 d. vakare Jaunimo Centro didžiojoje salėje, su Vl. Jakubėnu atsisveikino visa lietuviškoji visuomenė. Šio atsisveikinimo organizacinio komiteto vardu pirmas tarė žodį "Margučio" radijo stoties vedėjas Petras Petrutis. Artimų bičiulių vardu kalbėjo muzikas Algis Šimkus. Muzikų vardu-L. Šimutis, jr., žurnalistų vardu atsisveikino kun. Juozas Vaišnys, Jaunimo Centro-kun.A.Kezys, Lietuvių Bendruomenės-Bronius Nainys. Dalyvius ypatingai sujaudino profesoriaus piano studijų mokinių atsisveikinimas. Su meile ir pagarba velioniui kalbėjo Daiva Markelytė, o mažieji mokinukai-Renata Variakojytė ir John Kolodziejczyk padėjo prie karsto gėlių krepšį. Brolišką liuteronų parapijų vardu kalbėjo lietuvių Ziono parapijos kleb. J. Juozupaitis ir latvių-kun. Austis Sudars.

Atsisveikinimo kalbose buvo pabrėžiamas velionio milžiniškas įnašas į kultūrinį lietuvių gyvenimą, ypatingai muzikos srityje. Poetas Kazys Bradūnas atsisveikino velionį sukurtu eilėraščiu:

PASKUTINĖ GAIDA

Paskutinė gaida nuskambėjo-
Ją girdėjo tik amžinybė
Ir staiga pavargusio kūrėjo
Didžiulė širdies ramybė...
Ir nutilo smuikai pro ašaras
Ir užkimo fleitų balsai...
Pro melodijas nebeužrašomas,
Negirdėtas visai,
Tartum giesmė vakare,
Nutilo Biržų giria...
Atsisveikinam ir palydim,
Įsiklausę kaip niekada:
Rojaus paukštė pragydo
Paskutine gaida...

1 pav. — Kuratorius, kompozitorius Vladas Jakubėnas po atlikto koncerto. 2 pav. — Velionio artimieji (iš k. į d.): prof. dr. Julius Slavėnas, sesuo Halina Dilienė, žmona Olga Jakubėnienė, Erika Hollenderienė ir Dagmara Jurčienė. 3 pav. — Tėviškės bažnyčioje prie velionio karsto kunigai: suprt. Povilas Dilys, gener. suprt. Stasys Neimanas, senj. Ansas Trakis.

Nuotr. M. Nagio

Religinėje dalyje velionio svainio suprnt. kun. P. Dilio perskaityti Šv. Rašto žodžiai atkreipė dėmesį į tikras žmogaus gyvenimo vertybes, kurios glūdi dvasinėje plotmėje ir kurios yra nemirtingos, o genr. suprnt. kun. St. Neimano šilti, nuoširdūs žodžiai perkėlė dalyvius į Šiaurės Lietuvos kampelį-Biržus, kur Vl. Jakubėnas buvo gimęs.

Vokalinę atsisveikinimo dalį atliko solistai: Dana Stankaitytė ir Algirdas Brazis bei Dainavos ir Chicagos Lietuvių Operos chorai. Galingai skambėjo velionio kūrinys "Mykėk Lietuvą iš Tolo". Atsisveikinimas Jaunimo Centre buvo baigtas Lietuvos himnu.

Šeštadienį, gruodžio 18 d., Liet. Ev. Liuteronų Tėviškės bažnyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos dalyvaujant kunigams-St. Neimanui, P. Diliui ir tos parapijos klebonui senj. A. Trakiui. Kun. A. Trakis atsisveikino su Vl. Jakubėnu savo parapijos vardu, primindamas tą didelį pasiaukojantį darbą, kurį Vl. Jakubėnas atlikdavo kurdamas kantatas, harmonizuodamas liaudies giesmes ir pagelbėdamas Tėviškės parapijos chorui jas išpildyti. Be kitų giesmių, Jurgiui Lampsačiui diriguojant, choras išpildė velionio tam chorui sukurtą kantatą "Pranaše Didis", fortepijonu palydint Arūnui Kaminskui.

Į Lietuvių Tautines kapines Vl. Jakubėną palydėjo visi trys gedulingose pamaldose dalyvavę kunigai ir didelis būrys kultūrininkų, lietuvių ir kitataučių.

Kuratoriaus Vlado Jakubėno mirtis yra skaudus smūgis Liet. Ev. Reformatų Bažnyčiai. Netekę mielo Vlado liūdi po visą pasaulį išsisklaidę reformatai, įskaitant ir pavergtą Tėvynę, iš kurios atėjo širdingos užuojautos žodžiai.

A. J.

OLGA SABAITĖ-LIŠAUSKIENĖ

Metams neprabėgus nuo Vlado Lišausko mirties, atsiskyrė su šiuo pasauliu ir jo žmona Olga Sabaitė-Lišauskienė, gimusi 1899 m. balandžio 5 d., Švobiškio bažnytkaimyje, Joniškėlio vls., Biržų aps., reformatų ūkininkų-Baltraus ir Onos Sabų šeimoje. Turėjo tris brolius-Petrą, Joną ir Kostą.

Būdama 10 metų išvyko į Jonavą ir ten baigė pradžios mokyklą. I Pas. karo metu atsidūrė Rusijoje. Voroneže baigė M. Yčo mergaičių gimnaziją su atžymėjimu (aukso medaliu). Tolimesnes studijas tęsė Berno univ-te, Šveicarijoj, lankydama matematikos fakultetą. Laike studijų aktyviai reiškėsi lietuvių studentų ratelio veikloje.

Olga SABAITĖ-LIŠAUSKIENĖ
Švobiškis, 1899.IV.5 — New York, 1976.VII.24

Baigus studijas gavo kvietimą mokytojauti Klaipėdos gimnazijoj, kur dirbo nuo 1925 iki 1929 m. Grįžusi į Kauną, ištekėjo už Lietuvos kariuomenės kūrėjo-savanorio, ekonomisto Vlado Lišausko. Kaune gyveno nuo 1929 iki 1940 m. 1937 m. susilaukė dukters Giedrės-Gražinos.

II Pas. karo metu, Sovietų Sąjungai antrą kartą okupuojant Lietuvą, Lišauskai su šeima pasitraukė į Austriją, o iš ten į V. Vokietiją. Ilgesnį laiką gyveno Felbacho tremtinių stovykloje. Į JAV atvyko 1949 m. ir gyveno Brooklyne, NY. Dirbo baldų fabrike.

Olga Lišauskienė nuo pat liet. evangelikų parapijos New Yorke įsikūrimo 1951 m. spalio 23 d., visą laiką buvo aktyvi šios parapijos narė. Abu su vyru Vladu lankė pamaldas ir parapijos parengimus. Sielojosi parapijos reikalais ir veikla.

Mirė Brooklyno St. John's Episcopal ligoninėje 1976 m. liepos 24 d. Palaidota Brooklyno Cypress Hills kapinėse. Paliko giliame nuliūdime dukrą Giedrę, žentą ir tris anūkus.

Daug vargo patyrusi, skaudžių skausmų iškentėjusi, ilsėkis ramybėje. Tebūnie lengva svetingos šalies žemelė.

J. Kr.

PETRĄ ČIGĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

Negailestinga mirtis rauna iš mūsų tarpo brangiausius asmenis, palikdama artimųjų tarpe didelį skausmą. Netekome tauraus lietuvio, patrioto, sąžiningo, gero žmogaus, kuris, net svetimame krašte gyvendamas, rūpinosi ir šelpė vargstančius okup. Lietuvoje.

Kurt. Petras Čigas gimė 1899 m. gruodžio 22 d. Semeniškių km., Papilio vls., Biržų aps., reformatų ūkininkų-Petro Čigo ir Ievos Valkiūnaitės-šeimoje, kurioje dar buvo jo vyresnė sesuo Emilija. Jo motina mirė anksti, palikdama jį trejų metų. Vėliau tėvas vedė antrą kartą ir susilaukė daugiau šeimos narių.

Petras lankė Papilio pradž. mokyklą ir ją baigė pirmuoju mokiniu. Papilyje jis buvo krikštytas ir konfirmuotas kun. A. Neimano, dabartinio mūsų gener. suprnt. kun. St. Neimano tėvelio.

I Pas. karas nubloškė visą Čigų šeimą į Rusiją, kur jaunuolis Petras lankė Petrapilio gimnaziją ir vakarais dirbo Martyno Yčo leidžiamame laikraštėlyje "Tėvynės Garsas". Vėliau Petras persikėlė į Voronežą ir tęsė mokslą komercinėje mokykloje. Vasaros atostogų metu dirbo prie miškų matavimo darbų. Buvo atsidūręs Murmansko nepraeinamuose miškuose. Tada jam nė į galvą neatėjo mintis, kad po kelių dešimtmečių tuos miškus kirs jo artimieji giminės ir kaimynai, deportuoti prievartos darbams.

Karui pasibaigus, lietuviai pradėjo rūpintis grįžimu į tėvynę. Petras, nuvykęs pas tėvą, padėjo organizuoti lietuvių tremtinių transportą. Į Lietuvą sugrįžo 1920 m. Čia jis ištarnavo Biržų apskrities savivaldybės sekretoriaus pareigose beveik 25 metus.

Pradžioje Biržų apskrities savivaldybė veikė Pasvalyje. Buvo didelis valdininkų trūkumas. Petras Čigas, be tiesioginių savo pareigų, turėjo dar dvi antraeiles tarnybas. Po pietų tvarkė valsčiaus buhalteriją, o vakare jam atnešdavo į namus kooperatyvo knygas. Taip dirbdavo kasdien maždaug ligi 1 val. nakties, kol žibalinėje lempoje išdegdavo žibalas, - ženklas eiti gulti.

Persikėlus apskrities savivaldybei į Biržus, darbo našta kiek sumažėjo, vienok Petras nesėdėjo rankas sudėjęs. Buvo gabus, sumanus, rūpestingas, praktiškas, pilnas iniciatyvos.

Jis nepriklausė jokiai politinei partijai, bet aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime, - šalpos organizacijose, bet daugiausia jėgų įdėjo į Biržų apskrities savivaldybės išplėtimą. Jo iniciatyva ir pastangomis buvo:

1) įsteigtas 1938 m. Likėnų dumblo vonių ir mineralinio vandens kurortas;

Petras ČIGAS
Semeniškiai, 1899.XII.22 — Cleveland, 1977.I.27

2) pastatyta pirma Lietuvoje savivaldybės plytinė Kraštų dvare;
3) įsteigtos kelios savivaldybės vaistinės Biržų apskrityje;
4) pastatyti Biržų gimnazijos rūmai;
5) daug prisidėta prie plentų tiesimo organizavimo ir jų pravedimo Biržų apskrityje.

Mylėdamas žemės ūkį ir juo domėdamasis, stengėsi pagražinti ir pagerinti savo tėviškės ir kitų giminių ūkius. Įtaisė jiems veislinius gyvulius, sukultūrino pievas ir pats savo rankomis pasodino gražius sodus. Prieš pat karą pirko Puziniškio dvaro centrą Panevėžio aps., buvusią Gabrielės Petkevičaitės tėviškę ir ten pasodino apie tūkstantį medelių.

1939 m. vedė kaimynę, savo krikšto tėvo dukrą, dantų gydytoją Emiliją Klybaitę, gimusią Pakiburiškio km., Papilio parapijoje.

Ne svetima jam buvo ir reformatų Bažnyčios veikla. Rėmė ją materialiai, dalyvavo sinoduose, nors ir nebuvo tuo metu kuratorium. Kuratorium išrinktas 1942 m. Savo veikla reiškėsi ir "Radvilos" jaunimo draugijoje.

Tuo laiku reformatų Kolegija turėjo ir tvarkė daug nekilnojamo turto. Dalį to turto sudarė mirusių savininkų ūkiai, kurie savo

turtą buvo užrašę Bažnyčiai. Keli jų buvo Krinčino, kiti Saločių ir Vaškų valsčiuose. Dauguma jų buvo apleisti, nuomininkų nualinti, sunkiai prieinami, toli nuo didesnių kelių.

Dažnai į apskrities valdybą užeidavo reformatų veteranas kun. P. Jakubėnas su sauja raštų rankoje ir sakydavo: "Kai tu Čigai po visą apskritį važinėji, gal sumokėtum mokesčius už tuos ūkius, arba atstovautum juos teisme". Čigas niekuomet neatsisakė padėti, nors ir jam, kaip gražių ūkių mėgėjui, kartais ne labai patikdavo reprezentuoti nusmukusius ūkius. Jis buvo davęs patarimą Kolegijai tuos be savininkų ūkius parduoti ir sudaryti didesnį fondą neturtingiems reformatų moksleiviams šelpti. Jis ilgesnį laiką buvo Biržų gimnazijos neturtingiems moksleiviams šelpti valdybos nariu.

Didžiausį atminimą jis paliko eilinių žmonių, daugumoje biržiečių, širdyse. Jis visiems padėdavo kiekvienu momentu-tai praktiškais patarimais, patarnavimu, kartais ir materialine parama.

Atsidūręs Vokietijoje, mokėsi dantų technikos specialybės ir dirbo laboratorijose.

Pusbrolio Miko Čigo ir pusseserės Julijos Čigaitės-Klimavičienės dėka, 1949 m. atvyko į Ameriką ir apsigyveno pas juos Clevelande, Ohio. Čia abu su žmona susirado darbus ir pradėjo savarankišką gyvenimą. Vos spėjus įsikurti, prasidėjo pagalbos šauksmai iš Lietuvoje gyvenančių artimųjų, nukentėjusių nuo karo, ligų ir grįžtančių iš Sibiro. Dirbdamas kartais net po du darbus, padėjo visiems įsikurti. Per 20 metų pasiuntė rekordinį siuntinių skaičių, padėdamas išleisti į mokslą 13 studentų.

Nors turėjo silpnoką širdį, bet su tuo buvo susigyvenęs. 1970 m. jis pergyveno pirmąją širdies ataką. Dėl kraujo cirkuliacijos daktarai patarė jam pavaikščioti po kokį pusvalandį į dieną. Ir šių metų (1977) sausio 27 d., ketvirtadienio vakare išėjęs pasivaikščioti, po pusvalandžio nebesugrįžo. Buvo rastas parkritęs rūsyje be gyvybės ženklų.

Pašarvotas buvo Jacubs-Son laidotuvių namuose. Nors oras buvo nepaprastai blogas, bet ne mažas skaičius lietuvių susirinko atsisveikinti su juo ir arsiuntė gražių gėlių.

Sausio 31 d., pirmadienį, liuteronų kun. Leo Kostizenas laikė laidotuvių pamaldas lietuvių kalba ir palydėjo į amžiną poilsio vietą. Palaidotas All Souls kapinių mauzoliejuje Chardon, Ohio, apie 20 mylių nuo Clevelando. Tose kapinėse laidojami visi lietuviai. Po laidotuvių visi dalyviai buvo pakviesti į Lietuvių klubą pietums.

Jo netekimą skaudžiai pergyvena čia ne tik žmona, draugai, bet daugybė artimųjų ir Lietuvoje. Jie siunčia gražiausius atsiliepimus apie velionį. Pažiūrėjus į glėbį laiškų iš įvairių kaimų ir

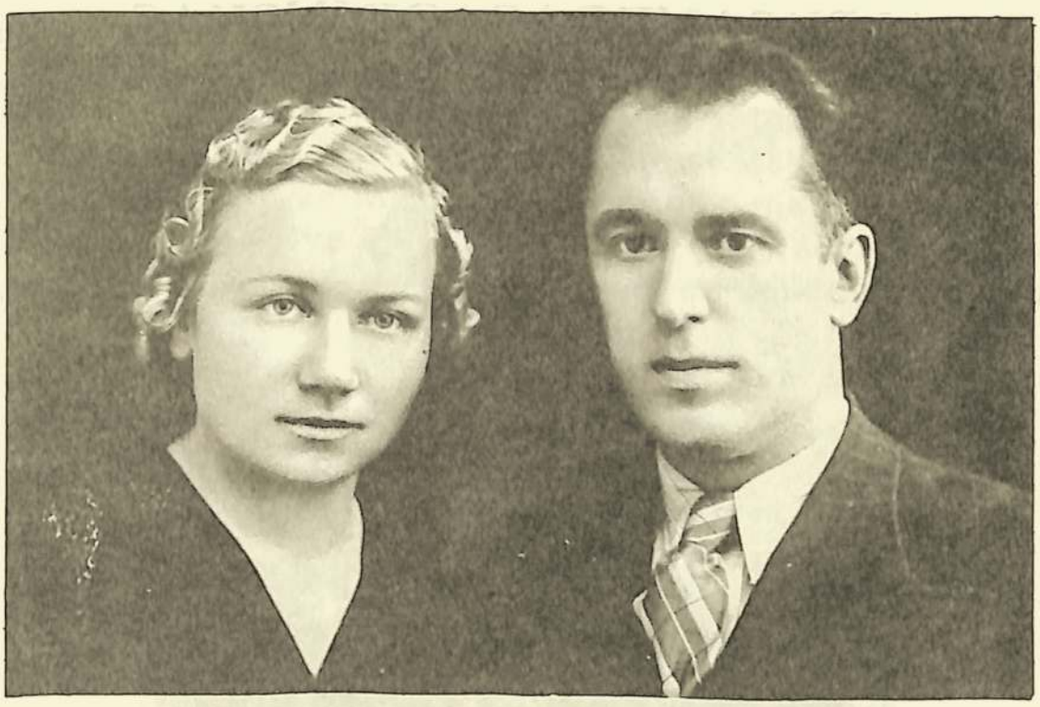

Daktarė Emilija KLYBAITĖ-ČIGIENĖ ir Kuratorius Petras ČIGAS prieš išvykstant iš Lietuvos

miestų, atrodo, kad visa Lietuva jo gailisi. Vienas 9 metų berniukas rašo: "Man labai gaila, kad mirė Didysis dėdė. Jis, tur būt, buvo linksmas, kad atvirutėje šypsosi. Tėtukas man daug pasakojo apie jį. Sakė, kad vėliau dar daugiau papasakos. Jis buvo labai geras. Aš irgi noriu būti geras ir užaugti didelis, didelis, kaip dėdė".

Taip yra šiame gyvenime: vienas išvaro gilią vagą, kitas praeina nepastebėtas. Gal nėra nė vieno žmogaus, kurs apie velionį blogai atsilieptų.

Mūsų atmintyje jis išliks, kaip didžios dvasios žmogus, -visada jautrus, paslaugus, besirūpinąs kitais, pamirštąs kartais ir save. Jo misija šimteriopai atlikta. Jis pasistatė sau paminklą visų jį pažinojusių širdyse didesnį, negu tas dailus kapas, į kurį atsigulė amžinam poilsiui.

Tebūna jam lengva svetimoji, nors ir ne gimtoji, žemelė!

Dora K.

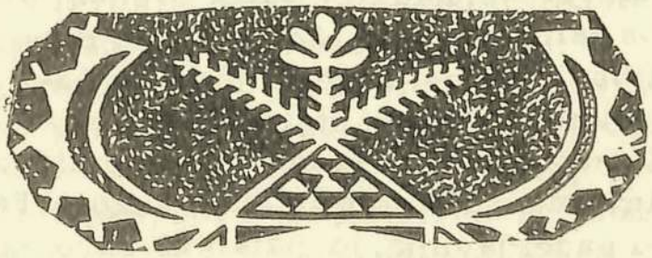

ALEKSANDRAS JODINSKAS

Aleksandras JODINSKAS
1906-1977

Po ilgos, varginančios ligos 1977 m. vasario 7 d. mirė Aleksandras Jodinskas, nuoširdus tautietis, gimęs 1906 m. rugpiūčio 23 d. Norteikių kaime, Švobiškio reformatų parapijoj, ūkininko Jono ir Elzbietos Snarskytės Jodinskų šeimoje. Mokytis pradėjo Joniškėlio pradž. mokykloje. Tarnavo Tauragės pašto žinyboje. Dr. kun. K. Kurnatausko sutuoktas su Elzbieta Stragyte Kelmėje. Užaugino du sūnus: Vitolį ir Viktorą-Gintarą. JAV išgyveno 27 metus. Apsigyvenęs Detroite, nugyveno amžių savųjų apsuptas, rūpestingai žmonos prižiūrimas, slaugomas namuose ir ligoninėje. Sergant vienam sąnariui, skausmą jaučia ir visas kūnas. Taip ir velionio šeima pastaruosius metus jautė slegiantį skausmą, matant kaip šeimos galva pradėjo fiziniai nykti. Tačiau ir ligai įsigalėjus, jis dvasiniai nepalūžo. Domėjosi spauda, pasaulio įvykiais, mūsų Bažnyčios veikla. Būdamas paliegęs, Kalėdoms siųsdamas Kolegijos Šalpos Fondui auką, parašė: "Džiaugiuos, kad dar galiu Švenčių proga prisidėti ir pasiųsti Kolegijos Šalpos Fondui mažą auką". Buvo Detroito Lietuvių Namų draugijos, Dariaus-Girėno klubo ir Liet. Fondo narys.

Į Val. Baužos Funeral Home atsisveikinti su velioniu susirinko nemažai tautiečių, draugų, bendradarbių. Gedulingas pamaldas atlaikė kun. St. Neimanas. Vietoj gėlių buvo aukota Tautos Fondui.

Pagal velionio pageidavimą, jo palaikai buvo nulydėti į Wood-

mere Cemetery Krematorijų ir ten sudeginti. Iš kapinių, našlės pakviesti, lydėjusieji susirinko švedų restorane pietums, kur buvo pasidalinta prisiminimais apie velionio vaikystę, kada jis augo ir žaidė prie Mūšos upės. Gyvenimo srovės atblokštas į Detroitą, Dievo valia, čia dingo jo regimi pėdsakai. "Kiekvienas kūnas, lyg žolynas, ir visa jo garbė, lyg žolyno žiedai. Žolynas nudžiūsta ir žiedas nubyra,-tik Viešpaties žodžiai išlieka per amžius", sako apšt. Povilas.

1977. III. 17, Evanston. Kun. St. Neimanas

ANDRIUS ŠLEKYS

Andrius ŠLEKYS
1884-1976

Prieš 1976 m. Kalėdas mirė Meksikoje, Accapulco mieste, senosios kartos ateivis, reformatas (vėliau perėjęs į baptistų sektą) Andrius Šlekys, sulaukęs virš 90 metų amžiaus. Gimė 1884 m. Štakirių km., Biržų aps., Jurgio Šlekio ir Zanės Gavėnaitės ūkininkų šeimoje. Suprnt. kun. V. Meškausko konfirmuotas 1901 m. Į Ameriką (Brooklyn) atvyko 1907 m. Vėliau persikėlė į Chicagą ir apsigyveno, kaip "burdingierius", pas J. Šerną.

Visą amžių išgyveno viengungis. Chicagoj porą metų dirbo siuvykloje, vėliau gavo gerą darbą Western Electric Co., Cicero apylinkėje. Čia išdirbo iki 1940 m. ir išėjo į pensiją.

Buvo giliai religingas, darbštus, blaivus ir labai skupus, ypač sau. Dėvėjo kuklius drabužius, gyveno pigiausiuose butuose ir daž-

nai atrodė, kaip elgeta. Nuvykęs į Mexiką praleisti žiemą, jis ir ten vaidino panašią rolę. Skupumo pailiustravimui duosiu vieną pavyzdį: kelionę iš Chicagos į Mexiką jis atlikdavo autobusais. Kelionei pasidarydavo virš tuzino sumuštinių (buterbrotų), kad užtektų 10 dienų kelionei. Kai kiti keleiviai nueidavo į valgyklą, tai Andrius užkandžiaudavo iš savo krepšelio. Tik vandens "nusipirkdavo" restorane. Kai daktaras jam patarė daryti akių katarakto operaciją, tai jis atsisakė, nes buvo jam perbrangu. Prieš mirtį jis buvo jau beveik aklas.

Nežiūrint į jo skupumą, jis visgi buvo gana dosnus bažnytiniams reikalams. Aukojo stambias sumas Moody Bible institutui ir kitur, daugiausia baptistų ir Salvation Army organizacijoms.

Iš patikimų šaltinių teko sužinoti, kad velionis Šlekys buvo sutaupęs virš šimto tūkstančių dolerių, daugiausia jo darbovietės šėrais.

Jis man sakė, kad kun. Povilas Jakubėnas buvo jo tolimas giminaitis ir Šlekys kasmet nusiųsdavo Biržų bažnyčios reikalams po 30 dol. Už tai jam kunigas prisiųsdavo "Pasiuntinį", "Sėjėją" ir "Biržų Žinias". Užklaustas, ar jis dar turįs tuos laikraščius, man paaiškino, kad bevežiodamas į Mexiką ir atgal, kažkur pametęs.

Su juo buvau gerai susidraugavęs. Kai parvažiuodavo vasaros atostogoms į Cicero, kur jis apsistodavo pas mano giminaičius Jakubauskus, aš su juo visada ilgai pasikalbėdavau. Įsikūrus reformatų parapijai Chicagoj 1950 m., jis dalyvavo pirmame mūsų Sinode.

H. PAVILONIS

IŠKELIAVUSIEJI

* Kun. Petras Šimukėnas mirė V. Vokietijoje 1975 m. prieš Kaledas, sulaukęs 70 m. amžiaus. Buvo baigęs evangelikų teologijos ir teisės mokslus Kauno universitete.

* Olga Kregždienė, kuratoriaus Kosto Kregždės žmona, mirė Toronte, St. Joseph ligoninėje 1977 m. vasario 2 d.

* Birutė Šernaitė, kuratorių brolių Jono ir Petro Šernų sesuo, mirė okup. Lietuvoje.

* Stasys Šenferas, buvęs Biržų girininkijos Miškų urėdas, mirė Toronte 1977 m. kovo 11 d., sulaukęs 90 m. amžiaus.

* Kazys Klastauskas, "Mūsų Sparnų" ir kitų laikraščių bendradarbis, mirė 1977 m. vasario 16 d. Brooklyne.

* Elzė Gintautaitė-Gudaitienė, buvusi "Pagalbos" Sąjungos organo "Srovė" pirmoji redaktorė, mirė 1977 m. sausio 21 d.

Visiems liūdintiems reiškia nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdi

"Mūsų Sparnų" Redakcija

Jonas JOKUBONIS

PAPILIEČIŲ PADAVIMAI

(III-ji dalis)
(Tęsinys iš "M. Sp." Nr. 41)

GREBĖSTŲ VEŽĖJO PAKASYNOS

Žiemai atėjus, dvaras prisakė savo pavaldiniams prikirsti sienojų, gegnių, grebėstų keturiom ūkio sodybom. Darbas vyko visu smarkumu. Eglių viržūnės nyko viena po kitos, kurios buvo išsikišusios aukščiau lapuoto miško. Buvo užsibrėžta prikirsti reikiamos medžiagos ne vėliau kovo pradžios. Vasario pradžioje buvo pradėta vežti statybos medžiaga į apmatuotas sodyboms vietas. Vasario pabaigoje jau buvo suvežta beveik du trečdaliai iškirstų medžių. Stengtasi suvežti visus medžius iki kovo vidurio.

Kovo pradžioje, prasidėjus šiltesniam orui, medžių vežimo įkaita paspartėjo. Vietoj trijų vežimų į dieną, pradėta vežti po keturis, retkarčiais net penkis. Grebėstų vežėjas sumanė tą dieną atvežti penkis vežimus. Skubotai atvežęs keturis vežimus, nuskubėjęs į mišką prisikrauti penktojo, pajuto nemažą nuovargį. Bekraudamas vežimą gerokai suprakaitavo ir dar daugiau pavargo. Grįžo į sodybą su nevisai pilnu vežimu. Pabaigęs grebėstų krūvą, prie kitos nebenorėjo važiuoti.

Oras per tą laiką spėjo persimainyti. Pasidarė gerokai šaltas. Sėdęs ant vežimo, arklį varė risčia, kad greičiau privažiavus iki užuovėjos. Atvažiavęs prie iškrovimo vietos, rado porą savo kaimynų ir kelis kitus dar nebaigusius iškrauti vežimų. Paprašė kaimynų nepalikti jo vieno.

-Eisiu arčiausion gryčion, susikursiu ugnį pasišildyti, esu peršalęs, -taip pasakęs, nusiskubino į gryčią.

Prie ugniakuro, radęs sausų malkų, smulkių šakalių, skiltuvu užkūrė ugnį. Ugnis, sukurta iš sausų ir smulkių malkų, greit užsiliepsnojo degdama beveik be dūmų ir spinduliuodama malonią šilumą. Vežėjas, sėdėdamas ant stuko, sukinėjosi į visas puses, kad visas gautų šilumos. Drebėjimui praėjus, -pajuto be nuovargio dar ir silpnumą bei galvos skaudėjimą.

Sutvarkęs ugnį ir grįždamas prie savo vežimo pamatė, kad jo vežimas jau iškrautas, o kaimynai ir kiti žmonės belaukią jo. Nepriėjęs savo rogių, prisėdo ant sienojo pailsėti. Kaimynai pamatę suprato, kad jam nebegerai. Vieni priėję pagelbėjo jam baigti eiti prie vežimo, o kiti surinko visus dekius (arklių antklodes) ir pa-

darė rogėse jam guolį. Parvežtas į namus nebepajėgė pats paeiti ir kaimynų buvo įneštas į gryčią.

Sekančios dienos ankstyvą rytą kaimynai rado ligonį kliedantį. Tą dieną jo kaimynai, kurių buvo trys, nebevažiavo medžių vežti. Kada kiti medžių vežėjai atvažiavo su paskutiniais vežimais, vienas iš ligonio kaimynų pranešė jiems apie ligonio stovį ir pasitarė ką daryti. Pasikalbėję, nusprendė nevežti medžių per tris dienas ir per tą laiką stebėti ligonį. Jei ligonis pradės taisytis, tada teks paskubėti baigti medžius vežti pirma, negu žiemos kelias pasibaigs. Jei ligonis eitų prastyn ir numirtų, tuomet nė vienas neis medžių vežti ir dirbti prie statybos. Taip nutarė medžių vežėjai. Ligonis gi, išbuvęs be sąmonės kurį laiką, mirė nesulaukęs kitos dienos ryto.

Dar prieš aušrą mirties pranešėjai pasileido į visas puses, neužmiršdami pridėti, kad velionis nebūtų miręs, jei būtų nėjęs į ligomis užterštą gryčią. Paskala plito stebėtinu greitumu, pasiekdama nebeapeinamą tolį.

Laidotuvėms susirinko visi tie, kurie pagelbėjo velioniui dar gyvam būnant, vildamiesi tuo, kad jei jie jau turi tą ligą, tai nuo jos vis tiek nebepabėgs, bet jei jos neturi, tai gal prie jų nebeprikibs. Padirbę grabą, sutvarkę numirėlį, aprėdę išeiginiais rūbais paguldė į grabą ir pastatė galugalvyje uždegtą vaškinę žvakę. Tada pradėjo budynes (apsėdus), giedodami laidotuvių giesmes.

Kada vyrai, kurių buvo aštuoni, rengė velionį laidotuvėms, mirusio našlė su vyresniuoju sūnumi nuvažiavo pas kunigą susitarti dvasiniam patarnavimui. Vos jiems sustojus prie klebonijos, tuoj prasivėrė durys ir zakristijonas, iškišęs pro siaurą plyšį galvą, liepė nelipti iš rogių. Tada našlė tarė:

-Atvažiavau pasitarti su prabaščiu, kada turime atvežti mano mirusį vyrą į bažnyčią, kad pašventintų ir atnašautų šventas mišias už velionio sielą.

Zakristijonas paprašė palaukti. Už kelių minučių klebonas, iškišęs pro tas pačias duris galvą, kaip ir zakristijonas, tarė:

-Miela parapijiete, man labai gaila ir esu labai susirūpinęs, kad negalima tavo mirusio vyro atvežti į bažnyčią. Nekaltinkite manęs, tai ne mano kaltė. Šį rytą Papilio gyventojai buvo susirinkę šioje vietoje ir nutarė, kad tavo vyro lavono neleistina vežti per Papilį, kad neužkrėstų ta baisia liga Papilio gyventojų.

Tai pasakęs, tuojau uždarė duris. Našlė pradėjo šaukti:

-Dvasiškas tėveli, dvasiškas tėveli!

Jis vėl pravėrė truputį duris. Našlė su ašaromis pradėjo prašyti kunigą, kad jis atvažiuotų į kapines pašventinti kapą, sukalbėti maldą už mirusiojo sielą. Kunigas prižadėjo tą padaryti ir pakartotinai pridėjo, kad nevažiuotų su nabašninku per Papilį. Būsianti

sargyba ir neleisianti jums per Papilį vykti. Našlė raudodama prašė kunigą pavartoti savo įtaką, kad Papilio gyventojai leistų josios mirusį vyrą peryežti per Papilį. Kunigas, gerokai supykęs, atkirto:

-Negalima!

-Dvasiškas tėveli,-ji pakartotinai prašėsi,-žinai, kad kito kelio nėra nuvažiuoti į kapines. Turėsime važiuoti padirviais.

-Taip ir turės būti-atkirto kunigas,-užsidarė durys ir daugiau jis nebepasirodė.

Niekur nerasdama pagalbos, pradėjo labai graudžiai verkti. Sūnus, paėmęs vadeles, parvežė ją namo. Namuose prie nabašninko prabudėjo iki vėlyvo vakaro, kol pirmutiniai budėtojai atsikėlė iš poilsio. Ji paruošė visiems aštuoniems užkandą ir pati atsigulė pailsėti. Nors ji buvo labai pavargusi, bet negalėjo užmigti. Ją kankino mintys, kaip reikės toliau gyventi. Vyro pagrabas sunaikins visą mėsos atsargą. Kaip reikės pergyventi vasaros sunkių darbų laiką be stipresnio maisto? Tada jai šovė į galvą mintis, kad vasarą šiuose namuose nebegyvensianti. Nebėsant vyro, ji turėsianti su vaikais išeiti kur nors į grytelę. Vyresnysis sūnelis, turėdamas virš keturiolikos metų, gaus kur nors vietą už pusbernį. Antrasis sūnelis, dešimties metų-galės ganyti. Didžiausias rūpestis, kaip reikės išmaitinti aštuonerių metų nesulaukusią dukrelę. Jai bus dar per sunku ganyti. Taip bemąstydama apsipylė ašaromis ir raudojo valandą ar daugiau.

Išsiverkusi atsikėlė ir išėjo laukan žvilgterėti į sietyną, ar ne laikas kurti pečių. Grįžusi užkūrė ugnį, pradėjo ruošti dienai maistą ir rengti pusryčius. Dienai auštant padavė budėtojams ir savo šeimai pusryčius. Po pusryčių budėtojai prirengė roges grabo vežimui. Našlė parėdė vaikus laidotuvėms. Prasidėjo kelionė į kapines.

Pirmoje sodyboje, už puskilometrio nuo skurdžios ir liūdnos laidotuvių procesijos, keliavusios laukais, gyveno senyva, bet dar tvirta našlė. Ji stebėjo pro langą laidotuvių eiseną. Giedodami vyrai ėjo po keturis eilėje grabo priekyje pramindami sniegą. Paskui vyrus sekė vyresnysis sūnus, kuris valdė arklį eidamas šalia rogių. Du mažesnieji vaikai sėdėjo šalia grabo razvaline. Našlė, panarinusi galvą, sekė roges, vežančias jos mirusį vyrą. Jai ėjimas buvo sunkus. Sniegas buvo jau gerokai suminkštėjęs, papuręs. Praėjusią naktį pašalus, buvo pasidariusi pluta, kuri kartais kėlė, kartais lūžo. Našlė sekė grabą knapsėdama. Senutė visą laiką žiūrėdama pro langą rugojo (išmetinėjo) ant žmonių, kam uždraudė laidotuves keliu pro sodybas.

Kapinėse duobė buvo jau iškasta. Vyrai atnešę grabą padėjo ant lentų, padėtų skersai duobės. Laukdami atvažiuojant kunigo, vyrai kalbėjo maldas ir giedojo giesmes. Už pusvalandžio pamatė važį,

atvažiuojant nuo Papilio pusės. Pasakius našlei, kad jau atvažiuoja kunigas, ji garsiai sušuko:

-Žinojau, kad manęs kunigėlis neapvils, mūsų gerasis kunigėlis!

Važiui prisiartinus arčiau, vyrai pamatė, kad ten sėdi tik vienas važiuotojas. Suprato, kad atvažiuoja ne kunigas, bet kas nors kitas. Jie nedrįso pasakyti našlei, kad atvažiuoja ne kunigas. Ji nusiramino, jautėsi drąsiai su viltimi, kad vyro kapas bus pašventintas, Dievo Žodis bus tartas iš kunigo lūpų. Tokio paskutinio patarnavimo savo vyrui ji troško.

Važys sustojo netoli kapinių. Zakristijonas, išlipęs iš važio, garsiu balsu pasakė, kad kunigas neatvyks. Kada tie žodžiai pasiekė našlės ausis, ji buvo tarsi kūju nutrenkta ir susmuko, kaip tuščias maišas. Prišokę vyrai paėmė ją ant rankų, atnešė nuo duobės lentas, padėjo jas ant sniego krūvos, apklojo jas antklode ir paguldę našlę, apklojo ją apsiaustais. Našlė gulėjo aukštielninka su plačiai atdarom stiklinėm akim. Ji nieko nebematė ir negirdėjo, kas toliau dėjosi.

Zakristijonas, atvežęs šventinto vandens grabo ir duobės pašventinimui, pasakė, kad kunigas liepė tą indą ir krapylą po panaudojimo užkasti mirusiojo kape. Tai pasakęs, jis skubotai padėjo indą ir krapylą ant žemės, apsuko arklį ir pasileido kiek tik arklys įkabina atgal, lyg kad jį nelabasis vytų.

Keturi vyrai, nusileidę į duobę, kilstelėjo grabą, o kiti vyrai ištraukė iš po grabo lentas ir iš palengva nuleido grabą į duobės dugną. Vienas kitam pagelbėdami, greit iššoko iš duobės. Maldų bei giesmių vedėjas, paėmęs krapylą, pakrapino grabą ir duobę. Paėmęs tris žiupsnius žemių, užbėrė ant nuleisto grabo. Tą patį padarė ir visi ten buvusieji. Tada prasidėjo skubus duobės užkasimas. Apeigų vedėjas dar kartą pakrapinęs ir peržegnojęs grabą, padėjo šventinto vandens indą bei krapylą duobėje ir užkasė.

Krapinant kapą našlė, lyg per dūmus, matė ranką laikančią krapylą ir krapinančią kapą. Baigus užkasti kapą, našlė iš apalpimo pradėjo atsigauti. Priėję vyrai rado ją ramiai gulinčią ir atgavusią veido spalvą. Ji tuojau paklausė:

-Kur kunigėlis? Noriu jam padėkoti už patarnavimą.

Vienas iš vyrų buvo jau beprasitariąs, kad kunigo nebuvo, bet kitas staiga jį pertraukė ir jai pasakė, kad kunigas turėjęs daug reikalų, labai skubėjęs ir negalėjęs ilgiau pasilikti. Jis buvęs prie jos priėjęs, bet radęs ją ramiai miegančią, palinkėjęs jai būti tvirtai, ją peržegnojęs ir prašęs, kad Dievas ją laimintų ir išvažiavęs.

Vyrai, paėmę našlę gulinčią ant lentų, nunešė ir padėjo rogėse, apklodami ją savo švarkais. Grįžo tuo pačiu keliu-laukais, atsitolindami nuo sodybų. Praeidami pro senutės sodybėlę, matė jos vei-

dą lange. Senutė matė našlę gulinčią rogėse, šalia jos sėdinčią dukrelę. Vyresnysis sūnus valdė arklį, eidamas paskui roges, o šalia jo ėjo jo broliukas. Kiek atsilikę ėjo vyrai.

SUGRĮŽUS IŠ KAPINIŲ

Laidotuvininkai, pasiekę našlės namus, tuojau įnešė ją gryčion. Nurėdę, paguldė lovoj ir apklojo antklode, o patys susėdo aplink stalą sukalbėti maldų ir sugiedoti giesmes. Sutarė kalbėti paprastus poterius ir pagiedoti tris giesmes. Dar nebaigus giedoti antros giesmės, staiga įėjo į gryčią senutė ir tuojau priėjo prie lovoj gulinčios našlės.

Našlė, pamačiusi prie lovos stovinčią senutę, prabilo:

-Kodėl tu atėjai? Gali gauti ligą ir numirti.

Senutė nesitikėjo tokio pasakymo. Ji tuojau jai atsakė:

-Esu jau virš šešias dešimtis metų peršokusi ir esu nepertoliausia septyniasdešimt. Jei ir numirčiau, mažiau tektų vargti ant šio svieto. Atėjau tau pagelbėti.

Našlei pasipylė ašaros. Griebusi senutės ranką, pabučiavo tardama:

-Atleisk, mieloji kaiminka, kad aš taip nemandagiai pasielgiau. Maistas yra pečiuje, duoną ir pyragą rasi kamaroje ant lentynos. Pasakyk vyriausiam mano sūnui, kad jis čia ateitų.

Sūnus išgirdęs, kad motina jo pageidauja, tuoj prie jos priėjo.

-Sūneli, įeik į kamarytę. Šėpos (spintos) dešinėj pusėj pastalčiuje rasi du pusgorčius arielkos (degtinės). Atnešk vieną ir paduok vyrams, tegu geria.

Vyrai buvo aptarnauti maistu bei gėrimu. Senutė pasiteiravo našlės, kada ji valgiusi. Našlė atsakė, kad ji visai nealkana. Senutė jai tarė:

-Aš neklausiu ar tu alkana. Aš klausiu, kada tu paskutinį kartą valgei?

Našlė pasisakė, kad valgiusi prieš vyro mirtį. Senutė nieko daugiau nebesakė. Priėjo prie vyresniojo sūnaus ir paklausė, kur galima gauti prėsko (gėlo) pieno? Gavusi pieną pašildė ir atnešusi liepė našlei gerti. Pora vyrų, senutės paliepti, pasodino ją prie stalo. Jai buvo paduota truputis mėsos ir truputis duonos. Našlė bematant viską suvalgė ir pasiteiravo, ar negalėtų daugiau gauti? Jai buvo pasakyta, kad ji turinti pakentėti apie valandą laiko kol jai būsią duota daugiau. Senutė jai paaiškino:

-Buvai peralkusi. Per tris dienas nieko nevalgei, apetitas buvo dingęs, viduriai pasidarė visai tušti. Iš karto juos pripildžius, galėtum numirti.

Moterims kalbant apie peralkimą, o vyrams girkšnojant, niekas

nepastebėjo, kaip dvariškis įvažiavo į kiemą. Našlė pradėjo verkti, manydama, kad dvariškis atvažiavo išvaryti ją iš namų. Vyresnysis sūnus išėjo dvariškio pasitikti ir paklausti, kokiu reikalu atvažiavęs. Dvariškis, neatsakydamas į klausimą, paklausė, ar galįs įeiti į vidų.

-Jei turite norą į mūsų gryčią įeiti, tai prašome į vidų. Jaučiames pagerbti jūsų atsilankymu.

Dvariškis, radęs vyrus sėdinčius už stalo, tarė:

-Aš čia sustojau pirma, negu važiavau pas jus. Dabar nereikės važinėti po jūsų sodybas. Pasakysiu reikalą visiems iš karto. Rytoj, tuojau po pietų, ne vėliau pusės dviejų, turite visi būti dvare. Bus svarbus pranešimas ir visi turite jį girdėti. Kuris pasivėlins pusę valandos, gaus dvi rykštes, o kuris pavėluos daugiau pusės valandos, bus skaitomas visai nebuvęs. Neatsilankiusieji gaus po dešimt rykščių. Taigi neužmirškite. Bus labai nesmagu, jei jums tektų kentėti.

Tai pasakęs vyrams, dvariškis priėjęs prie našlės tarė jai:

-Labai apgailėstauju dėl įvykusios jums tokios nelaimės. Nėra tau reikalo rytoj eiti į dvarą. Atsiųsk sūnų. Jo neatėjimas susilauks tokios pat bausmės, kaip ir kiti.

Susirūpinusi našlė tarė dvariškiui:

-Mano sūnelis dar neturi nė penkiolikos metų. Jis tebėra dar vaikas.

-Tik atsiųsk jį rytoj į dvarą-atšovė dvariškis-ir nesirūpink, viskas bus gerai.

Taip pasakęs, tarė sudiev ir išėjo. Tada vienas iš laidotuvininkų, kurį mirusiojo vaikai vadino dėdė Jokūbas, tarė:

-Mūsų pirtis prikūrenta. Didelis katilas prišildytas vandens ir kubilas pripiltas šalto. Be to, yra atnešti visiems švarūs rūbai, - apatiniai ir viršutiniai. Eikime-išsivanosime. Baltinius išvirinsime, o viršutinius išgarinsime, kad būtų švarūs, be ligų.

Vienas iš vyrų paklausė:

-O kas tą viską sumanė?

-Aš-atsakė dėdė Jokūbas, -nes kitokios išeities nebuvo. Brolis ir jo beveik užaugę sūnūs pasakė, -jei eini į laidotuves, tai negalėsi grįžti į mūsų namus. Tada turėjau ką nors sumanyti, kas jiems būtų priimtina.

Dėdė Jokūbas paliepė abiem našlaičiam pasiimti švarius rūbus ir visi dešimt nuėjo į pirtį. Dėdės Jokūbo brolvaikiai tolokai pasislėpę saugojo, kad viskas, kas buvo sutarta dėl apsišvarinimo, būtų padaryta. Įsitikinę, kad švarinimas atliekamas pagal susitarimą, sargybiniai nuskubėjo kitiems apie tai pranešti.

Moterys, neatsilikdamos nuo vyrų, taipgi švarinosi namie. Senu-

tė prišildė didelį katilą vandens ir atnešusi baleją (vonią) pripylė. Nurėdžiusi našlę, įsodino į baleją. Našlė buvo gerai iššutinta, nuplauta ir paguldyta į lovą. Tas pats buvo padaryta ir su dukrele.

Dėdė Jokūbas, parvedęs iš pirties berniukus, vyresniajam pasakė, kad rytoj jis ateisiąs gana anksti ir kartu abu nueisią į dvarą.

Sekančią dieną našlė nuo pat ryto daugiau verkė, negu neverkusi buvo. Ji turėjo didžiausią baimę būti išvaryta iš namų. Senutė ramindama jai pasakė:

-Jei neturėsi kur eiti, ateik pas mane. Vietos nėra daug, bet sutilpsime. Vaikai nemaži, pragyvensite.

Našlė susijaudinusi paėmė senutės ranką ir jai tarė:

-Matau, esi auksinis žmogus. Jei reikės, mielai priimsiu tavo pasiūlymą.

Senutė atliko visą namų ruošą ir padarė pietus, panaudodama miltus, bulves ir truputį rūgštaus pieno. Visi valgė ir gardžiavosi tokiu patiekalu.

(Bus daugiau)

LIETUS, VĖJAI, PURVAS

Per tą lietų, per purvyną,
Per tą vėtrą pilkagaurę
Pylėm aitrų rudą alų
Į geltono stiklo taurę.

Ir lingavom, lingu, lingu,
O ąsotis vis ratu
Už dorybę nuodėmingų
Ir už nuodėmę šventų.

Už nelemtą mūsų dalią,
Už tą namą pagiry!
Ir už tai, kad mes dar galim būti
Viens kitam geri! Sveiks-valio!

V. A.

MEDAUS NAUDINGUMAS ŽMOGUI

MEDUS-MAISTAS. 1)Maistingoji medaus dalis yra cukrus, todėl medus žmogaus maiste gali pakeisti tiktai krakmolą, švendrių cukrų ir kitus angliavandenius.Medaus cukrūs yra paprasčiausios formos. Jie be virškinimo įsisunkia į kraują ir eina kūno audinių maitinti. Kuo daugiau krakmolo ir švendrių cukraus pakeisime medumi, tuo greičiau žmogaus organizmas suvirškins maistą, ir kūnas bus sveikesnis.

2) Medus turi mineralinių medžiagų (fosforo, geležies, mangano, kalkių). Šios medžiagos labai reikalingos kaulams ir atsinaujinti kraujui.Kadangi medaus mineralinės medžiagos yra sujungtos su organinėmis rūgštimis, kurios lengvai tirpsta vandenyje ir lengvai įsisunkia į kraują, tai medus, kaip mineralinių dalių šaltinis, žmogaus kūnui yra labai svarbus ir naudingas.

3) Medus labai svarbus maistas tiems žmonėms, kuriems reikia greitai atgaivinti nuilsusius raumenis ir širdį. Pavyzdžiui, įvairiems keliautojams, sportininkams ir darbininkams, dirbantiems sunkų darbą.

4) Medus labai naudingas maistas vaikams, nes jų greit augantis ir silpnas kūnas reikalauja lengvai virškinamo maisto. Organizmui medaus beveik nereikia virškinti, be to, medus savo fermentais padeda suvirškinti kitus maisto dalykus. Labai naudinga vaikams cukrų pakeisti medumi.

5) Seni žmonės cukrų taip pat turėtų pakeisti medumi, nes jų virškinimo organai nusilpę.Seni žmonės dažnai neturi apetito, o medus kaip tik sužadina apetitą ir padeda suvirškinti maistą.

MEDUS-APETITO ŽADINTOJAS. Medus turi apetitą žadinančių medžiagų: obuolių rūgšties ir kvapų. Apetitą žadina ir medaus saldumas, nes jis priklauso nuo vaisių ir vynuogių cukraus.

Medus sužadina seilių gaminimą, kurios praskiedžia maistą ir iš dalies jį suvirškina. Gausiai gaminamos seilės, tuojau sužadina ir skrandžio (pilvo) bei kitų virškinimo organų liaukas, kurios pradeda gausiai gaminti maistą virškinančias sultis su įvairiais fermentais. Kai tiktai virškinimo organuose atsiranda tų sulčių, žmogus pajunta norą valgyti.

MEDUS-GYDOMOJI PRIEMONĖ. 1) Medus naudingas kaip maistas ir kaip apetito žadintojas ligoniams ir sveikstantiems.

2) Vaikai, sirgusieji nervų, alsavimo organų ligomis, mažakraujyste, greičiau pasveiksta gaudami medaus.

3) Širdies ligomis sergantieji greičiau pasveiksta, jei gydydamiesi valgo medų. Medus sustiprina širdies raumenis.

4) Medų naudinga vartoti sergantiems įvairiomis inkstų ligomis.

5) Žmonės, kurie negali ilgai užmigti, prieš guldami turi išgerti stiklinę vandens su medumi. Tai nuramina ir sustiprina nervus ir žmogus greičiau užmiega.

6) Meduje esąs vaisių cukrus, kaip vaistas silpnai laisvina vidurius. Žmonėms, kuriems ar dėl darbo sąlygų, ar dėl senatvės bei ligos dažnai esti kieti viduriai, vartojant medų sustiprėja žarnų peristaltika.

7) Kvėpavimo organų ligomis sergantieji žmonės jau nuo senovės vartojo medų, kaip vaistą, nes jis sumažina skausmus ir palengvina atsikosėti. Gydytojai ir dabar greta su kitais vaistais pataria vartoti ir medų.

8) Medus vartojamas kaip priedas prie labai karčių ar neskanių vaistų.

9) Patirta, kad medus slopina bakterijų veikimą, todėl gydytojai pataria valgyti medų sergantiems šiltine ir kruvinąja (dizinterija).

10) Patepus medumi kurią nors kūno dalį, į ją atplūsta daugiau kraujo, todėl arba vienas medus, arba su kitais vaistais vartojamas įvairioms odos ligoms gydyti.

11) Medus vartojamas įvairiems kosmetiniams tepalams.

KAIP MEDŲ VALGYTI? Medus naudingas tik tada, kai jis tinkamai vartojamas. Medus naudingas, jei valgomas n e š i l d y t a s. Šildytame daugiau kaip 40-50° meduje žūva daug fermentų, išnyksta kvapai, mineralinės druskos pavirsta netirpstančiomis vandenyje, išsiskiria, nusėda ant indo dugno, ir žmogaus kūnas jų jau nebegali panaudoti.

Negalima valgyti v i e n o m e d a u s, nes greitai pasidaro neskanu ir sumažina apetitą. Visada reikia valgyti su kitais maisto dalykais: duona, sūriu, pienu, vandeniu, obuoliu, žaliu agurku ir pnš.

Skaniausias pasidaro medus, kada ant duonos, pyrago ar sūrio pirma užtepama sviesto, o ant jo dar medaus. Sviestas sušvelnina aštrų medaus skonį, ir tada medų gali valgyti net ir tie, kurie medaus nemėgsta. Labai maistingas ir skanus sumuštinis iš duonos ar pyrago su sviestu, medum ir baltu sūriu (Farm Cheese).

Ligoniams, kuriems medaus skonis nepatinka, patariama duoti medų su šiltu pienu. Į stiklinę šilto pieno dedama pusė arbatinio šaukštelio medaus. Medaus norma palaipsniui didinama ligi 2 valgomųjų šaukštų per dieną.

Galima medų gerti ir su vandeniu, visokių vaisių sunkomis, su kava bei arbata, tik pirma reikia įpilti pieno, o paskui jai dėti medų. Ligoniams kompotą galima pasaldinti medumi, bet medų galima dėti tiktai tada, kai kompotas ataušta.

Bitininkas

GAUTI LEIDINIAI

"MIKALOJUS RADVILA JUODASIS"-Brunonas Bušackis, patriotas ir protestantas. Biografija. Devenių Kultūrinio Fondo leidinys Nr. 1. Knyga atspausdinta Mykolo Morkūno spaustuvėje, Chicago, 1977 m., 263 psl., iliustruota.

Šį veikalą tenka laikyti vienu iš rimčiausių istorinių studijų, kuriame kng. Radvilos Juodojo asmenybė pavaizduota visos Europos istoriniame fone. Autorius, bene pirmas lietuvių raštijoje, įjungė Lietuvos reformaciją, kaip pagrindinį istorinį veiksnį nulėmusį DLK-jos likimą.

Tą mintį autorius išdėstė sekančiai: "...ties Nemuno baseino intakais, tolimame Gudijos Nesvyžiuje, stojo monumentali reformato Radvilos Juodojo figūra... Tą stebėtiną fenomeną neabejotinai išaiškina gilus Radvilos įsitikinimas, kad katalikybėj likusi Lietuva bus greit apsemta lenkiškos bangos, netekusi kultūrinio savaimingumo... iškrisdama iš livoniškos, švediškos, angliškos ir prūsiškos grandinės,-bus Maskvos ekspansijos auka" (132 psl.).

Apie pačią Lietuvos reformaciją, kuriai Radvila Juodasis vadovavo ir uždėjo jai savitą antspaudą, autorius sekančiai apibūdina jos reikšmę demokratijos idealų sklidimui lietuvių tautoje: "Lygiagreta su tokiu vidiniu aristokratizmu reformatų Bažnyčioj, dėl jos sinodinės konstitucijos, raudonu siūlu ėjo ir demokratinė jos santvarka, nes juk sinodas, kuriame dalyvauja, net jame pirmaudami, pasauliečiai, yra tikras demokratinis Bažnyčios parlamentas" (100 psl.).

Knyga gaunama "Mūsų Sparnų" redakcijoje, prisiuntus 5 dolerių Money Orderį šiuo adresu:

"Mūsų Sparnai"
5718 So. Richmond St.
Chicago, IL, 60629

V. K.

* * *

Stasys Džiugas "Kiškučio vardinės", II-ji laida, 1976 m., 60 psl., Lietuviškos Knygos Klubo leidinys, susidedąs iš 2-jų skyrių: Tėviškės skyriuje telpa 19 eilėraščių, Svetimųjų Žemėje-17. Leidinį išspausdino "Draugo" spaustuvė. Kiekvienas knygos puslapis iliustruotas vykusiais dail. Vl. Stančikaitės, eilėraščių tematiką atitinkančiais, piešiniais. Gražus leidinys mūsų mažiesiems.

J. Kr.

Laima KASPARAITYTĖ-LUCHT

THE SAGE AND THE CHILD

"The truths of life are most often hidden in fairy tales". So spoke the sage to the child. He then continued:

"At one time a country developed
out of many peoples, religions, and roses.
It grew to great size and spread prosperously.
Many things were possible,
many ideas were expressed.
The fields wealthy in resources
years after years, yielded all foods.
Animals were plenty.
Buffalo, eagle, elk roamed about fearlessly and free.
As the country expanded
its people grew fat with money and things.
Then lost reverence for nature,
they lost their identities.
Miles of concrete buildings and roads
replaced trees and animals.
Domes were constructed over cities
to maintain one temperature.
There was not an object or emotion left
that was not programmed or mechanized.
No nature
no culture

a sterile society.
With each day
this country came closer
to its inevitable end.

It was not sad to see it gone
for all its history was greed and deception.
The children who followed their fathers ways;
the fathers who stole the future;
the computer replaced the need to understand,
and people
they meant nothing.
It was not sad to see it gone.

When money failed to entertain the powerful
they turned their attention to man.
Like mice in a maze where each path
is a dead end,
the people were manipulated by the powerful.
There were tricks to deceive each sense man had:
odors to lure him
pictures to steal his imagination
drugs to dull feelings
foods without taste,
the more the machine did
the less man did,
till one day
the culmination took place.
As in all experiments
outcomes are unpredictable
yet an end was inevitable.

It was not sad to see it gone
for all its history was greed and deception.
The children who followed their fathers ways;
the fathers who stole the future;
the computer replaced the need to understand,
and people,
they meant nothing.
It was not sad to see it gone".

And the sage took the hand of the child, and walked off into the darkness.

Linda Lee Cox ir Jurgis Naujokas sutuokti Tėviškės p-jos bažnyčioje 1976.X.2

Daina Jūratė Žiobrytė ir Larry Robert Glosten susituokė Northwestern Universiteto Alice Millar koplyčioje 1974.VIII.31

Marija Birutė Dagytė ir Henry Crifes sutuokti St. Marcus Evangelical Reformed Church St. Louis, Mo., 1964.VI.6. Rev. T. L. Boesch

Daria Barniutė ir Manfred Meyer sutuokti Ziono p-jos bažnyčioje 1975.X.25

Laima Kasparaitytė ir Peter Lucht sutuokti Grace Lutheran Church, River Forest, Ill., 1976.VI.26

Regina Koerner ir Rūtardas Barkauskas sutuokti Ziono p-jos bažnyčioje 1976 m.

Lilly Gičiūtė ir Mindaugas Mažeika sutuokti Tėviškės p-jos bažnyčioje 1976.V.15

Vasario 16 gimnazijos mokinių konfirmacija įvyko 1977.III.27 Huettenfeldo bažnyčioje (iš k. į d.) — pirmoje eilėje: Erika Langienė, konfirmantai — Karina Langytė, Steponas Šereika ir Olga Šereikaitė; antroje eilėje: vicesenj. kun. Juozas Urdzė, Ričardas Langas, dr. Stasys Šereika ir kun. Fricas Skėrys. *Nuotr. H. Motgabienės*

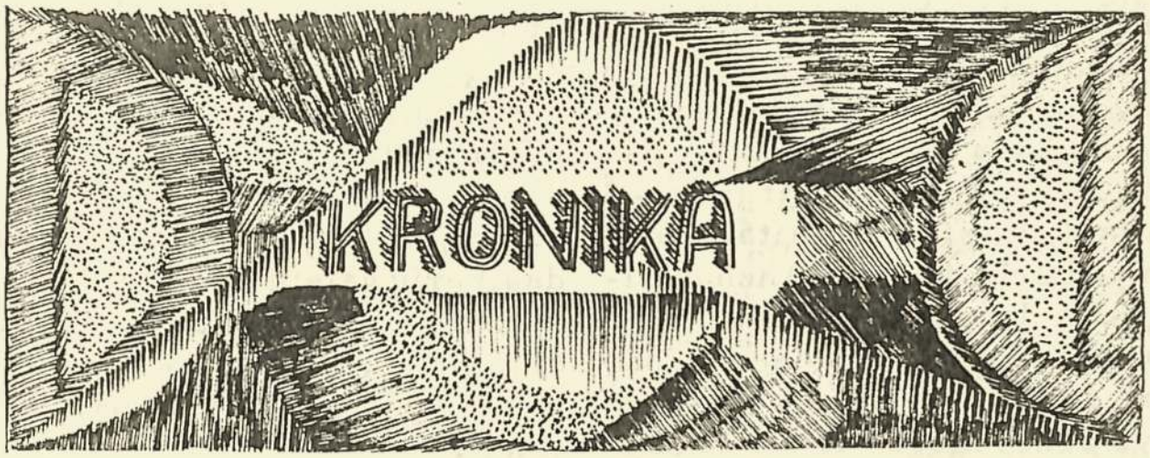

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS

Mielas Brolėnai,

Sveikinu linkėdamas geros sveikatos, laimės ir sėkmės gyvenime, kiek jo mums dar liko. Aš laimingas, kad dar krutu ir galiu prisiminti anuos laikus. Vaikštau dar greitai, nors visą laiką remontuoju. Nors pas mus nemokamas gydymas, tačiau tenka seniems patiems gydytis.

Čia pas mus mokslą baigusius Švietimo Ministerija skiria į darbą jos nuožiūra, kur yra reikalinga atidirbti 3 metai. Tik po to yra galima persikelti į kitą vietą ar darbą. Šiaip gyvenam gerai, pajamų užtenka maistui ir kitiems reikalams. Kapitalo kaupti čia nereikia, nes nebūtų ko su juo veikti. Turi žmogus butą, baldus, mašiną, dar šį tą juodai dienai ir visa bagotystė. Ne kurie piniguočiai, kaip įmonių ar įstaigų viršininkai, stengiasi įsigyti brangesnes, vėlesnės laidos mašinas, kad galėtų pabrėžti save aukščiau stovint. Atostogų laiku, kurias daugelis turi po mėnesį laiko, keliauja po mūsų plačią šalį. Ne kurie išsirūpina vizas į mūsų globojamas šalis. Į ten važiuojant daug pinigo nereikia, nes išsivežti galima tik tiek, kad užtektų dėl morožėno ir rūkalų. Kas liečia išvykas į Vakarų šalis, tai tas galima tik nusenusiems su iškvietimu, sportinėms grupėms ir išrinktiesiems. Atrodo, labai bijoma, kad gali nebegrįžti.

Jei tuojau po karo ir buvo nelengva, tai dabar po 30 metų apsipratome ir, atrodo, tikrai socialistinė santvarka turi pirmumą prieš kapitalistinę. Tik gal pas mus turi būti valdymo aparatas lankstesnis. Iki šiol vadovaujančiose vietose tebėra iš po karo likę nekompetentingi draugeliai, remiami iš aukščiau. Bet kai skaitome ir girdime apie infliaciją ir bedarbę kapitalistiniame pasaulyje, atrodo, kaip yra sunku žmonėms netekus darbo ir jų santaupos tirpdomos įvairiais nuvertinimais. Pas mus darbininkams pavojaus nėra, atrodo, kad dar ilgai jų bus permaža, nes užsienio kapitalas lenktyniaudamas stato čia vis naujus fabrikus, kurie su laiku savo produkcija konkuruos

Vakarus taip, kad kapitalistiniam pasauliui nelengva bus. Aš tankiai pagalvoju, tik, deja, man nebeteks sulaukti, kada kapitalistinis pasaulis bus priverstas irgi keisti savo valdymo sistemą, kitaip darbininkų (kurių dauguma) nenumalšins savo demokratija.

Pas mus kaimo žmonės dabar tikrai gerai gyvena, net nebenori valgyti senos mėsos ir savos keptos duonos. Perka viską šviežią-bulkas, duoną, mėsą, sviestą. Butuose yra ne tik baldai, bet ir užuolaidos ant langų. Pas daugelį stovi garažas ir jame mašina ar motociklas, o daug kas dar laukia eilės, kad gautų pirkti.

Kai dabar žemės ūkio darbai mechanizuoti, tai darbininkai sako, kad jie daugiau pavargsta dirbdami savo sklypelyje, negu kolūkyje. Aš dažnai pagalvoju, jei būčiau sulaukęs senatvės savo gimtinėje, vis tiek nebūčiau galėjęs gyventi taip lengvai, kaip dabar. Malonu, kad ir vaikai gyvena gerai ir jų senatvė taip pat bus aprūpinta: viena, kad jau abu gaus pensiją, o antra, -dar aš mirdamas šį tą paliksiu iš anų laikų likučių juodai dienai.

Čia nors žmonės ir po ne daug uždirba, išskyrus tuos, kuriems duoda prie uždarbio vadinamas premijas, bet sugeba daryti išlaidas, kurių galėtų ir nedaryti. Bendrai, paskutiniu laiku žmonės pradėjo prižiūrėti savo artimųjų kapus. Nuėjus net jauku ir pasivaikštinėti.

Kaip žinote, pas mus daug stato, kaip valdišką statybą, taip ir iš fabrikų skirtų lėšų gyvenamus namus, taip ir privati-individuali statyba. Miestas kasmet didėja, didėja ir judėjimas. Traukiniai į sostinę irgi padažnėjo. Tik gaila, kad pati žmonių kultūra labai menka. Dažnai mes kaltiname lenkus, pas kuriuos, sakoma, ir kaime labai dar daug nešvaros. Čia yra daug belorusų, kurie irgi nepasižymi švara. Be to, gal podaugiai mieste girtų. Kada tik eisi, visuomet matysi tai gulintį, tai svyruojantį. Alkoholio realizacijos planas didelis, tur būt visose parduotuvėse jo pilna.

Tavo pusbrolis.

* * *

BIRŽAI. Medeikių kolūkis labai išsiplėtęs, tęsiasi pagal abi puses vieškelio-nuo Parovėjos kryžkelės iki Lapakritos, netoli nuo Nem. Radviliškio. Kolūkis turi dvi gyvenvietes: Medeikiuose ir Latveliuose. Medeikiai išaugo į miestelį. Turi paštą, mokyklą, krautuves ir amatininkus. Apylinkės kaimų bei viensėdžių sodybos sistemingai likviduojamos. Mažutiškių ir Brygiškių kaimų laukai baigiami drenuoti. Daugumas sodybų panaikinta. Mažutiškiuose paliktas nenugriautas gyvenamas namas, kaip istorinė vieta, kur gimė ir augo žymus poetas Stanislovas Dagilis. Jo palaikai palaidoti gretimo Pelaniškių kaimo kapinėse. Nepriklausomos Lietuvos laikais jam pastatytas ir iškilmingai atidengtas paminklas.

Dar daug kolūkiečių tebegyvena savose sodybose. Dideliuose kolūkio plotuose jiems nelengva pasiekti darbovietes. Valdžia su-

interesuota perkelti juos į centrą, į kolūkio gyvenvietes. Karts nuo karto valdžios atstovai apklausinėja buvusius ūkių savininkus, ar jie sutinka persikelti į kolūkio gyvenvietes. Tie, kurie sutinka, tų sodybos įkainuojamos ir iš gauto atlyginimo įsikuria gyvenvietėse. Gal nebūtų nė vieno kolūkiečio, kuris gera valia paliktų savo pamiltą sodybą, jeigu nebūtų verčiami. O priverčiami tuo būdu, kad buvusiųjų ūkių savininkams mirus, jų sodybos nugriaunamos, o vaikai, kurie gyveno kartu su tėvais, turi išeiti į gyvenvietes be atlyginimo. Gyvenvietėse paveldėjimas leidžiamas.

Kolūkiečiai, iki kol galima, stengiasi gyventi savo sodybose. Čia gyvendami jie jaučiasi lyg ir dar savininkai. Atlikę privalomas darbo valandas kolūkyje, dideliu rūpestingumu apdirba jiems duotą 60 arų žemės plotą sodybose. Dalinai iš to jie susikombinuoja išlaikyti vieną melžiamą karvę su prieaugliu, vieną avį ir nupeni kelias kiaules. Nesunaudotus pieno produktus ar mėsą, gali laisvai parduoti Biržų miesto turgavietėje. Kainos gana aukštos. Už pusę kilogramo mėsos gauna apie 2 rublius. Apsukraus kolūkiečio, mokančio gerai kombinuoti, metinės pajamos iš tų 60 arų viršija visas metines pajamas, gaunamas iš kolūkio administracijos už atliekamus darbus. Pagal esamus statistinius davinius, Sovietų Sąjungoje 60% visų maisto produktų gamybos gaunama iš kolūkiečiams skirtų 60 arų.

P.

NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMAS

Lietuvos Nepriklausomybės 59 metų Vasario 16 minėjimas mūsų bažnyčioje įvyko 1977 m. vasario 20 d. Šį reikšmingą minėjimą surengė Chicagos reformatų parapija kartu su Moterų draugija.

Iškilmingas pamaldas, pasakydamas prasmingą pamokslą (telpa šiame numeryje), atlaikė genr. superintendentas kun. St. Neimanas. Pamaldos baigtos Tautos himnu.

Minėjimą parapijos salėje, prie užkandžių ir kavutės, pravedė parapijos valdybos pirm. kurt. H. Dilienė. Pamaldose, taip pat ir minėjime parapijos salėje dalyvavo lietuvių masonų delegacija. Masonų delegatus, tardamas žodį, pasveikino suprnt. kun. P. Dilys. Laisvoje Lietuvoje veikė masonų įsteigtas Kaune Rotary klubas, kuriame reformatus atstovavo profesoriai: dr. kun. P. Jakubėnas ir dr. kun. K. Kurnatauskas ir kt.

Kurt. V. Karosas savo paskaitoje "Kur mes stovime?" pabrėžė, kad reformatai nuo pat tremties pradžios nepasidavė skelbiamoms lietuvių spaudoj iliuzijoms, bet visą laiką orientavosi į būsimą Europos jungtinių demokratinių valstybių ateitį, kurioje Lietuva ras savo paskirtį.

Biržėnų klubo pirm. K. Mačiukas, žymus SLA veikėjas, savo žodyje pareiškė, kad reformatai plačiai yra įsijungę į Biržėnų klubo ir SLA veiklą. Kvietė visus vėlesniuosius ateivius jungtis į ankstyvesniųjų ateivių kartos sukurtas organizacijas, be kurių veiklos būtų sunku tęsti kovą už Lietuvos iš-

laisvinimą.

Muzikas Algis Modestas, lietuvių masonų klubo prezidentas, pabrėžė, kad vyresniosios kartos vietas, pasitraukiančių iš kovos lauko, užims jaunesnioji karta. M. Batutis, pirmas lietuvių masonų klubo prezidentas, pareiškė reformatams padėką už prasmingą Lietuvos Nepriklausomybės minėjimą ir už suteiktą progą jame dalyvauti. Savo žodžius tarė suprnt. kun. St. Neimanas, kurt. P. Variakojis ir kt.

Kurt. E. Gerulis pademonstravo praeito XXIX Sinodo susuktą filmą. J. Kr.

* * *

CHICAGO. Chicagos reformatų parapijos narių metinis susirinkimas įvyko 1977 m. kovo 20 d., tuojau po suprnt. kun. P. Dilio atlaikytų pamaldų. Susirinkimą atidarė parapijos valdybos pirm. kurt. H. Dilienė. Nariams visuotinai pritariant, susirinkimui pirmininkavo pakviestas kurt. J. Kregždė, sekretoriavo kurt. St. Dagys.

Atsistojimu buvo pagerbtas ir paminėtas 1976 m. balandžio 28 d. miręs parapijos valdybos sekretorius kurt. Jonas Pelanis.

Praeito susirinkimo protokolą susirinkimas priėmė be pataisų. Valdybos sekretoriumi susirinkimas patvirtino kurt. St. Dagį.

Apie parapijos veiklą pranešimą padarė suprnt. kun. St. Neimanas. Suprnt. kun. P. Dilys papasakojo apie Šiaurės Amerikos reformatų sekcijos konferencija, įvykusią praeitų metų rudenį St. Louis. Iždininkas kurt. P. Bružas pateikė praeitų metų kasos apyskaitą ir sudarytą 1977 metams sąmatą. Revizijos komisijos aktą perskaitė kurt. M. Neimanaitė. Revizijos komisija konstatavo, kad patikrinus kasą netikslumų nerasta; išlaidos darytos laikantis didžiausio taupumo ir kad valdybos sudaryta sąmata yra reali.

Valdybos patiektą apyskaitą ir sąmatą susirinkimas priėmė ir Valdybos veiklą užgyrė. Kurt. E. Gerulis painformavo apie jo teologijos studijų eigą ir pasėkas.

Šį darbingą susirinkimą uždarė suprnt. kun. St. Neimanas sukalbėdamas maldą. J. Kr.

* * *

CLEVELAND. Kurt. dailininko skulptoriaus Dagio meno darbų paroda, kurią rengė D. L. K. Birutės draugijos Clevelando skyrius, įvyko 1977 m. balandžio 23-24 d.

* * *

CHICAGO. Lietuvių masonų klubo 25-rių metų veiklos sukaktuviniame bankete, kuris įvyko 1977 metų kovo mėn. Lietuvių Namuose, invokaciją sukalbėjo suprnt. kun. St. Neimanas. Banketą pavyzdingai tvarkė Vytas Uznys.

PADĖKA

Didžiai gerb. p. Neimanienė,

Lietuvių Vasario 16 gimnazijos Evangelikų Jaunimo Ratelio vardu nuoširdžiai dėkoju Lietuvių Evangelikų Reformatų Bažnyčios Moterų Dr-jai Chicagoje už atsiųstą auką sumoje DM 111. 64. Jūsų auka priimta su dideliu dėkingumu, kaip įnašas kovoje už Lietuvių Tautos išlikimą.

Parašas: kun. Fr. Skėrys

SKAITYTOJŲ ŽODIS

VENEZUELA. Esu evangelikė iš Venezuelos, kur, rodos, esame tik dvi šeimos lietuvių tarpe. "Mūsų Sparnai" man labai patinka, nukelia mintimis į mano jaunų dienų praleistą laiką Biržuose. Biržiečius daugumoj pažįstu, jei ne asmeniškai, tai bent iš pavardžių. Visur, kur tik sutinku biržiečius man visi jie malonūs.

A. V.

TORONTO. Gerbiamieji "Mūsų Sparnų" Kolektyvo darbuotojai,

Visuomet laukiu "Mūsų Sparnų", nes kiekviename numeryje randu žinių apie taip širdžiai mielus biržiečius.

Labai pasipiktinau ir susijaudinau perskaičius paskutiniame numeryje apie tokį nekultūringą ir storžievišką "Geltonieji jazminai" rašinėlio autorių.

Aš to apsakymėlio neskaičiau, kažkaip nepastebėjau ir tik iš "M. Sp." sužinojau, kad tokie barbarai dar egzistuoja.

Tikrai liūdna ir gėda, kad tokių nekultūringų žmonių straipsniai dedami į rimtesnį laikraštį.

Pradedant naujus 1977 metus linkiu visam žurnalo kolektyvui daug sveikatos ir ištvermės tame naudingame darbe.

Su pagarba M. Š.

NUO 1976 M. GRUODŽIO 1 D. IKI 1977 M. BIRŽELIO 1 D. GAUTOS "MŪSŲ SPARNAMS" AUKOS

Dr. Emilija Čigas, Cleveland-50 dol.; Mrs. E. Raila, Baltimore ir A. M. Makaras, Mich.-po 30 dol.; J. Jokubonis, Chicago, kun. P. Dilys su Ponia, Chicago, V. Karosas, Cicero ir E. Tunkūnas, Gardner-po 25 dol.; New Yorko Liet. Prot. Parapija, New Yorko Liet. Prot. Parapijos Moterų Ratelis, Rev. F. Barnehl, Vokietija, dr. J. Yčas, Canada, Rev. Fr. Skėrys, Vokietija, dr. A. Kelertas, Berwyn, A. Lingaitis, Chicago ir J. Šilimas, Dorchester-po 20 dol.; P. Lapienė, Chicago-15 dol.; P. Kėželis, Australija-11, 50 dol.; N. Bauer, Australija-11 dol.

* * *

Per "Mūsų Sparnų" atstovą Canadoj p. J. Dambarą gautos aukos: E. Jankus, M. Jankus ir G. Sturm-po 10 dol.; J. Dambaras-7 dol.; A. Langienė-6 dol.; J. Paulikaitis, U. Bleizgienė, P. Sturm, D. Pettai, G. Jocas ir J. Stanaitis-po 5 dol.; M. Pamataitis ir K. Steponienė-po 3 dol. ir už pavienius egz. -2 dol.

Po 10 dol.:

K. Gaučienė, Fremont; E. Bardy, Tinley Park; Mrs. K. Žemaitis, Rochester; Mrs. E. Šernas, Rockford; A. Sketeris, Calif.; P. Čigas, Cleveland; G. Malvitz, Racine; N. Michura, N. York; Liet. Prot. S-ga, Los Angeles; Mrs. I. Meiklejohn, Canada; Mrs. M. Šenferas, Toronto; Mrs. O. Yčas, Canada; K. Tamulėnas, Švedija; Rev. P. Palches, Osterville; J. Kregždė, Cincinnati; Mrs. V. Anysas, Canada; P. Dagys, Columbus; J. Kutra, S. Monica; P. Gudelis, Vokietija; E. Hollenderie-

nė, I. Pilmonienė, E. Šleiterienė, J. Jurkšaitis, A. Juknevičienė, J. Anysas, E. Gudaitienė, J. Timpa ir M. Nagys-visi iš Chicagos.

Po 6 dol.:

A. Jankūnas, Canada; Mrs. A. de Vaisiūnas, Venecuela.

Po 5 dol.:

R. Pipynė, Wheaton; O. Dubra, Rockford; V. Šarka, Detroit; E. Blynienė, S. Monica; O. Audėnienė, Rich. Hills; G. Pritzkat, Mich.; R. Vaitunaitis, Baltimore; E. Lekas, Lexington; J. Pauperas, jr., Westminster; St. Misiulis, Edmonton; P. Kutra, Cheltenham; Rev. dr. A. Žiūraitis, O. P., Washington; C. Kikutis, Collinsville; A. Lemkė, Mrs. A. Uznys, P. Variakojis, V. Variakojis, E. Pušneraitienė, O. Tilindienė, L. Plačaitė, G. Josuweith, St. Dagys, A. Ramonis, J. Variakojis, H. Pankienė, L. Leipienė, Z. Šefleris, R. Gecevičienė, R. Gudaitis, H. Kuzienė, E. Kiaupaitė, E. Noreikienė, V. Trumpjonas, E. Starr, O. Paulikienė, M. Nagys, J. Hofmanas, P. Lampsatienė, A. Kuras, V. Girdauskas, P. Vaitaitienė-visi iš Chicagos.

Po 4 dol.:

Kiršonis, Calif.; O. Budėjienė, U. Padagienė, E. Panavienė, I. Simaitienė, M. Nauburienė-visi iš Chicagos.

Po 3 dol.:

Vl. Mieželis, Phoenix; A. Kappa, Toronto; Vyt. Glažė, Los Angeles; M. Preikšaitienė, H. Malone, Z. Dalibogienė-visi iš Chicagos.

Po 2 dol.:

H. Y. Petkus, Los Angeles; J. Bigelis, Cicero; I. Krueger, Worcester; E. Hermanas, Palos Heights; M. Jakovičienė, R. Šleiteris, I. Jonušaitienė, M. Naujokienė, P. Kleinaitis, M. Panaras, A. Švagerienė, N. Žibas, A. Galinaitienė, M. Mejerienė, J. Kasiulaitis, I. Barmienė, H. Upenieks, L. Liubertienė, L. Skipitienė, O. Kregždienė-visi iš Chicagos.

Po 1 dol.:

A. Jakovičienė, H. Drejerienė, I. Wallner-visi iš Chicagos.

Svetima valiuta:

J. Pipynė, Anglija-1 sv.; Rev. G. Butkewitsch, Vokietija-10 DM; W. Klimkeit, Vokietija-20 DM.

REMKIME EVANGELIŠKĄ SPAUDĄ

Mielas skaitytojau, tik Tavo duosnios aukos dėka ir bendradarbių pasišventimu žurnalas pajėgia tobulėti ir gyvuoti. Tikimės ir ateityje mus nepamiršite, leisite ir toliau viltingai žvelgti į ateitį. Nuoširdus ačiū Jums!

Aukotojas, jei nerastų savo pavardės aukų sąraše, prašomas susisiekti su administracija:

"Mūsų Sparnai"
5718 So. Richmond Str.
Chicago, IL 60629
Administracija